Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Litt.
Lo.

Ellen Wägner.

Från det jordiska museet

Stockholm. Albert Bonniers förlag

Pris 2: 50.

ELIN WÄGNER

FRÅN
DET JORDISKA MUSEET

FRÅN
DET JORDISKA MUSEET

SKISSER

AF

ELIN WÄGNER

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1907

I.

LONDONPROFILER

1.

Ansiktet.

Omnibusen, som mödosamt banade sig väg den smala Londongatan framåt och endast genom ett ständigt upprepadt underverk undgick att trassla in sig i den stora härfvan af åkdon, omnibusen var, nu som alltid, fullsatt till sista plats. Utanför — det stigande och fallande gatubullret, beledsagadt af den tunga och oviga vagnens skrammel, därinne — fullkomlig tystnad. En tolfårig skolpojke, en liten blodkropp, som den ständiga cirkulationen inom det engelska världsväldets ådernät fört från Capetown upp till London, statskroppens hjärta, satt i ett hörn, fördjupad i ett bref från sitt aflägsna hem. En ung dam på omkring femtio år med röd och hvit hy, yfviga kopparglänsande lockar under Romneyhattens skära rosor och ögon, som aldrig tycktes ha uppfattat annat än den bild hennes spegel återgaf, stirrade stelt och fånigt rakt framför sig. En vacker flicka med korallhalsband på sin bara hals, smutsig

hvit sidenblus, genombrutna silkesstrumpor och halsbrytande klackar läste en diger roman från Mudies. Två slätrakade cityherrar i höga hattar klämde emellan sig en illa klädd kvinna med smutsgrå eastendhy. Envist, med blicken af en, som pinas af tvångstankar, stirrade hon genom de solkiga glasväggarna ut öfver gatorna, som gledo förbi.

Längst inne i vrån, i den barmhärtiga skuggan af lockarna och Romneyhatten, satt slutligen en trasig, mager och hålögd man, en af dem, om hvilka man säger: »han har sett bättre dagar», om inte af annat skäl så därför, att det bär emot att tro det någon människa i all sin tid varit lika nedsjunken i elände. Han, lika litet som de andra, kände sig hågad att bryta tystnaden, han var fördjupad i funderingar, sådana de nu voro. Han inbillade sig, att han kände, huru luften inne i omnibusen var full af tankar, han tyckte, att kan andades in dem, ehuru i själfva verket den tjocka luften var bemängd med något mycket mindre subtilt än tankar. Hur skulle det ta sig ut, tänkte han, om alla dessa tysta tankar plötsligt kristalliserades i ljud? Därifrån gick han vidare och önskade, att så skulle ske med alla de tankar, som just i detta ögonblick tänktes i London. Af alla fåvitska önskningar var väl denna den mest fåvitska, ty hur skulle vi kunna lefva, om icke människor genom generationer

lärt sig att anse den tåliga eller otåliga tystnaden såsom något självfallet? Men det förstod inte mannen, han önskade, att tankarna skulle få ljud, helt enkelt emedan han ville höra — och hur skulle det varit möjligt? — om det fanns någon, någon enda, som skulle höja ett sådant smärteskrik mot himlen som han.

I det ögonblick, då han kommit till denna punkt — — — ett slags svar på hans fråga, ett skrik, Herre Gud, ett sådant fasansfullt, skärande, rasande skrik!

Det blir förvirring bland passagerarna, som det väl kunde bli för mindre. Den lille skolpojken från Sydafrika vädrar något muntert och frustar till, men stannar gapande midt i skrattet. Damen i Romneyhatten, som fått en knuff och har ett märke på sin kjol efter en grof och smutsig sko, samlar ihop sina frasande våder, syrligt indignerad, men annars ointresserad, men den vackra flickan med korallhalsbandet släpper i häpenheten mrs Thorneycroft och böjer sig intresserad fram för att få se en glimt af en gatans roman, verkligare, kanske ruskigare än någon hon hämtat i klotband från Mudies.

Hvad har händt?

En hansomcab har rullat omnibusen till mötes, snuddat förbi den och farit vidare. Hon, som satt stum och orörlig mellan de korrekta cityherrarna, har därvid råkat se en

glimt — — ett ansikte, *ansiktet* — ändtligen efter alla dessa år!

Hon har inte förstånd att pressa in sitt sinnesuppror under den reglementerade tystnaden; i samma ögonblick synintrycket når hennes hjärna, skriker hon till, och snabbare än tanken är hon ute på platformen. Hon gestikulerar vildt för att få konduktören att stanna, men tänker ej på att vänta, till dess han tillmötesgått hennes önskan, hoppar af i den riktning droskan försvunnit, faller naturligtvis i modden, slår pannan mot trottoarkanten, kommer upp igen och rusar blindvis framåt, följd af passagerarnas nyfikna blickar. Med nedböjdt hufvud springer hon framåt, ger knuffar till höger och får knuffar från vänster, och hela tiden mal hon mellan tänderna de enda ord hon har i sitt hufvud: Kick him, kick him, kick him.

En gatkorsning. Hon lyfter på hufvudet och ser sig oviss omkring. Hon ser tre droskor skynda i rask fart gatan framåt, en tredje viker af åt höger, och ett liknande åkdon står invid en port och väntar.

Förlamad står hon där och stirrar.

— Det finns tusentals cabs, det finns tusentals gator och tusentals män i detta stora London.

Förgäfves.

Nu först märker hon, att hon är smutsig och blodig och trött intill döden.

— Hvar är jag?

Hvart skall jag gå?

Jag är... vid Blackfriars' Bridge och — jag skall gå i floden.

Hon släpar sig fram mot bron, långsamt, ty äfven en sådan som hon hejdas i början en smula af dödstanken och söker impulsivt att tänja ut de få återstående minuterna af det lif, som hon går att kasta bort. När hon kommit upp på bron, stannar hon och ser ut öfver staden, som rymt hela hennes lif inom sina gränser, men som icke skall märka, när det släckes i floden.

Efter en grå dag glänser solen fram mot aftonen. Hon ser S:t Paul's jättekupol glimma i kvällsbelysning, ser husen ligga i det mystiskt dämpade skimret af den nedgående solens strålar, hvilka, då de bryta sig mot den eviga rökslöjan öfver staden, framkalla en underbar belysning, som hon skulle kalla konstgjord, om hon kände till någon annan. Hon ser allt detta och ser det dock ej.

— Tusen cabs, tusen gator, tusen män...

Hon lutar sig öfver stenbalustraden och ser ner i floden.

— Tusen cabs — —

Då är det någon, som tar henne i armen, och hon skyggar för den långe poliskonstapelns

blick, ty hon tror, att han anat hennes uppsåt, och det har han också.

Det är betydligt mörkare på kvällen, då hon smyger sig ner till floden på en annan väg, som leder dit ner vid sidan af bron.

— Vågorna, kylan, döden, tusen cabs — — — — — —

Hon vaknade på S:t Thomas' hospital i ett litet rum, där staden sköljer upp vrakstumpar efter de dagliga skeppsbrotten. Stillsamma sköterskor i ljusblått och hvitt ägna här offren för gatans olyckshändelser den första vården och söka, sin plikt likmätigt, men icke förty tämligen ogrannlaga, återbörda misslyckade självmördare till lifvet och Hans Majestäts fängelser.

Många dagar gingo, hon flyttades till en af de stora sjuksalarna med balkonger åt floden. Men ännu visste man icke, om hon skulle bli nog stark att kunna lida straffet för sin gärning. Själf visste hon inte, hvar hon befann sig; för sin syn såg hon endast tusen rullande cabs, som hon förföljde genom en labyrint af gator på jakt efter ansiktet. Och nätter som dagar hörde hon endast det dofva ljudet af hästhofvarnas tramp mot träkubben, när droskorna flydde undan, villade bort henne, lockade henne hit och dit, ty de voro allesamman likadana, och det fanns tusen cabs —

En dag, då läkaren gick sin rund med en

sköterska i följe, förfärades patienterna i *S:t Elisabeth's ward* af samma vanvettiga skrik, som en gång skrämt passagerarna i en omnibus. Läkaren, som för resten passerat omnibusen i en droska vid samma tillfälle, stannade förvånad och vände sig mot den bädd han nyss gått förbi.

— Nå, den där stackaren! Han gick fram till kvinnan, som rest sig i sängen och stirrade på honom med ett uttryck, som han icke förstod. I samma ögonblick, som han kom fram, föll hon tungt tillbaka mot kudden.

Han böjde sig ner öfver henne, som icke skulle få aftjäna sitt straff, och fick så syn på något, som ådrog sig hans uppmärksamhet. Han studsade, såg skarpt på henne och — mindes. Sköterskan skickades bort med en befallning, och under hennes bortovaro sysslade läkaren ensam och utan resultat med patienten.

Några minuter senare stod han på balkongen och såg ut öfver floden och parlamentshuset på andra sidan. *Big-Ben* markerade långsamt, liksom en begrafningsklocka, inträdandet af en ny timme, i hvilken en patient där inne icke skulle ha någon del, efter som för henne icke mera fanns tid eller rum, icke heller sorg, icke heller gråt — —

Han väntade, till dess klockan tystnat, såg sig om med en snabb blick och kastade sedan,

med användandet af all sin styrka och skicklighet, en ring ned mot samma flod, som vägrat att ta emot henne, som burit den. Han ansåg det säkrast, ty om han icke misstog sig, var hela hans namn ingraveradt i densamma.

2.

Gåsen.

Utanför den katolska kyrkan är allt kaos.

Monseigneur slog ut med en hvit och fullsändad hand, i det han med stor självbelåtenhet och säkerhet utslungade denna fras öfver den talrika och andäktiga församlingen i the Roman Catholic Cathedral i Westminster.

Med en dämpad men verkningsfull sarkasm skred han därpå till att skildra, hur från hundrade predikstolar i konungariket predikades hundra olika nyanser af en lära och förkastades de nittionio. Den villervalla, som måste bli resultatet, behöfde han väl endast påpeka, hvar och en af de här församlade måste ju ha kunnat iakttaga den själf. Den var beklaglig *på sätt och vis*, men hur skulle det kunna vara annorlunda, sedan hvarje Tom, Dick och Harry trodde sig ha rätt och förmåga att söka sanningen och, sanningen funnen, utbreda henne.

— Det är här, sade monseigneur, vi ha den stora skillnaden mellan Modern kyrkans barn

och de otrogna. De förra ha sin moders auktoritet att lita till, de senare ha ingen alls.

När monseigneur efter denna öfvergång kom in på en ny afdelning af sin predikan och började tala om Modern kyrkan, trubbades udden af i hans stämma, och det ironiska skimret öfver det nobla och kloka, tämligen högdragna ansiktet lämnade rum för ett mera klädsamt uttryck af stilla hänförelse.

Med andakt och med orubblig tillit talade han om Henne, som kräfver allt, emedan Hon vet sig kunna ge allt, som befriar från valet mellan de hundra lärorna och från det mödosamma — och lönlösa — ensamma sökandet efter sanningen.

— Hos oss, sade han, finns endast *en* vilja, *en* tro och — blind lydnad, i utbyte mot hvilken lydnad vi, i kraft af vår månghundraåriga auktoritet, ge full visshet om allt hvad en lekman rimligtvis kan behöfva veta.

Medan monseigneur ironiserat öfver tillståndet inom den icke-katolska delen af kristenheten, hade miss Heath gång på gång sneglat öfver till sina följeslagare, lektor och fru Julin från Sverige, med af ställets helgd blott illa tyglad skadeglädje. Men när han talade om Modern kyrkan, greps äfven hennes flacka själ så af myndigheten, innerligheten och trosvissheten i monseigneurs välberäknade föredrag, att hon glömde omgifningen. Den stålige

mannen i guldbroderad violett sammetsskrud, bror till en kardinal och bärare af ett namn, som före honom hedrats af många den katolska kyrkans stormän i England, dominerade från sin predikstol hela församlingen och behärskade den, några få skeptici undantagna.

Hvilken frid och ro och trygghet var icke detta, och hvilken lycka i lydnaden, äfven när den fordrade offer — miss Heath tänkte på sitt vid trosöfvergången förlorade årsunderhåll — kanske allra mest då.

Miss Heath var lycklig, och hon var stolt. Det kunde annars vara kinkigt nog för henne där hemma att utan annan hjälp än Father Stone försvara sin tro mot två herrar af en annan och två utan någon alls. Hon blef visserligen icke nedtystad, men man drog på munnen åt hvad hon ansåg vara solklara bevis, och man förblef oberörd inför de mest tyngande skäl. Icke en gång mr Collins, som beundrade hennes person och af den anledningen bodde för nedsatt afgift, hade låtit omvända sig. Det var en stor sorg för henne — hon hade önskat, att han varit här och fått höra monseigneur. Att någon kunde höra honom och förblifva i sin förblindelse var oerhördt och ett bevis på, hvilken grad af förstockelse den onde kunde verka och helgonen tillstädja.

Hon sneglade triumferande på mr Julin. Här var hon en annan än vid ett middagsbord

fullt af gudlösa pensionärer. Man var omgifven af rättroende, kände sig styrkt och uppmuntrad af vissheten att bilda en icke föraktlig minoritet af en på tjugu af alla engelsmän i landet. En minoritet — visserligen, men enig, väl ledd och icke utan resurser. Själfva stället där man befann sig vittnade därom, den nya romersk-katolska katedralen i London, rest för millioner, som samlats bland ens mäktiga trosförvanter öfver hela världen. Väldig var den, och den, som trädde in under de höga hvalfven, måste få ett bestämdt och öfvervältigande intryck af hvad Modern kyrkan alltjämt kunde åstadkomma med en appell till sina barn. Färdig var den väl ännu icke, katedralen, väggarna voro kala och kapellen halffärdiga, men detta endast vittnade om den tillförsikt, hvarmed man motsåg nya millioner för att fullborda verket.

— Var det inte storslaget? frågade miss Heath, när den långa gudstjänsten ändtligen var slut och det sista responsoriet förklungit.

— Predikan? frågade mr Julin. Jo, den var bra gjord, monseigneur är en klok karl och har min beundran.

De gingo genom kyrkan och besågo altaren och kapell.

— Det är ju förskräckligt, sade fru Julin, som var en känslig ung dam, när the Chapel of the Blessed Sacrament blifvit förevisadt.

— Hvad är förskräckligt?

— Å, dessa svindlande summor, som man lägger ner på att klä en kyrka i guld och marmor och mosaik ... när man tänker på all nöd strax utanför dörrarna bara här i Westminster.

— Min lilla vän, sade mr Julin faderligt, därpå tänker man inte.

— Jag kan inte förstå, hur det kommer sig, sade hans fru, men trots alla uppoffringar är katedralen inte vacker.

— Man kan inte bygga katedraler numera, liten, svarade han, det är en förlorad konst. Tror du, man kan ta de gamla templens mystiskt andaktsfulla stämning på entreprenad? Det är något annat, som skall till, än arkitekter och goda engelska banknoter.

Så gingo de ner till stationen.

— Jag skall köpa biljetter, om jag får pengar, sade miss Heath, hvarpå hon köpte tredje klass biljetter och med prisskillnaden i fickan steg in i andra klass kupé tillsammans med herrskapet Julin.

Mr Julin teg envist. Det var vanligen miss Heaths stora triumf, att hon vid meningsutbyten fick använda sig af sitt modersmål, medan svenskarna handskades med ett främmande. Denna fördel begagnade hon hänsynslöst, hon hycklade svårighet att förstå motpartens vändningar, kunde plötsligt påstå, att hon upptäckte

bockar i hans tal, när hon icke kunde gendrifva hans yttranden, och när allt annat slog fel klandrade hon hans uttal. Hans tystnad gaf henne däremot inga sådana fördelar, den besvärade henne, och hon gjorde allt för att få honom att bryta den. Hon satt en stund och funderade, medan de skakade åstad under London till West-Kensington, och resultatet af hennes funderingar blef följande anmärkning:

— Mr Julin, har ni märkt, att vår kyrka alltid håller på sin rätt, och att de andra kyrkorna få vika för den? Som t. ex. med giftermål —?

— Ja, sade mr Julin, afvisande.

— *Vår* kyrka kan ge dispens, som ni vet, till förening mellan en katolik och en, som inte är det.

— Det ju väl det, sade mr Julin med tanke på mr Collins.

— Men ni vet, att det är hos *den katolska kyrkan* man måste söka tillåtelsen och inte hos den andra. Och den förbehåller sig rätt att diktera villkoren, om barnen o. s. v. Nu vill jag bara fråga: hur skulle den kunna göra det, om den inte hade rätten på sin sida? Och hur skulle de andra kyrkorna kunna låta henne göra det, om inte de i all tysthet erkände, att hon hade det?

— Hå, sade mr Julin häpen.

— Om det alltså är bevisadt, att vi kato-

liker har rätt, då blir ni andra fördömda allihop, eller hur? Och ni också, mr Julin?

— Ja, svarade mr Julin buttert, det är inte omöjligt.

— Se där! Det gläder mig att ni medger att jag hade rätt. Var så god och stig in, mrs Julin, vi ha supper om en minut, tänker jag. Det dröjde tre kvart, innan den kom, men då man slutligen satte sig till bords, superade mr Julin med en aptit, som inte rönte den minsta inverkan af det dystra perspektiv värdinnan nyss rullat upp för honom. Miss Heath kunde inte uraktlåta att tycka, att detta var ofint af honom, och emedan ett visst slag af obehaglig uppriktighet hörde till hennes dygder, sade hon honom det.

Mr Julin blef förlåtligt nog förargad och sade, ignorerande miss Heath, till mr Collins:

— Nu har den katolska kyrkans enighet gått i trasor.

— Och det säger han, fast han nyss hört monseigneur tala om hur stark den är, sade miss Heath med ögonen mot taket.

— Det var monseigneur själf, som kom mig att tänka på saken, svarade mr Julin. Hvad som slog mig i monseigneurs predikan var just hans förmåga att glida öfver de mest ledsamma fakta. Men jag får be *herrarna* — vändande sig till mr Collins och mr Peters, båda Church-of-England-män — betänka de många familje

tvisterna inom kyrkan. Den äldsta dottern gör nu revolt, och antingen Modern kyrkan ger efter, eller förbjuder hvad hon inte kan förhindra, skadas hennes anseende. Det värsta är, tro mig, att de andra barnen komma att följa exemplet. Minns du — till hustrun — att monseigneur förklarade, att utanför kyrkan är allt kaos? Om han hade sagt inom — —

— Striden mellan kyrka och stat i Frankrike står ännu i sitt första skede, sade mr Collins diplomatiskt. Detta var nämligen före lagen af den 11 dec. 1905.

— Den har räckt i fyra hundra år, genmälde mr Julin, och utgången är gifven.

— Den Helige fadern kommer att säga sitt ord, insköt miss Heath dunkelt.

— Stackars Helige fader, sade mr Julin, hvad han skall vara nervös. Men han får nog ge efter — vi veta, att mr Julin misstog sig i denna förmodan.

— Jag kan undra, sade miss Heath mycket öfverlägset, om ni, som pratar så mycket egentligen vet hvad en katolik är?

— Jo, sade mr Julin artigt, det är en person, som äter kött med särskild tillåtelse på fredagarna.

Det blef tyst, och den olyckliga fru Julin kastade en bedjande, förskrämd blick på sin man.

— Med er kan man inte disputera, sade miss Heath slutligen kallt.

— Nej, medgaf lektorn, det är nog inte så lätt. Föröfrigt, miss Heath, minns ni nog det goda råd, som monseigneur gaf er? »När ni är tillsammans med heretics, skall ni aldrig inlåta er på diskussion. Ni skall inte heller bjuda till att bevisa edra påståenden eller bemöta förnuftsskäl med förnuftsskäl. Ni skall segra med andra vapen.» Det var ett klokt råd, miss Heath.

— Jag skall försöka följa det, sade hon kort och knep ihop läpparna.

— Ni bör följa det *fortfarande* som ni gjort hittills, miss Heath, svarade han med ett småleende, som svagt återspeglade sig hos mr Peters, under det mr Collins däremot behärskad tittade rakt ut i luften, och Father Stone nickade och log med sin vanliga barnafromma och välvilliga min.

Miss Heath såg från den ene till den andre, de förargade henne alla, icke minst Father Stone, som borde ha ryckt fram och hjälpt henne till tack för alla måltiderna vid hennes bord.

— Ni är en afskyvärd människa, förklarade hon för mr Julin, i det hon mörkröd i ansiktet häftigt reste sig från bordet och gjorde korstecknet. Då hon svepte ut genom dörren, hörde hon mr Julin oskyldigt fråga, hvarför hon inte stannade kvar och räknade bordssilfret, som sir

Robert Peel brukade göra, när någon vid hans bord uttalat irrliriga åsikter.

— Det *är* inte silfver, hviskade hans fru försiktigt.

— — —

— Hvad är det, liten? Du ser så handfallen ut? Nu är det väl någonting igen, som du omöjligt kan förstå, sade lektor Julin till sin fru, då de kommit in i sitt sofrum på kvällen.

— Jo, sade den lilla frun, det är missen, och mitt hufvud är alldeles vimmelkantigt.

— Jag tyckte, sade han utan att låtsas förstå, att när du varit här i tre dagar, du var alldeles på det klara med henne. Du tyckte, att det var det ståtligaste du kunde tänka dig att som hon offra både sitt årsunderhåll och sin — kärlek, för sin tro. Inte sant, liten?

— Rudolf, du skulle inte håna mig, för att jag litar på folk! Missen berättade mig alltsamman själf — om släkten, som drog in årsunderhållet, när hon blef katolik, och om hur hon offrat sin lycka — —

— Kära du, om du alltjämt ville anse missen för ett litet helgon, så inte mig emot, det vet du, bara jag får ha mina åsikter för mig själf.

— Jag har börjat misstänka *något så tråkigt* om missen, svarade hon motvilligt.

— Är det om pengarna eller om kärleken, liten?

— *Bådadera,* sade fru Julin. Men jag kan inte tala om det en gång.

— Om du menar, att hon inte vill gifta sig med mr Collins, »emedan religionen dock är det, som förenar eller skiljer människorna», men att samma religion inte hind...

— Låt oss inte tala om det, jag ber dig.

— Om hennes penningförhållanden kan vi väl tala utan att såra dina känslor. Hvad har du snappat upp om dem?

— Snappat upp! När det är skandaler med fordringsägare hvar dag! Senast i går middag var slaktaren vid stora ingången och ville tränga sig in med våld.

— Nå, om jag frågar, hvad du kommit till för slutsatser?

— Jag har minsann inte kommit till några slutsatser! Jag bara undrar hur den, som grälar med jungfrurna om deras löner och tar på räkning, hvad hon vet hon inte kan betala, och blir kräfd på sina skatter och hotad med *Wormwood Scrubs,* när hon ändå inte betalar, hur hon kan vara samma person, som med öppna ögon afstår från 300 pd om året för en samvetssak.

— Kära du, hon har aldrig gjort något med öppna ögon.

— — —

När lektorn någon dag senare kom hem vid tetid efter att ha arbetat fem timmar i Museets läsrum, möttes hans ögon af en ömklig syn.

En stor packvagn höll utanför hans bostad, och flere arbetskarlar voro sysselsatta med att bära ut möbler och bohag af alla slag — rubb och stubb helt enkelt — som de lastade på vagnen.

Uppe i trappan skymtade han genom uppstaplade möbler sin hustrus förfärade anlete. Kokerskan stod i närheten, men missen själf syntes inte till.

— Well, mrs Butler, sade han ganska trankilt till kokerskan, hvad är meningen? Är det något utslag af religionsförföljelse, och har missens ägodelar blifvit beslagtagna?

— Miss 'Eath har inte betalt möblerna, sir, och så kommer de och tar dem igen, som de lofte de skulle, fast hon aldrig trodde det var allvar, sade Butler lakoniskt.

— Och tänka sig att inte förbereda oss med ett ord och ta betalning för veckan i förskott af oss bägge två, sade fru Julin gråtfärdig.

— Hon är ingen lady, madam, sade kokerskan. Och nu klär jag mig och går, det har Florence redan gjort.

— Hvar är missen? frågade lektorn. *To*

confession, mrs Butler? Ypperligt, jag kunde just tänka mig det.

— Du tar alltihop som ett lyckadt skämt, du, sade fru Julin förebrående.

— Det är det också, liten, när man bara har förstånd att se saken rätt. Ser du, det är en sådan förträfflig illustration af tillståndet inom den heliga romerska kyrkan. Hvar och en räddar hvad han kan, och villervallan blir kaotisk.

— Jag tycker du har sagt, att katolikerna har så enormt med pengar, anmärkte fru Julin, som icke riktigt kunde gripa sin mans större synpunkter. — Och se, där kommer missen!

— Hallå, miss Heath! sade lektorn.

Miss Heath kom makligt uppför trappan, på armen bar hon sin terrier, i hvars sällskap hon bevistat mässan. På hennes ansikte kunde man icke spåra någon nämnvärd oro eller förlägenhet, men väl en frid, som endast kunde vara »ett återsken af den heliga handlingen», som mr Julin sade.

Hvarken lektorns sarkasmer eller hans frus snyftande förebråelser bragte henne ur fattningen. Hon mötte dem endast med ett, i betraktande af förhållandena för ögonblicket, tämligen malplaceradt hånskratt och en fräck antydan om obyfsade svenskar. En stund därefter for hon bort i en droska direkt till

S:t Mary's Sisterhood, där hon slog sig ner, lämnande hela pensionatet i ett kaotiskt tillstånd och pensionärerna att reda sig bäst de kunde.

— — —

Då lektor Julin följande år under ferierna åter besökte London och begaf sig ut att söka bostad efter annons, hvem uppenbarade sig som värdinna i ett nytt pensionat i Bloomsbury, om inte miss Heath! Lektorn följde ögonblickets ingifvelse och hyrde ett rum för en vecka, dock utan att betala i förskott.

— Miss Heath är sig alldeles lik, men mr Collins heter nu Watson och står ett steg längre ner på skalan, skref han till sin hustru. Hon är lika obekymradt säker, lika ansvarslös och lika ifrig katolik. Hon liknar alltjämt i samma grad den fågel, på hvilken det icke lönar sig att slå vatten (ehuru jag gör det då och då, förstår du, ty hon riktar hvarje gång mitt ordförråd med sådana originella okvädinsord). Hon, lika litet som monseigneur (du minns monseigneur: »utanför den katolska kyrkan . . .»?), ser hvad det inte konvenerar henne att se, hör hvad det inte konvenerar henne att höra eller vet hvad det inte konvenerar henne att veta.

Jag har funderat på saken, och vet du, liten, vi förhastade oss nog sist i våra omdömen.

Med några sådana öfverherdar som monseigneur och underherdar som Father Stone och en kompakt center af kvinnor, bland hvilka miss Heath nog förekommer i många upplagor, är det ännu framtid för Modern kyrkan.

3.

Predikaren.

På en Fribänk i Hyde Park neråt Marble Arch satt en främling med en bok i knät. Denne främling var helt ung och något af en svärmare, hvilket förklarar, att han kunde arbeta strängt, lefva på mager kost och Shakespeare och ändå vakna glad om mornarna. Just nu tänkte han helt förnöjd, att Portias domstolstal jämte en blick då och då öfver bokranden förbi de slitna gräsmattorna i parken bort mot trädgruppen, som begränsade dem, var allt hvad han behöfde för att fylla sin lediga lördagseftermiddag. Han älskade att se, hur dimman kom sopande öfver marken, steg omkring träden, skimrade i solen. För hvar gång han såg upp, hade den vecklat sig ännu ett hvarf omkring träden, suddat ut linjer och tunnat ut färger, till dess det var, som om man såg på omgifningen genom ett blåhvitt glas. Han glömde, att denna den tidiga höstens florslätta och oskyldiga dimma om några veckor skulle

växa ut till ett odjur, som skulle vältra fram genom gatorna, slicka hans ansikte med sin kalla tunga och nästan kväfva honom med sin tjocka, svafvelhaltiga andedräkt.

Det började skymma, stilen flöt ihop, men detta underbara tal af Portia skulle han läsa en gång till:

The quality of mercy is not strain'd,
it droppeth as the gentle rain from heaven — —

En grof och smutsig hand lades mellan honom och Shakespeare.

— Läs inte mer, sir, ni fördärfvar ögonen.

Han såg upp, ännu med själen fylld af den visa och ljufva Portia. Han hade de sista minuterna varit svagt medveten om närvaron af ett svartgrönt bylte på bänken bredvid honom, nu upptäckte han, att byltet var något slags kvinnlig varelse, begåfvad med en mycket robust kroppshydda, möjligen också med en själ, i hvarje fall med ett par farliga ögon i ett kopparbrunt och afskräckande ansikte. Främlingen fann sig plötsligt lyssnande till en ström af ord, fann sig öfverväldigad af en massa goda råd, som han aldrig begärt och aldrig skulle följa. — Han visste aldrig, hur och när hon tog det korta steget från hans hälsa öfver till sina egna privata angelägenheter, men efter fem minuter kände han hennes lif, sådant som hon föredrog, att han skulle känna det.

Han smålog, då han tänkte på Portia, men lyssnade saktmodigt, sägande sig, att när så få kvinnor äro visa och sköna som hon, och så många hvarken det ena eller det andra, en man måste låta sig nöja, om han kan träffa en kvinna, som är någondera delen.

Och hans nya bekantskap var en vis kvinna, ty hon hade en tok och ett kräk till man, och mera behöfs det inte.

— Får aldrig ett ord ur'n, går och slarfvar och kryper i vråarna. Om han har arbete? Sopar gatorna och får sig en slant, men aldrig att han tar ett glas, har inte förstånd nog att värderat, och det ska va' min man de'.

Främlingen såg i fantasien framför sig en geléaktig människoklump, stum, slö, hjälplös, och han ryste, då hon anförtrodde honom, att det fanns utsikter för att denna imbecilitet skulle belasta släktet i en oöfverskådlig framtid, ty makarna hade en dotter, som var likadan.

Hon uppmärksammade hans rysning och tillskref den kvällskylan, som kommit med mörkret.

— Kom, låt oss gå, my dear, sade hon kordialt, en droppe starkt — —?

Han insåg, att hon väntade något slags sprithaltig vedergällning för att hon underhållit honom, men han saknade lust och mynt, var trött och ville komma undan. Därför ledde

han vägen neråt Marble Arch i hopp att kunna glida från henne i trängseln. Den öppna platsen vid Marble Arch var tätt besatt med små och stora svarta klungor af folk, hvar och en med något slags talare i sin midt, religiösa, socialistiska, regeringsvänliga, nykterhetsvänliga, nykterhetsovänliga.

Byltet ville gå förbi — »för det har aldrig händt mig, att jag hört på sånt», men främlingen stannade resolut vid en liten skara, som samlat sig inför ett plakat, med anslag om gatumissionens kvällsmöte. Han fick plats i den innersta cirkeln och glömde sin följeslagarinna och hennes historia.

Mötet hade nyss börjat: en ung kvinna höll ett slags inledningsbön. Hon hade knäppt händerna och slutit ögonen, och inför allt folket, med bullret från gatan och fragment af de andra talarnas föredrag i öronen, talade hon helt privat med sin Gud. Hon hade en gulhvit porslinshy utan öfvergångar, djupt skuggade ögonhålor och en liten rörande, barnslig mun. Främlingen kunde endast delvis uppfatta hennes ord, och han bara önskade, att hon skulle slå upp ögonen och låta honom se dem. En ung man med trinda, röda kinder, trinda, svarta ögon och blankt, svart hår i stripor öfver sin låga, hoptryckta panna stod bredvid henne, och främlingen föraktade honom, emedan han stirrade lika intensivt på flickan som han själf.

Han hade nu bestämt sig för att icke gå, förr än han lyckats fånga hennes blick, men hon såg aldrig upp, och när bönen efterföljdes af en sång, sjöng hon med sänkta ögon. Den rödkindades funktion blef nu klar, han var så god som en orgel och sjöng med ett nit, som främlingen föraktade:

Crown Him.
crown Him,
crown Him, King of all.

Främlingen förstod, att den rödkindade med all sin inskränkthet under den sången skulle kunna vandra triumferande genom plågor och död till Dens möte, om hvilken han sjöng, förutsatt att han hade den bleka flickan med sig att hålla tonen. Han förstod det och uppfylldes af afundsjuk ovilja och ville gå sin väg, men det var ju flickans ögon...

Då sången tystnat, sköt en liten man upp öfver mängdens hufvuden. Han hade ökat sin längd med en omkullstjälpt lår och ämnade tala till folket.

— *I am a silly old man*, förklarade han inledningsvis med ett smått vemodigt tonfall, och de omkringstående svarade med högljudda instämmanden. Detta förvirrade honom en smula, han började stamma och fubbla, men hakade sig slutligen fast vid en fras — och Gud vet

hvarifrån han fick den — som han slungade ut på måfå:

— Ni måste döpas, *friends*, döpas, säger jag, och hvarmed?

Ingen svarade på denna fråga, som man betraktade som enbart retorisk, och han måste upprepa den.

— *O, my beloved brethren*, i hvad skola vi döpas?

— I brandy, svarades otåligt ur mängden, och kvickheten applåderades.

Främlingen hade fortfarande blickarna fästade på flickan. I lyktskenet, som föll snedt öfver henne, fångade han ändtligen en glimt af hennes ögon, när hon såg upp och gaf gycklarna en snabb, harmsen blick — som borde slagit dem till marken, tänkte han. Ja, *det* var ögon, han tyckte sig se mycket i dem, men knappast sundt förnuft, han frös till igen och blef frånvarande.

Han hörde icke längre på, hur mannen på låren vinglade fram sitt tal, sammanbindande dess fragmentariska delar med sorgsna och oupphörliga erkännanden af att han var en enfaldig gammal man, som ingenting begrep. Han roade emellertid sina åhörare, deras antal växte, och uppmuntrande eller opassande interjektioner föllo täta omkring honom.

Döpelsen var nu för länge sedan öfvergifven, han hade snuddat vid nådens ordning och

brutit stafven öfver världen i allmänhet och ohederliga advokater i synnerhet.

Då vaknade främlingen plötsligt till vid att höra en dundrande stämma utbrista:

— Ja, jag är en enfaldig gammal man och inte mycket begriper jag, men det vet jag, att alla kvinnor skulle kastas i den brinnande svafvelsjön.

Talaren var nu berusad af sin egen stämma af sitt ämne, af de eggande tillropen från skaran, som trängdes kring honom. Han hade blifvit röd i ansiktet, och ögonen glödde.

Förslaget mottogs med blandade känslor, och hvad främlingen angick, så kände han lust att ta mannen i armen och vräka ner honom från låren. Hade han icke nyss läst om den visa och ljufva Portia ... och flickan vid lyktan ... fanns det väl någon, som hörde mera himmelen till?

— Jo, säger jag, de skulle dit, där matken icke dör och elden ...

— Jag tror du ordinerar luftombyte för gumman din, gamle narr ...

Han hörde icke. Hans vältalighet växte och han med den, det var slut med fubblet, och han höjde sig till patos.

Om han känt Tertullianus kunde han bekvämligen oberopat sig på honom och med honom sagt: »O, kvinna, du är porten till

helvetet.» Nu sade han visserligen ungefär detsamma, men han behöfde flere ord.

— O, dessa fördömda kvinnor, hemmen göra de till helveten och gatorna... inte en gång gatorna... där går de och dinglar med sina fyllda silfverpungar i händerna, guldmynten lyser genom maskorna och skramlar... och en karl, hungrig och naken, eländig... som ville vara ärlig... han ser det, han frestas och frestas, och en dag slår han till och gör sig olycklig, men det är det, o, det fördömda som de åstun...

Han stannade midt i ordet och smällde igen käkarna öfver resten. Hans ansikte förvandlades, hans blick stelnade i ett uttryck af ohygglig bestörtning. Midt framför honom stod en stor och grof kvinna, icke mindre häpen, men mycket mindre förskräckt.

Ögonblicket därpå hade predikaren försvunnit från låren, och genom den delade folkmassan, som var alldeles tyst, gick en mycket liten hopsjunken man med sänkt hufvud. Bredvid honom, desto mera bred och myndig men något vacklande i gången, gick kvinnan.

Främlingen kände igen henne, det var byltet från bänken. Han anade en tragedi och följde efter paret. Bakom honom ljöd sången igen:

We are marching upward to Zion
beautiful, beautiful Zion.

we are marching upward to Zion,
the beautiful city of God.

Det var ynglingen med de röda kinderna, som sjöng, och bredvid honom stod den bleka flickan, som hjälpte honom att hålla tonen.

II.

SMÅLANDSSKISSER

1.

Den gamle prästen.

Han satt vid sitt skrifbord i ett litet, mycket litet, lågt rum, där luften formligen darrade af värme och var tjock och grå af tobaksrök. Ved och tobak — *hvilken* tobak, ingen bonde skulle velat röka den! — var det enda, hvari han extravagerade; ved, emedan han hade den gratis, tobak, emedan pipan var hans stora lidelse.

För ögonblicket var pipan bortlagd, och han satt böjd öfver en blankett, som han fyllde i, långsamt och mödosamt, ett ord i dag, en siffra i morgon.

Dörren gick upp, och någon steg öfver tröskeln, med en fläkt af vinter i följe. Prästen hörde nog stegen och kände fläkten, men då dörren stängdes igen, och fläkten förlorade sig i värmen och röken, vände han sig icke om, och hans utskrifna penna stretade och spretade mödosamt öfver papperet som förut.

Det var en flicka, som kom, ännu med

snö på kläderna och hetta i ansiktet efter ovädret där ute. Hon blef stående, ruskade sig som en hund och drog efter andan, ehuru det icke var mycket för lungorna att få i detta rum, hvars fönster icke varit öppnade sedan rötmånaden förlidet år.

Hon såg ganska lustig ut där hon stod, klädd i en snäf, svart doffelkappa, som satt hårdt åt om öfverkropp och armar och sedan plötsligt spände ut sig öfver en tre, fyra stickade och hemväfda öfver- och underkjolar, stadigt och högt uppfästa med fyra säkerhetsnålar, en fram, en bak, en i hvar sida. På hufvudet hade hon en bjärtblå ylleduk, knuten i dubbelknut i nacken. När hon fick upp knuten och kunde lösa af hucklet, visade sig ett ungdomligt, rundt ansikte med pigga, nyfikna ögon.

Så fort det fanns någon lefvande möjlighet, öppnade hon munnen:

— Goddag farbror August, det är Hedda och usch ett sådant väder, jag trodde jag skulle aldrig komma fram och är alldeles våt om fötterna, har farbror varit ute?

Den gamle prästen tog sin penntorkare och började omsorgsfullt gnida af bläcket på pennan.

— Kom fram och sitt, lilla Hedda, sade han tåligt.

Hedda kom fram, satte sig på en stol in-

vid skrifbordet och hälsade från pappa och mamma.

— Och fästmannen? frågade prästen med ett skälmaktigt leende, som om han sagt någon litet närgången kvickhet.

Hedda anlade en butter min och svarade:

— Ja, det får farbror fråga någon annan om, för jag har inte hört af honom på jag vet inte när.

Hon såg ned, under det hon talade, ty hon ansåg detta mindre syndigt än att ljuga någon midt i ansiktet.

Prästen, som skötte posten och med egna ögon sett fästmannens stil på ett bref till fröken Hedda för tre dagar sedan, lyfte upp sitt gamla skäggiga och fårade ansikte med en åtbörd af öfverraskning och såg skarpt på flickan, som fortfarande höll hufvudet sänkt, emedan hon strax ämnade ljuga litet till.

Men långsam som han var, hann han icke få fram sitt påtänkta: »den ungdomen, som har så svårt att vänta!» innan Hedda, som var tanklös och glömde bort posten, insköt:

— Nej, han har verkligen inte behagat skrifva på fjorton dagar.

— Inte sedan Herreberga anslogs ledigt den 5 februari alltså? frågade prästen, och nu såg icke heller han upp, ty han rensade pipskaftet med en strumpsticka.

— Låt mig se, sade Hedda, litet sväfvande

på målet inför fixerade data, nej — nej det tror jag inte.

— *Jaså*, sade prästen och tog ett nyp ur tobaksburken.

— Har farbror sina ansökningshandlingar färdiga?

Han tog en halfbränd tändsticka och höll den öfver lampan. När den tog eld, sade han:

— Ansökningshandlingar? Nej.

— Ja, då får farbror allt skynda sig, sade hon med hemlig oro, ty detta var ett ömtåligt ämne att tala med en präst om, som sökt tolf gånger och vid femtioett år ännu icke var ordinarie.

— Jag har icke tänkt söka Herreberga, sade han lugnt.

Då hände det lustiga, att försiktigheten öfvergaf flickan, hon blef onödigt het och fick rent af tårarna i ögonen.

— Å, farbror August, sade hon med skälfvande läppar, *alla* människor tycker, att farbror skulle försöka ... att det passade så utmärkt och sk ... skulle ... säkert ... lyckas ... Hvarför vill inte farbror?

— Emedan jag tolf gånger, sade hans själ till sig själf, har gått igenom eldprofvet, tolf gånger sporrats af hoppet, våndats af skammen, sårats af missaktningen, stukats af missräkningen, och emedan jag lofvat att aldrig, aldrig mera — —

— Jag har det bra här, svarade hans mun, medan själen teg, som den alltid gjorde.

— Bra, på det här lilla stället!

— Ja, som du vet slipper jag flytta, eftersom det inte skall tillsättas någon ordinarie, och det är nog det för mig.

— Men i alla fall, åjo, farbror, tant vill det så *gärna*.

— Mor? Ja, mor tänker då alltid på nådåret och pensionen. Ja, ja, det gör jag med, och om jag bara trodde, att det lönade sig — —

— Ja, men om farbror aldrig söker något, hur kan farbror då tänka sig att få? sade flickan litet taktlöst. Se så, farbror, lilla älskade farbror!

Men han skakade blott på hufvudet, och flickan märkte, att hon icke skulle komma någon väg med honom.

Då brast hon ut i en hejdlös flod af tårar.

Prästen rökte sin pipa och såg på henne. När pipan var slut, steg han upp, knackade ur den, ställde upp den på hyllan, ty det skulle vara den sista för dagen, gick fram till flickan och sade:

— Det är inte värdt lilla Hedda gråter längre, för jag ändrar mig väl då och söker Herreberga, efter hon så gärna vill det. Så stänger vi på det sättet ute den där unge man-

nen, vi är så rädda för som medtäflare, från förslaget, och med mig som medsökande slår det inte fel, att inte fästmannen får Herreberga. Och så blir hon själf komministerfru till sommaren — tänk, att det skall vara så svårt att vänta!

2.

Den unge prästen.

Det var söndag, gudstjänsten var slut, och kyrkan, en liten, men ganska vacker gammal landskyrka, var utrymd. I sakristian stod den unge prästen, som predikat för fjärde gången i Herreberga, sin nya församling, och ordnade mekaniskt kungörelser och andra papper på bordet. Kyrkovärdarna gingo omkring och pysslade, den ene räknade kollekten, den andre hängde in prästkappan, borstade komministerns rock och torkade af hans galoscher.

Papperen voro icke många och snart ordnade. Men den unge prästen stod kvar och såg ut genom fönstret öfver det karga landskapets storvulna linjer och dess allvarsamma skogars och sjöars stillsamma, djupa färger. Anblicken inspirerade tankar, som han kallade stora, emedan han icke hade höga anspråk. Den stämning, som för en stund gripit honom, medan han läste upp sin icke oäfna predikan från predikstolen, kom åter och intensifierades.

Det var ändå något storslaget att vara satt till herde öfver själarna i en församling. Voro de än icke mer än hundrade och åttio, förutom kvinnors och barns, själar voro dyrbara — fanns det i världen något dyrbarare?

— — —

Han hade väl hört, att den tunga sakristidörren gnisslat på sina gångjärn, och att någon kom gående försiktigt öfver golfvet i grofva, knarriga skor, men icke gittat vända på hufvudet. Nu voro stegen och rösten tätt intill honom:

— Hm, goddag, pastorn, tack för första gång och ett obegripligt vackert Guds ord.

Han tog blicken från landskapet och sänkte den till en liten gråtögd, blek och darrande kvinna, som torkade sig i ögonen med förklädet, neg och räckte fram handen.

— Det är Kajsa på Hagen, sade hon till svar på en frågande blick, och kunde jag få säga pastorn ett par ord? Det är något jag har på mitt samvete, jag får ingen frid föret. Och så när han talade så obegripligt grant i kyrkan i dag om hur den sin synd bekänner och ångrar, honom varder den förlåten, så fick jag så för mig, att jag skulle gå och tala vid 'an om 'et.

Det glänste till i den unge prästens ögon.

— Redan frukterna — —! Gud välsignade hans arbete.

— Det var rätt, att Kajsa kom till mig, sade han. Nej tack — till kyrkovärden — nu är det ingenting mera.

Det blef ett utbyte af godmiddag, godmiddag, och så var han ensam med sitt biktbarn.

På oändliga och förvirrade vägar, genom år och händelser, som ingenting hade att göra med ämnet, närmade hon sig slutligen saken, och ju närmare hon kom, dess oftare torkade hon sina ögon, desto ljudligare snöt hon sig i förklädet.

— Jo, ser 'an det var förra söndan. Midfastosöndag till, men jag hade blitt veckevill och trodde det var bara lördag. Inte en mänska hade jag sett på hela veckan, den ena dagen går som den andra, och hur jag bar mig till så tappa jag räkningen. Ja, pastorn har inte sett min stuga än, kan jag tänka, den ligger midt i Kalfhagen, och ingenting ser jag utom skogstopparna och en fjärdingsväg till närmaste grannen. Men aldrig har jag tagit så tokigt fel förr om sabbaten, nej, aldrig i alla åren, jag bott i stugan. Gud hjälpe mig, men jag trodde vi hade lördag, och jag steg upp tidigt och gjorde ifrån mig sysslorna och sen satte jag mig i väfstolen och väfde hela dagen, se jag var envis att få ner handduksväfven, kan veta, pastorn. Det är sådana rara handdukar, halflinne, och jag hade tänkt mig till prästgår-

den och fråga, om frun ville ha dem. Men de fyra sista är ju väfda på söndan, och söndagsgöra är ingen välsignelse med, så nu vet jag inte om jag töres, och jag satt där och väfde och dunka hela den välsignade söndan och gaf mig inte tid att äta knappt och läste inte en gång evangeliet, som jag annars alltid gör om lördarna. Men sen på måndag morron, när jag kom kyrkeklädd för att gå upp i Herrans gårdar, så mötte jag ju folk, och så förstod jag hur det stod till. Och jag har varit så till mig hela veckan. — — Tror pastorn, att Gud kan förlåta mig, att jag ohelgade hvilodagen?

Den unge prästen kunde icke låta bli att dra på munnen midt i all sin stora rörelse öfver denna fromma och trohjärtade enfald. Med mildhet i rösten och ett fuktigt skimmer i blicken sökte han trösta henne genom att förklara, att Gud gärna förlät hennes ovetenhetssynd och att den, som bekänner och ångrar hvad han gjort, kan räkna sig till godo Försoningen icke blott för sådana små synder utan för alla, alla —.

— Och titta upp till prästgården en dag med handdukarna, sade han och klappade henne på axeln, så får frun se på dem och göra bekantskap med Kajsa.

— — —

Några dagar därefter besökte han den gamle

prästen, och berättade då hela historien, låtande den åtföljas af de uppbyggliga reflexioner, hvartill den gaf anledning.

Den gamle rökte sin dåliga tobak och hörde på, tyst och uppmärksam.

— Allt är inte så enkelt, som det ser ut, sade han långsamt, då den unge prästen slutat en vacker harang, det händer underliga ting, underliga ting — —

— Må vara, må vara, sade den unge, men mina församlingsbors karaktär tror jag i alla fall, att jag lyckats klargöra för mig. Och jag har anledning att hoppas, att jag med min gudsförkunnelse hittat raka vägen till deras hjärtan, så att jag vunnit och alltmera skall vinna deras förtroende.

— Det händer underliga ting, sade åter den gamle prästen stilla. För vid pass trettio år sedan, när jag var student, var jag biträde en sommar hos kyrkoherden i brors pastorat. En dag var jag ute i ett ärende och gick alldeles ensam en skogsväg, du vet de där mörka, ensliga, och kanske tänkte jag något i samma stil som bror tänkte i söndags, när bror gick hem från kyrkan. Rätt hvad det var, fick jag se ett fruntimmer, ja en flicka på en nitton, tjugu år eller så, komma utfarande, som om det gällt lifvet — och det gjorde så med — ur en liten grå stuga, som jag inte varsnat förr, den låg så alldeles inne bland enbuskarna. Så hvitt

har jag aldrig sett en lefvande människas ansikte, och ögonen — — det for genast för mig att hon var galen, helst som hennes kläder voro i oordning. Hon hade så när rusat i famnen på mig, men så med ens fick hon ögonen på mig, skrek till som en tosing, slog förklädet för ansiktet, vände tvärt och rusade in i stugan och slog dörren i lås.

— Hvad hade hon då varit med om? frågade den unge prästen.

— Ja, bror, det har aldrig blifvit uppenbaradt för människor eller straffadt af lagen, och detta är ingen sak att tala om, men hon lär ha fått ett barn i hemlighet och mördat det, men förmådde inte stanna inne i stugan, sedan gärningen var gjord — och det var då jag gick förbi —. Du kan tänka dig hennes förskräckelse, när hon stötte ihop med mig, prästen.

— Bekände hon? frågade den unge prästen hetsigt.

— Aldrig. Men jag har ändå aldrig tviflat ett ögonblick. Bror kan tro jag har talat med henne och förmanat och försökt få henne att bekänna, men hon är som en sten, låtsar inte förstå hvad jag menar och säger, att hon blef så till sig den där gången, därför att hennes tröja var oknäppt. Hon går och bär på sitt oförsonade brott ännu.

— Kanske jag kunde försöka, sade den unge prästen ifrigt. Hvem är det?

— Du talade själf med henne i söndags, svarade den gamle.

3.

Glädjeliket.

(På detta rättframma sätt betecknar man i den landsända, hvarifrån historien är hämtad, en död, hvars skilsmässa från det jordiska icke ogärna setts af omgifningen eller kommunen. En med förhållandena förtrogen person skall igenkänna så väl detta som öfriga i det följande förekommande uttryck.)

Bakom fattigstugans buckliga, grönskiftande fönsterglas stod Stina och såg Anders Johan i Sjöatorp komma vägen fram. Han hade helgdagsrock och kyrkhatt och något värdigt i hållningen. Han höll sig rak trots sina år och gick utan någon ansträngning. Så här på afstånd, när man icke kunde uppfatta det elaka uttrycket i ögonen och det inställsamma draget kring munnen, tog han sig långt ifrån illa ut. Kandidaten, som var informator på herrgården, kallade honom »påfven» och försäkrade, att man kunde tagit honom för Leo XIII, om han varit något renare.

Om denna Anders Johans likhet med en afsomnad kyrkans dignitär visste Stina i fattigstugan intet, men däremot hade hon af Sventa Petter Johans Kajsa erhållit den upplysningen,

att Anders Johans gris värderats till 65 kronor vid boupptecknigen i den andra veckan efter Märta Katrina, hans hustru. Att han dessutom hade en grann stuga invid stora landsvägen med veranda, fin som en krokan, det visste Stina alltför väl. Ryktet förmälde vidare, att Anders Johan tagit hem rosiga tapeter från handlarns, dem kyrkvaktarns Kalle lofvat sätta upp i kammaren vid första tillfälle. Och granna nöbbler* det hade naturligtvis den, som var en så skicklig snickare som Anders Johan.

Stina för sin del hade hvarken gris eller egen stuga, och bohaget inskränkte sig till en kista, en gammal soffa och en ännu äldre kaffekokare. Sedan flera år tillbaka lånade hon hus i fattigstugan, en bostad, på hvilken hon aldrig ansett sig kunna klaga. Man kunde ha det sämre än där, ehuru taket var otätt, och rörspisen rökte in. Trolla-Mia, med hvilken ålderstigna kvinna Stina delade den lilla kammaren, var dessutom en föga fridsam och ganska fordrande rumskamrat.

När Stina stått vid fönstret så länge, att hon öfvertygat sig om, hvarthän Anders Johan ämnade sig, gick hon bort till spisen och lade på ett par trän, hvarefter hon satte på kaffe. När hon kom fram till fönstret igen, var Anders

* Möbler.

i lag med att lägga ner trolorna* i fattigstugstättan.

Stina förklarade sedan, att hon kände sig alldeles slak i lederna vid denna syn och helt konstig i sinnet. Den förnimmelse hon beskref på detta okonstlade sätt, var i själfva verket nära besläktad med den en ung kvinna erfar, då hon första gången inser, att hon är eftertraktad af en man. Men hvem kunde begära, att Stina skulle för sig kunna klargöra arten af sina känslor? Hon hade ju hunnit förlora flertalet af sina tänder, utan att en karl brytt sig om att ens bringa henne i olycka. Likt den bekanta ankungen hade hon varit så ful och obetydlig all sin tid, att icke en gång en hund värdigats bita henne. Rätt märkvärdigt för resten, ty när det gäller att bita, bruka hundarna hvarken vara sena eller så synnerligen nogräknade.

Stinas första barndom förlorar sig i töcknet, det första jag vet om henne är, att hon vid tolf års ålder hade tjänst i två gårdar, en vecka på hvart ställe. Denna originella anordning hade naturligtvis större fördelar för husbondfolket än för Stina, som gifvet fick det gröfsta arbetet och den sämsta maten, som i bägge hemmen kunde åstadkommas. För sina tjänster belönades hon med nio kronor om året jämte ett par kängor.

* Stänger.

Af detta kunna vi sluta oss till, att Stina var lika fattig som ärbar, och att hon icke var bortskämd. Hon var därjämte flitig och tillräckligt renlig, kunnig och ordentlig för sina förhållanden — och Anders Johans med, i fall den saken skall tagas med i räkningen. Men att förbinda Stinas och Anders Johans namn hade aldrig fallit någon människa in, och det var blott ett nytt bevis på, hvad man kallar oberäknelighet hos den makt, som länkar våra öden, att Anders Johan, då han varsnades af Stina i fönstret, var stadd på friarefärd till denna kvinna. Mycket hade fått jämnas till och rätas ut och fyllas upp, innan det kom så långt, och lyckan hade fått lof att vända sig ett par gånger.

De hade bägge, sedan många år tillbaka, tillhört samma rote, och af denna anledning kommit tillsamman både på begrafningar och husförhör, men ståndsskillnaden hade varit för stor för att tillåta annat än en ytlig bekantskap dem emellan. Anders Johan, som hade egen stuga och ganska goda förtjänster som snickare, var en välbärgad och ganska öfvermodig man, under det att Stina var fattig, ful och ödmjuk. Ingen hade under alla de år, dessa båda varit grannar, ens tänkt sig möjligheten af, att Anders Johan ville ha henne. Redan det, att han ända tills för några veckor sedan varit behäftad med en hustru, borde egentligen enligt de

mera primitiva åsikterna på landet omöjliggjort för honom hvarje tanke på vare sig Stina eller något annat fruntimmer. Så var emellertid ej fallet, och Anders Johan var ej mer hemlighetsfull, än att man i många år vetat, på hvilka han kastat sina ögon. Det hade ej gått så långt med honom, att han ville skilja sig från sin Märta Katrina. Men han hyste den innerliga förtröstan, att hustrun snart skulle tryta och sålunda saken reda upp sig genom en högre makts ingripande, som det alltid sker, då det skall bli välsignelse med ett företag. Alldeles ogrundadt var ej detta hopp, ty hustrun var hela tio år äldre än Anders Johan, ganska sjuklig och på de sista åren blind.

Medan nu Anders Johan som sagdt väntade på att hustrun skulle ge upp sig, sökte han förkorta pröfvotiden genom att se sig om efter en efterträderska åt henne. Det sades för öfrigt, att han gått rätt mycket längre än till blotta seendet, men det kan möjligen vara förtal. Man vet i hvarje fall med visshet, att han snickrade en byrå åt Fia på Planen och därjämte begåfvade henne med en långschal och en sockertopp. Och att han tänkte sig en framtida vedergällning för alla dessa skänker framgår däraf, att han energiskt, ehuru förgäfves, kräfde dem tillbaka, när Fia ledsnade på att vänta ut Märta Katrina och gifte sig utsocknes.

Det hände äfven, att Anders Johan kunde

bli otålig på den stackars Märta Katrina, som föreföll helt generad öfver att hon fortfor att lefva år efter år, där hon låg i sin säng, hjälplös och plågad.

Man sade allmänt, att han icke var så snäll mot gumman, som han bort vara. Som den store filur han var, talade han alltid med den största aktning och ömhet om sin hustru och underlät aldrig att framhålla sitt eget tålamod under korset. Men det går icke så lätt att lura bondfolk; historien med Fia på Planen och andra Anders Johans erotiska upptäcktsfärder kom ut och ställde hans uppförande i en något annan dager. Och gumman, som hjälpte honom att sköta hustrun och hushållet, hade litet af hvarje att berätta om Anders Johans tålamod under korset och den hänsynsfullhet, hvarmed han bemötte den sjuka.

När t. ex. Märta Katrinas brorson kom på häkte för det rysliga slagsmålets skull, som hölls utanför handelsboden en julnatt, och hon klagade häröfver, lär hennes äkta man ha sagt rent ut:

— Det hade varit bättre, att jag gjort som han, när jag var tjugufem år, än att jag gift mig med dig. För ur häktet hade jag väl kommit en gång, men dig slipper jag aldrig.

Stackars Märta Katrina!

Lifvet hade icke honorerat många af sina förbindelser till henne, men en, den sista, blef

dock infriad: hon blef lärd att försona sig med döden.

Man sade henne slutligen, att hon inte hade långt igen. Hennes gamla ansikte lyste.

— Å, kära, kära är det möjligt, frågade hon och blef så glad, att Anders Johan inte kunde bli gladare själf.

När det ringde för Märta Katrina, stod folk i stugdörrarna och lyssnade, och många sade: »Detta är bröllopsklockor för Anders Johan.» Alla kände på sig, att detta icke var anständigt, det påminde en alltför brutalt om det öde att glömmas och ersättas, som väntade hvar och en, när stunden var kommen, och man förbittrades så Anders Johan å den dödas vägnar.

Denna förbittring tog sig uttryck den söndag, då Märta Katrina jordades. Mycket folk hade kommit till kyrkan, och det blef en del taladt om Anders Johan och hans glädjelik. Det spordes, att den betryckte änklingen redan passat på att höra sig för hos Lisa Spjut, som ställt till begrafningen, om hon inte ville flytta till honom. Lisa skulle då ha svarat, att han borde styra sig, tills hans hustru krupit i jorden, innan han började med sådant tal. Och hvad angick henne själf, så hade hon gift sig en gång för att få stuga, så hon behöfde inte ge sig i det en gång till.

Åtta gummor — slumpen hade fogat det

så, att sex af dem, Stina i fattigstugan inberäknad, voro till äktenskap synnerligen lediga — diskuterade saken efter gudstjänstens slut.

— Att bara Anders Johan kunde vara dum och tro, att han skulle få Lisa, som har det så bra som hon har det, sade någon.

— Nu får han höra sig för på annat håll, menade en gumma skadeglad.

— Det kanske blir du själf, som kommer till Sjöatorp, föreslog en tredje.

— Lika gärna du själf då, Anna Stina.

— Jag? Nej så aldrig i lifvet, om han också klente väggarna med guld.

— *Mig* får han inte, hur han bär sig te.

— Tittar han åt *mig*, så känner han inte Vendla på Lyckan!

Den enda, som teg, var Stina i fattigstugan, ty hon kände sig öfvertygad om, att hon aldrig skulle bli i tillfälle att refusera föremålet för den lifliga diskussionen.

— Tänk, om Anders Johan blefve utan rent af!

— Ja, det vore ett fint spektakel, sedan han önskat lifvet ur sin käring i minst tjugu år.

Ingen enda af de i konferensen deltagande fruntimren skulle kunnat läsa ut ordet solidaritet, i fall det stått med aldrig så stort tryck i en bok. Än mindre kunde de fatta vidden af ordets betydelse. Och solidaritet är kanske den

egenskap hos kvinnorna, som är minst utvecklad af alla, åtminstone låta de detta senare tiders stora kampmedel ligga så godt som obeaktadt vid sina fötter. Det finns i allmänhet ingenting, som en kvinna lättare öfverser med än en mans grymhet eller falskhet mot en annan kvinna. Och medan sålunda öfver hela världen den ena kvinnan förråder den andra, direkt eller indirekt, så stodo dessa smålandsgummor — af hvilka mer än en kunde varit glad nog öfver en ko, en gris, en stuga vid vägen och en karl, som ve'ade* henne — och lade råd om att straffa en man, som betett sig fult mot en af deras kön, medelst bojkott.

Man må icke tro, att de sade detta med rena ord, många begrepo knappt hvad det gällde och följde med, blott för att det skulle så vara. Men när de vände om hem från kyrkan, insågo de ganska väl, att den af dem, som tog Anders Johan, skulle bli ansedd för hvad de, om de förstått sin sak, skulle kallat blockadbrytare.

Utvecklingen — i fall man vill bruka detta ord — kan ändå taga de mest förunderliga kurvor!

Snart spordes i socknen åtskilligt om Anders Johans misslyckade friarefärder. De damer, som haft nöjet att ge honom afslag, besvärades ej af någon öfverflödig diskretion, och snart

* Ve'a = förse med bränsle.

blef den stackars mannen ett spektakel i hela trakten.

Öfverallt möttes han af ett menande löje och af en i oskyldig ton framställd fråga, om han inte funne det bra ensligt i stugan och tänkte på att gifta om sig.

Men Anders Johan, som en, den där gudarna tydligen ville fördärfva, såg och förstod ingenting.

— Gifta sig? sade han oskyldigt. Ja, den saken tål att tänka på. Vet ni någon, som kunde passa?

Man gaf sig då till att räkna upp likt och olikt och låtsades icke om, att man visste, det den eventuelle friaren redan fått korgen af de flesta man nämnde.

Löjet flög tändande från gård till gård och blef slutligen outsläckligt. Anders Johan var en dömd man, men det förstod han icke.

En dag sade någon: Du får allt gå utsocknes, Anders Johan, det ser inte ut, som om fruntimmerna i socknen ville vid dig.

Då vredgades Anders Johan och svor, att vid första ny* det blef lagligt**, skulle det lysa för honom med en sockenbo, om det rätt skulle bli Stina i fattigstugan.

På så sätt kom det sig, att Anders Johan

* Man tar endast ut lysning vid nytändning.

** D. v. s. då den lagstadgade sorgetiden har lupit tillända.

i dag knackade på fattigstugdörren och begärde att få Stina till tals.

Stina förde in honom i kammaren och bad honom sitta ner och sinka sig litet, medan hon satte fram kaffe.

Vid kaffekoppen drog Anders Johan fram med sitt ärende. Det skedde något vårdslöst, som om han tagit för alldeles gifvet, att Stina skulle tacka och ta emot ett sådant anbud som hans.

— Sin rikeliga föda ska hon få och inte något strängt arbete, bara precis te å passa kreaturen och hålla mig lite sällskap. Jag tänker det kunde duga för en sådan som du, Stina, sade Anders Johan.

Då rann sinnet på Stina.

Visst var hon en gammal tiggekäring, men för det behöfde inte Anders Johan inbilla sig, att hon bara va till att ta, och att hon ville ha den, som burit sig åt som han, och som ingen annan velat vid.

Det var det stoltaste ögonblicket i Stinas lif, då hon fick säga Anders Johan detta. Hon kom att tänka på sin gamla läsemötapsalm*:

Det kostar Gud ju ganska ringa
den fattige att göra rik,
den rike att till armod bringa,

* Vid husförhören läser hvarje ogift medlem af ett hushåll en psalm utantill.

en hög den låge göra lik:
Ty Gud, den högste underman,
upphöja och förnedra kan.

Upphöja och förnedra, ja det hade Gud gjort i dag!

Om Anders Johan är det sagdt, att han blef grof i munnen och gaf sig till att ta heder och ära af den ärbaraste bland kvinnor. Stina bara småmyste. Ändtligen en hund, som gitte bita!

Det förskaffade Stina under en lång tid ett slags egendomlig tillfredsställelse att för hvem, som ville lyssna, i detalj skildra frieriets gång: hvad han sagt och hon svarat, samt att slutligen ordagrant upprepa de skällsord, han trakterat henne med, sedan hon afvisat hans giftermålsanbud.

När det blef kändt i socknen, och till och med Stina i fattigstugan gifvit Anders Johan korgen, blef skadeglädjen stor och Stina plötsligt populär. Välviljan tog sig sådana för Stina välkomma uttryck som mjölk och slaktemat och limpor vid julen. Det kunde för öfrigt inte vara en blott slump, att taket på fattigstugan tätades och rörspisen blef omsedd.

Men denna sista motgång i kärleksaffärer bröt Anders Johan, och han förenades, få vi tänka oss, efter ett år i en bättre värld med sin Märta Katrina. Han hade visserligen en

gång inför henne mindre finkänsligt antydt, att han inte ville till himmelen, om hon vore där före honom. Men man har anledning att anta, att han alltför gärna från besvikelserna och förödmjukelserna i denna värld flyttade dit för att komma sig för att stipulera några villkor.

III.

SNAPSHOTS

1.

Professorn och hans dotter.

Om jag kunde förstå hvad som tagit åt Marianne, sade professorn till sin dotter i förebrående ton. Du är dig inte lik, flicka.

— Nej, pappa, svarade Marianne högtidligt, jag är mig icke lik. Jag har fått klart för mig, att jag är en varelse med människovärde.

— Är du säker på det? frågade fadern klentroget. En kvinna, som inte kan laga mat, inte laga kläder och inte en gång laga att hon blir gift, är i mitt tycke inte så rysligt mycket värd.

— Kära pappa, du behöfver inte säga mig det, svarade dottern en smula bittert, ditt uppförande under alla de år, jag haft utmärkelsen att vara dotter till en af Sveriges lärdaste män, har mer än tydligt lagt i dagen dina åsikter. Det har säkerligen aldrig fallit dig in, att jag har en hjärna.

— Har du bevisat faktum?

— Har *du* gifvit mig något tillfälle?

— Min goda Marianne, vi skola inte bli osams nu, när vi hittills aldrig varit det. Naturligtvis har du en hjärna, det hade din mor också...

— Jaså?

— Men jag har alltid ansett, att din hittills varande verksamhet — eller brist på verksamhet — skaffade den fullt upp att göra. Därför föreföll det mig egendomligt, när du började gå på föreläsningar, prenumerera på Social tidskrift och Nordisk familjebok, och äfven läsa dem... Törs jag fråga hvad du åsyftar?

— Jag ämnar skaffa mig en lifsåskådning, svarade Marianne med fasthet.

— Jaså, sade professorn med en suck, då får jag väl skaffa mig en hushållerska. Tror du det tar lång tid? Jag har ingen aning; ty något liknande fall har aldrig kommit till min kännedom.

— Lång eller inte så ämnar jag inte sluta förr, än jag bildat mig en egen lifsåskådning, anpassad efter min individualitet, framsprungen ur mitt eget tänkande, sade Marianne stolt och aflägsnade sig med högburen panna.

Fadern såg efter henne med fundersam uppsyn.

— Det skall bli roligt att se, hur det går för Marianne, sade han till sig själf. Jag har ingen anledning eller förmåga att hålla henne tillbaka. Och det kan hända, när allt kommer

omkring, att här finns ett verkligt behof hos flickan... Tänk om jag till slut får med dessa mina ögon skåda en kvinna med en »lifsåskådning, framsprungen ur hennes eget tänkande...» Ändtligen något nytt under solen. För den skull skall jag med jämnmod underkasta mig en hushållerska.

*

— Pappa lilla, jag är så lycklig!

— Ja, jag ser det. Det skulle jag också vara, om du inte envisades att truga på mig det där fatet med bruna bönor. Marianne borde veta, att jag i hög grad afskyr denna rätt.

— Förlåt mig. Hädanefter skall det bli en ny ordning — —

— Det gläder mig uppriktigt. Jag gratulerar dig att ha kommit till klarhet. Hur ser din lifsåskådning ut?

— Förlåt, sade Marianne uppfarande, jag hörde inte riktigt på — —

— Jag frågar dig, hur den ser ut, sade fadern.

— Det vet nog pappa, sade Marianne blygt, inte är han precis vacker, men o, så ädel och god — —

— Det är hufvudsaken, Marianne, sade professorn gillande.

— Och då betyder det inte så mycket, att han har finnar eller hur, pappa lilla?

Professorn satte ölglaset ifrån sig och betraktade forskande sitt rodnande barn.

— Min dotter, sade han mildt, detta grubblande har varit för mycket för din oskolade hjärna. Säger du, att din lifsåskådning har finnar?

— Pappa, svarade Marianne med darrande läppar, det är inte vackert af dig att skämta — —

— Men hvem talar du då om i Guds namn?

— Om filosofie kandidat Karlsson *naturligtvis!*

— Hvarför naturligtvis? Sista gången vi resonerade, förklarade du för mig, att du inte ämnade ge tappt, förr än du funnit en lifsåskådning. Och jag har inte din kvinnliga smidighet i intelligensen. Därför trodde jag, att det alltjämt var fråga om lifsåskådningen.

— Lifsåskådning? Nu, när jag har Simon i stället? Marianne strålade. Du känner väl Simon, pappa? Han har hållit sådana utomordentliga föreläsningar i vinter. Så synd, att du inte har gått och hört på honom en enda gång.

Vid Mariannes ord framstod för professorn bilden af en lång och skranglig yngling med ovanligt stora öron och rikligt med finnar, en yngling, hvilken han en gång med motvilja approberat vid en tentamen. Han påminde sig

äfven, att kandidatens föreläsningar enligt fleres utsago, voro ett tämligen oförsynt och klumpigt plagiat af ett af hans, professorns, egna arbeten.

— Hör nu, Marianne, sade han, tänker du gifta dig med honom?

— Han har bedt mig därom, sade Marianne med ödmjuk stolthet, och jag är blott alltför glad — —

— Att ha sluppit från krånglet med lifsåskådningen, jag förstår, sade fadern.

Han betraktade Marianne, där hon gick och sysslade med bordets afdukning, småsjungande och med glänsande ögon, betraktade henne med starkare känslor af medlidande, än han någonsin förr känt för någon människa.

— Hvilket rysligt öde att vara kvinna, tänkte han med fasa. Hvilket rysligt öde att söka efter en lifsåskådning och finna filosofie kandidat Simon Karlsson! Men, tillade han, med en förvirrande känsla af hur hopplöst, oöfverstigligt stor den klyfta var, som i allt väsentligt skilde honom från den unga kvinna, som likväl var hans eget barn, men kanske hade det varit ännu rysligare för henne, om hon inte låtit sig nöja med sitt fynd — —

Ty en lifsåskådning, det har väl i alla händelser varit otänkbart — —?

2.

Karl Henriks tacksamhet.

Ja, så. Du hade således tänkt resa igenom Malmö utan att hälsa på din gamle vän och lärare? Det hade jag inte väntat af dig, Karl Henrik... och knappast förtjänat heller.

— Men, käre farbror —

— Ja, ja, vi skola inte tala om det mer, roligt att få se dig i alla fall — skål, du rör ju inte din punsch — det är länge sedan vi träffades, inte sedan du blef gift. Och hela tiden har jag önskat att få säga dig något.

— Hvad då, farbror? frågade Karl Henrik frånvarande.

— Jo, min gosse, svarade den gamle mannen allvarligt, det rör sig om något i det förflutna, som aldrig blifvit klareradt mellan dig och mig.

— Det förflutna? — Farbror, jag såge helst...

— Ånej, min vän, du slipper inte, förrän du gett mig ett erkännande, som jag länge

väntat på. Har du glömt den 9 november 1899, då du kom hem från New-York?

— Jag tror inte, att ens lif rymmer så många sådana dagar, att det är någon fara för att glömma dem, mumlade Karl Henrik.

— Nej, jag tänkte det. Du har säkert inte heller glömt henne, hvad hette flickan? Elsa Morée.

— Elsa, lilla Elsa, den ljufvaste af alla kvinnor, som ödelagt en mans lif... hennes genomskinliga hy, hennes smärta figur... Glömma henne —? Endast en pensionerad läroverkslärare kunde komma med en sådan fråga.

— Det var ju aftaladt er emellan, att ni skulle gifta er en gång, inte sant? Men flickan tröttnade på att vänta, medan du samlade förmögenhet i U. S. A. Innan du hann hem igen, var hon gift med borgmästare Hultén. När du fick veta det vid din hemkomst, tillgrep du din sexpiping, men då kom jag, Karl Henrik, och lärde dig låta bli sådana dumheter.

— Hvartill skall det tjäna att ta fram detta, farbror? frågade den yngre mannen plågad.

— Vänta, vänta. Du tackade mig inte, för att jag hindrade dig från att begå självmord. När jag sade dig, att du en gång skulle göra det, svor du, att aldrig i lifvet...! Jag försökte tala förnuft med dig. Jag sade dig, att du skulle komma att inse, hurusom det var din

timliga och eviga lycka, att du inte blef gift med flickan Morée. Och jag gaf dig mitt ord på, att du om några år skulle inse, att den Högste därmed ville spara dig för ännu värre sorger, samt att han hade i förvar åt dig någon, som var hundra gånger bättre än den där flickan — fast jag medger, att fin och vacker var hon tillräckligt. Om några år, sade jag, skola dina ögon öppnas, och du skall se, hvarför det gick som det gick, och tacka Gud i främsta rummet och mig sedan.

Du trodde mig inte, Karl Henrik. Rysliga blasfemier gingo ur din mun den dagen, och mig slog du i ansiktet, att jag inte hade rätt att fingra på ditt öde. Allt det min långa erfarenhet lärt mig kallade du struntprat... Ja, ja, min gosse, jag bär intet agg till dig, fast jag inte är van vid brist på respekt från ungdomens sida. Du var ju galen den dagen. Men jag föresatte mig att längre fram skulle du erkänna, att jag hade rätt, och på samma gång tacka mig, för att jag tog hand om ditt öde, när du inte förstod det själf. — Jag har aldrig hört något om borgmästarinnan Hulténs vidare öden, men jag är viss på, att om jag det finge, skulle de ge mig bevis i händerna för mitt påstående, att du var lycklig, som slapp henne. Du vet kanske något?

— Farbror skall få det äskade beviset. Fru Hultén vistas nämligen på en privat vårdanstalt

för kvinnliga alkoholister, det fick jag veta i dag. — Hvarken min eller tonfall röjde, att Karl Henrik talade om den enda kvinna han någonsin älskat.

— Elsa, lilla Elsa — —

Den gamle lektorn for upp.

— Hva', hvad säger du, pojke? Är det möjligt? Hvad var det jag sa? Nå, där ser du, att gamle farbror fick rätt. Mera än han visste. Hvilket ohyggligt öde, min gosse! Tänk dig en sådan kvinna som hustru, som mor åt dina barn. Och tänk sedan på din egen fru — hvad betyder det, om hon inte är så bedårande, som Elsa var, när ni ändå kunna ha ett hem tillsammans. Och din lilla gosse! Besinna hur förfärligt det varit, om hans mor blifvit en drinkerska. Och det *kunde* ha händt, Karl Henrik, men Gud i sin nåd förskonade dig. — Nu, min gosse, får jag ditt erkännande, gubben farbror hade allt rätt. Allt har vändt sig till godo.

— Naturligtvis hade farbror rätt, allt har vändt sig till godo, sade Karl Henrik med ett underligt leende.

— Och tacka mig nu, Karl Henrik, för att jag hindrade dig att göra af med dig för en sådan kvinnas skull och sparade dig för ett lyckligt lif med din unga hustru och lilla gosse.

— Tack, tack, farbror, för allt du gjort för mig, och för att du tog mitt öde i dina hän-

der, när jag själf var oförmögen därtill. Måtte alla unga människor i de kritiska stunderna af sitt lif finna hjälpare sådana som farbror och måtte... Det blef ett helt tal, framsagdt med all högtidlighet.

Gubben var i extas. Han drack icke obetydligt och talade oafbrutet. Därvid utvecklade han sin lifsåskådning, förklarade smärtans mysterium och återkom gång på gång till fallet Karl Henrik—fru Hultén som bevis för riktigheten af sina teorier.

Den yngre mannen tänkte sina egna tankar och hörde icke på. Han vaknade till, först då en fråga upprepades för tredje gången i höjd ton.

— Hvar jag hört det om fru Hultén? Han funderade skarpt ett ögonblick.

— Hvar jag fick veta det? Vänta litet...? Jo, det var en affärsvän från hennes hemort — vi frukosterade tillsamman. En sak farbror, vi skola naturligtvis inte föra det vidare. — En kvinna skulle kanske märkt att han ljög, men farbror lektorn gjorde det icke.

— Nej, nej, det faller af sig själft. Vill du redan gå, min gosse? sade han. Tack för besöket då, och hälsa din hustru så mycket, när du kommer hem. Säg henne, att en gammal farbror i Malmö gärna ville se henne och hennes lilla gosse en gång, när det bär sig.

— Det skall jag, käre farbror, godnatt, godnatt, tack för i dag. —

— — —

Den natten dref omkring på Malmö gator en man, som nästa morgon skulle fortsätta resan till ett sköfladt hem. Ett gammalt sår hade gått upp, det blödde, det sved som aldrig förr.

— Elsa, lilla Elsa, efter tio år skulle vi alltså ses igen med detta haf af elände emellan oss. Den kvinna jag älskat och den jag tagit till hustru — *drinkerskor bägge två!* Och därtill patienter på samma alkoholisthem. Det var för att jag skulle upplefva detta, som farbror lektorn hindrade mig från att dö...

Du var bara en skugga nu, men lika älsklig att skåda, Elsa, lilla Elsa... Var detta slutet? —

— Det var roligt, att jag fick Karl Henrik att gå öfver till min lifsåskådning, sade den gamle lektorn till sig själf, när han låste dörren efter sin gäst. — För det är bra godt att ha en hållpunkt här i lifvet!

3.

Förmyndaren.

Den tunna svarta klädningen med sin breda krusflorsbesättning frasar och skimrar, då hon kommer. Hon lyfter en smula på klänningskanten, så att man skymtar en smal sko och en genombruten svart silkesstrumpa, och gör så ett vigt hopp öfver tröskeln. Hon går gnolande fram till en spegel och börjar ordna sitt hår. De smala hvita armarnas linjer afteckna sig tydligt genom tyget, och vid halsen skimrar huden varmt hvitgul.

En herre, något öfver medelåldern, sitter i en hvilstol vid kakelugnen. Han säger ingenting, flickan ser honom ej, förrän hon vänder sig om för att gå.

— Å, se farbror? Hvarför ser farbror så glad ut?

— Jag gläder mig åt, att jag inte har några barn, svarade han.

— Farbror tycker det är besvärligt tillräckligt att vara förmyndare för mig?

— Nåja, det också. Men jag tänkte närmast på, att jag därmed undgår, att mina barn tre månader efter min död dansa och flirta på min graf.

Flickan fick tårarna i ögonen. Så ovänligt sagdt och orättvist! Som om hon inte sörjde sin far lika uppriktigt, därför att hon gifvit vika för alla öfvertalningar och dansat ett par — eller kanske fyra — hvarf på en liten improviserad tillställning som denna. Och flirta . . . kanske hon rådde för att herrarna . . .? Hon smålog. Naturligtvis rådde hon för att herrarna . . .

— Sätt dig här ett ögonblick, sade förmyndaren, jag vill tala med dig.

Flickan lydde med en motvilja, som ingen kunde beskylla henne för att dölja.

— Min kära myndling, jag råkade nyss åhöra ett fragment af ett samtal mellan dig och en af de unga herrarna. Det föreföll mig typiskt, och jag vill kommentera det en smula. I förbigående sagdt, jag har märkt i afton att du är mycket och farligt kokett. Att kvinnor kokettera, nå därom är ingenting att säga. Det är bara sättet, som ni unga flickor af den moderna typen använda, hvilket förefaller mig egendomligt.

— Farbror, är jag en flicka af den moderna typen?

— Naturligtvis. Förr koketterade en kvinna

med sina ögon, med sitt leende, sin dräkt eller brist på dräkt. För all del, ni gör så med, ifall ni är så skapade, att det lönar sig, men ni koketterar också med er själ. Ni vill fånga männen med er intelligens, er bräckliga, glittrande intelligens, som förefaller outforsklig och är så grund i allmänhet. Ni ha fått för er att vi — här smålog flickan, tänkande att farbror förmyndaren nog på gamla dar finge vara i fred för kvinnokonster — att vi lättare bedåras af psykiskt än fysiskt pikanteri, eller att bägge delarna tillsammans skall göra er oemotståndliga. Det ligger något i det där — så länge det är nytt, går det bra. Men så länge världen stått, har det varit er yttre skapnad, som till slut afgifvit utslaget, och skönheten härskar nu som förr öfver världen. Jag skulle kunna berätta dig de mest slående exempel på denna sanning, men du får nog själf erfara den snart nog.

Härvid tänkte han närmast på flickans mor, som varit vackrare än denna någonsin skulle bli, och för hvars skönhets skull män — däribland han själf — blifvit galna och kvinnor förödmjukade.

— Det finns andra slags män än farbror känner till nu för tiden, afgjorde flickan, som nyss med rörelse åhört en eldig, men något otrolig försäkran, att en viss ung man skulle älska henne, äfven om hon blefve blind och

koppärrig och miste alla sina framtänder — allt för hennes själs skull.

— Gör det? Ja, kanske. Men för att komma till det jag egentligen ville tala med dig om, berättade du inte för din kavaljer, att du sagt upp bekantskapen med Gud?

— Jag sade inte precis så, farbror, men ...

— Hvad ni kvinnor är underliga! För att nå ert stora lifsmål: att behaga männen, använda ni er af allting, allt, som i våra ögon är en sak i och för sig, ett *mål* — allt detta är för er blott *medel*. Besynnerligt.

Brita försökte protestera, hon blef het och ond och betänkte icke, att de kvinnor, som med sitt uppförande göra denna männens uppfattning fullt förklarlig och ursäktlig, äro så pass många, att de få återstående förlora rätten att protestera eller åtminstone möjligheten att göra sig hörda.

— Säg icke mig något annat, Brita, jag vet hvad jag vet. Ni koketterar med er oskuld eller er brist på oskuld, med era åsikter eller brist på åsikter, med er moral eller immoralitet, med er lycka eller förtviflan, med er religion och — i dessa yttersta dagar med er brist på religion. Och Brita, hvad skall *du* med sådana konstgrepp, lämna det åt de snedögda och kutryggiga. Du är alldeles för vacker för att icke tro på Gud.

— Jag tycker verkligen, att det är farbror, som talar lättsinnigt, svarade Brita, som, tack vare komplimangen, icke var så ond, som hon

låtsades. Jag menade allvar. Jag har läst en del och gått på föreläsningar, och nu tror jag icke längre på en gud. När jag gick i åttonde, voro vi fritänkare halfva klassen, sedan vi läst professor Hæckel.

— Stackars flickungar. Jo, det är följden af att ge er en ytlig, boklig uppfostran. Ni är öfverlämnade åt den förste bäste föreläsares eller författares nåd och barmhärtighet, och *vill* han drifva med er, så *kan* han göra det. Ni måste sluka alla grodor, ingenting kan ni kontrollera. Förbannade populära föreläsningar och kvasivetenskapliga skrifter!

— Farbror då, det är väl inte bara flickungar, som icke tro på Gud.

— Nej. Men *ni* leka med er otro, ni inbilla er, att den är modern, ni kokettera med er fördomsfrihet, ni... Brita, Brita, lifvet är ingen lek, vi människor skulle gå under, om vi icke trodde på Gud.

Minnet af hans lifs dårskap stod åter för honom, som det alltid gjorde, när han såg flickan, så lik sin vackra mor. I sanning, när han åtog sig uppdraget att bli hennes förmyndare, var det en sannskyldig botgöring. Ty hennes åsyn framkallade tanken på hans lifs stora och svårt straffade synd, på lidanden och samvetskval öfver irreparabla dumheter, hvilket allt tvungit honom att omfatta tanken på En, som förlät synder och gick i döden för dem.

— Kära Brita, sade han, vi människor... ack, du vet inte ännu... lifvet är sådant, det skulle vara förfärligt utan Gud.

Flickan svarade naturligtvis ögonblickligen:

— Det är inte något bevis för Guds existens.

Mannen, som lefvat längre och lidit mer än hon, såg på henne med ett leende, hvari hon skulle sett ett helt lifs bittra erfarenheter koncentrerade, om hon kunnat tolka det. Han lade sin hand på hennes hufvud.

— Du säger, att det icke är något bevis. *Jo, lilla nåd, det är det*, sade han.

4.

Cecilias bref.

Minna lyste upp, då hon erhöll sin post.

— Ett bref från syster Cecilia, sade hon gladt. Det är det första hon skrifvit till mig, sedan hennes lilla gosse kom till världen.

Hon betraktade tankfullt utanskriften.

— Hennes stil är lika vacker och kraftig som förr, hon lade sig till med den i England — men tänk, Sven, så nära det var, att hon aldrig skrifvit mer till mig och icke till någon annan heller!

— Minna, sade den herre, till hvilken hon adresserade sig, Minna, vill du vara så snäll och dröja litet med att läsa det här brefvet. Han talade brådskande och såg ytterst generad ut.

Minna såg på honom i den största förvåning.

— Herre Gud, Sven, jag tänkte du var lika ifrig som jag att höra något om din tre veckor gamla brorson och hans mamma.

— Ja, ja, men först måste jag säga dig något. Det var så, att jag hade ett budskap till dig, som jag — ja, jag har inte haft lust att framföra det, men nu antar jag, att Cecilia häntydt till det här i brefvet, och då är det likaså godt, att jag först förklarar saken för dig.

— O, du, med dina långa omsvep! Du gör mig så nyfiken!

— Du vet, Minna, att jag träffade bror min som hastigast, när pojken var en dag gammal, och alla trodde att Cecilia skulle dö. Jag för min del kunde då aldrig tänka mig det, Cecilia och döden, det var så ofattligt, men som sagdt alla andra trodde det ju. Bror min var förstås rent ur jämvikten, utom sig öfver att Cecilia var nära döden och nästan mest öfver att hon lidit och led så vansinnigt. När jag skulle till att gå, och du kan tro att jag inte dröjde länge, för det var tusan så otäckt att se karlen, så ropade han mig tillbaka: Hör du, Sven, du träffar ju Minna? Ja, sade jag, det tror jag nog att jag gör, när jag kommer till Stockholm. — Då skall du ta med dig en hälsning från Cecilia till henne, sade han. Och så berättade han att Cecilia, då när... ja, Minna förstår, när hon var som sjukast, sagt tydligt och klart: *hälsa min syster, att hon aldrig gifter sig!* Och hon hade upprepat det så rörande flera gånger, ända till dess hon fått löfte om, att hälsningen skulle framföras. Hon trodde förstås, att hon

aldrig skulle bli i tillfälle att säga det själf. För resten sade bror min en hel hop om att lagarna tillerkänna en kvinnas ord vid ett sådant tillfälle en särskild betydelse, och att det har fällande kraft, hvilket en männskas dyraste eder annars aldrig har, och att han därför icke ansåg sig kunna försvara att tiga med det. Vet du, hans juridiska jargon förnekade sig inte ens i det ögonblicket. Jag gjorde några invändningar och tyckte, att det där kunde väl en annan utföra. Men han gick på om en döendes bön och ett löfte till Cecilia och liknande, så att jag förstummades. Men jag tyckte verkligen att uppdraget var obehagligt och dröjde i det längsta. Du hade förmodligen aldrig fått höra hälsningen från mig, om inte Cecilias bref kommit. Ty nu kan jag ju tänka mig, att hon själf säger dig saken och frågar, om jag framfört mitt uppdrag, och är det bäst att klämma fram med det med detsamma. Men fasligt retsamt är det, att du skall bli så där påverkad.

Minna hade betraktat Sven med ett litet outgrundligt leende, under det att hon lyssnade till hans ord.

— Ja, Minna behöfver inte skratta! Särskildt som du mycket väl vet eller borde veta, att du, att jag alltid... men det tjänar nog inte att tala om det vidare...

Hon såg på honom med stora, förvånade ögon.

— Tror du då, sade hon och var nu mycket allvarsam, tror du då, att *om* — lägg väl märke till, att jag säger bara *om* — jag hölle af någon, att detta... Men har du mist förståndet, Sven, släpp mig...

En timme senare:

— Får jag läsa mitt bref nu?

— Jag lär väl inte kunna neka dig det, sade han motvilligt, men jag säger dig, Minna, att om du nu...

Den unga flickan bröt sitt bref och läste det. Sven, som gaf noga akt på henne, märkte, att färgen steg på hennes kinder. När hon slutat brefvet, såg hon upp på honom med ögon, som voro klara och milda af tårar.

— Nå, sade han otåligt.

— Du vill veta, hvad Cecilia skrifver?

— Ja, naturligtvis, låt mig höra.

— Cecilia skrifver, hennes läppar började darra, Cecilia skrifver... Så kom gråten.

— Nej men, älskade, du får inte, jag kan inte se det. Det var inga lofsånger öfver Cecilia han frammumlade öfver flickans nedböjda hufvud.

— Men så säg mig då, var det så förskräckligt?

— Så förskräckligt! Herre Gud, äro *alla* män lika dumma som du? Nej, visst inte, men

det är så underligt och så alldeles nytt. Och det är visst bäst, att du själf läser brefvet.

Detta var hvad den unga modern skref:

— »Min lilla Minna, jag är lyckligare än jag trodde man kunde bli öfver min lilla gosse, och jag kan inte annat än önska att du, kära syster, måtte få erfara samma lycka . . .»

Han kunde icke läsa mer, han var tvungen att se på Minna.

Och Minna, med den allra vackraste rodnad på kinderna, såg på honom tillbaka med ett leende åt hans häpna min.

Då var det, som om den unge mannen sett något hos Minna, som icke blott var »underligt och alldeles nytt», utan därjämte något nästan heligt. Till hennes stora öfverraskning kysste han hennes hand, möjligen drifven af en oklar impuls att på så vis bringa alla mödrar en hyllning.

5.

Den välklädde gentlemannen.

Följande episod tilldrog sig under en järnvägsresa. En ung dam satt ensam i en kupé intill dess tåget stannade i Norrköping, då en välklädd gentleman steg in. Vid hans åsyn gick en skiftning öfver hennes drag, men den försvann så hastigt, att när han, kommen till rätta med sitt bagage, fixerade den unga damen samt igenkände och lätt bugade sig för sin forna älskarinna, var förlägenheten endast på hans sida. När han märkte hur obesvärad hon var, ville han också visa sig trankil och inledde ett samtal:

— Är fröken Linde ute och reser?

Hon gjorde icke något försök att förneka detta.

— Hvar har ni varit sedan vi — träffades sist?

— I helvetet, upplyste hon kort.

Den välklädde gentlemannen, som var van vid fruntimmer, hvilka uttryckte sig städadt, gjorde en grimas.

Den unga damen såg det och drog på munnen.

— Så att det är inte underligt, att våra vägar aldrig korsats: ni är ju vid himmelrikets port — hon gjorde en handrörelse mot den släta guldring, som glänste på hans ringfinger — eller har ni kanske redan sluppit in?

— Om ni med detta uttryck menar, att jag är gift — ja. Men ni uttrycker er en liten smula, hm, vulgärt.

— Det lär man — i helvetet, smålog hon.

— Oafsedt att detta icke är ett ord, som passar i en dams mun, så är det ingenting att leka med, sade han stelt.

— Ni har rätt, bekräftade hon alltjämt leende, det är ingenting att leka med, det är tvärtom ett fördömdt ställe.

— Jag förstår inte hvad ni har för anledning att låtsas, som om ni vore så bekant där, utbrast den välklädde förargad. Det har aldrig fallit *mig* in att föra sådant tal, oaktadt *jag* led lika mycket, när omständigheterna ...

— Ni misstar er, afbröt den unga damen, det var inte mer än *en* omständighet, eller med andra ord Blenda Pettersson. Och ni skall icke inbilla mig, att ni led af den vackra omständigheten ... Jag däremot ...

— Men försök då att se något längre än till ytan, bad den välklädde gentlemannen otåligt. Ni led visserligen på visst sätt orätt — —

— Å, för all det, sade hon afvärjande.

— Joo, det gjorde ni, afgjorde han i deciderad ton, det gjorde ni, eftersom ni i likhet med mig inlåtit, ja, d. v. s. knutit förbindelsen under den förutsättningen, att den skulle fortast möjligt helgas af vigsel. Men, om *ni* sörjde när denna förbindelse bröts, hm, före vigseln, så måste *jag* naturligtvis lida ännu mer, som måste bryta den.

— Å —

— Ni förstår väl — att inse det man kunnat misstaga sig, att man är oförmögen att motstå dragningskraften hos en annan, att nödgas vara hård mot den kvinna, hvilken icke kunde påbördas andra fel, än det, att hon icke förmådde kvarhålla ens kärlek, sådant ger hårda stötar åt ens själfaktning. Jag måste kämpa för att återvinna den — —

— Å, stackars ni, men det lyckades? frågade den unga damen intresserad.

— Ja, tack vare min energi. Och nu har jag fullkomligt öfvervunnit det hela.

Han satt en stund försjunken i tankar, hvilka utmynnade i följande yttrande.

— Det är ändå märkligt att ge akt på, huru olika människor förstå att tillgodogöra sig sitt lifs skickelser. Här gå t. ex. ni och jag ut från samma förutsättningar, — jag har det t. o. m. på visst sätt sämre ställdt än ni — och hvilka vidt skilda resultat! Här ser ni i mig en

mogen man, som kämpat sig igenom krisen, jag vågar t. o. m. påstå förädlats af den, samt hunnit fullständig moralisk jämvikt och huslig lycka. Men ni — ni har icke haft kraft att kämpa er igenom svårigheterna, ni har icke afvunnit skickelserna den nytta, som afsetts, och följden är, att ni efter allt att döma förblifvit på samma jämförelsevis låga utvecklingsstadium, där vi bägge förut befunno oss, ifall ni icke rent af gått tillbaka.

— Ni talar som om ni inte visste, att det är lönlöst att tukta flickor och kattor, under det att pojkar och hundar förbättras genom stryk, sade den unga damen. Det förklarar nöjaktigt, huru *jag* kunnat bli ett rötägg och *ni* en, hur var det? — mogen man, förädlad och i besittning af huslig lycka.

— Det är väl, att min hustru inte hör denna konversation, tänkte den välklädde. Helvete, fördömdt, rötägg. Hon skulle aldrig förlåta mig, att jag någonsin haft smak för ett fruntimmer, som uttryckte sig så vulgärt, lindrigast sagdt.

— Säg mig, frågade han därpå, hvarför har ni inte gift er? Så söt, som ni var — är, har väl inte tillfällen saknats — —

— Jag kan undra, hvarför ni frågar det. Hon såg stadigt på honom.

— Jag förstår, sade han, återigen en olikhet oss emellan Hvad ni kvinnor äro olyckligt benägna att förtiga vissa saker! Jag åter

bekände allt ärligt och oförbehållsamt, som det anstår en man, för min blifvande hustru, förteg intet — —

— Inte en gång mitt namn! framkastade hon.

— Inte en gång ert namn, fröken Linde, bekräftade han med berättigad stolthet.

— Hvad sade Blenda Pettersson om det? undrade den unga damen.

Den välklädde gentlemannen rätade på sig.

— Min hustru är född friherrinna Gaan, sade han högdraget. Jag trodde, att mitt giftermål var mera allmänt bekant.

— Förlåt mig, men det är då ganska förklarligt, att jag trodde det var Blenda Pettersson.

— Pettersson? — lilla Pettersson var söt, men det hade varit mot mina principer — — Förlåt, fröken, att jag tränger mig fram. Jag tyckte det var min svåger, baron Gaan vid Kronprinsens, som stod på perrongen. Hvart tog han vägen — i kupén intill —? Ja, då får jag väl söka upp honom. Adjö, adjö, lycklig resa!

Den unga damen bugade sig förbindligt.

Ensam, sjönk hon tillbaka mot ryggstödet och slöt ögonen. Öfver hennes orörliga drag låg åter det uttryck, som de få, hvilka varit någon tid i helvetet.

6.

Fröken Lindes historia.

I den stora matsalen var efter intagen kvällsmat samladt ett blandadt sällskap af det slag, som man endast träffar på ett pensionat i en större stad: några unga herrar och damer, som studerade för att kunna bli självförsörjande människor, några, som redan voro det, och en del, som aldrig skulle bli.

Några af damerna, de äldsta på platsen, sutto i förmaket, som man kallade den långa, knöliga soffan med den trasiga och smutsiga öfverdraget. Herrarna hade grupperat sig rundt omkring, men vid matsalsbordet under gaskronan satt en ung dam och läste. Man fick det intrycket, att hon ej skulle suttit här, om inte fotogenen, som inackorderingarna fingo bestå sig själfva på sina rum, varit så dyr och odryg.

Dörren från tamburen gick upp, och till sällskapet sällade sig en flicka på tjugu år ungefär, en liten fyllig varelse med ljust hår, om hvilket alla herrarna kunde svurit, att det ring-

lade sig i naturliga lockar. Hon var naiv och i allmänhet gladlynt, och därför väckte det så mycket större uppseende, när denna herrarnas favorit sjönk ned i förmaket och tillkännagaf i bestämd ton, att hon ville dö.

Ingen frågade henne emellertid om orsaken, ty när en ung dam på tjugu år önskar, att hon vore död, är det antingen sjögången, som är för häftig, eller han, som underlåtit att skrifva på fyra dagar.

— Brefvet kan ha kommit bort, tröstade någon.

— Dom brukar aldrig komma bort, sade den lifströtta dystert. Och nu uthärdar jag inte den här oron längre. Ack, om jag vore död!

— Tag exempel af fröken Linde, sade den medelålders fröken, som intog hedersplatsen i förmaket, och som förtärdes af bitter jalouise mot nämnda dam för ingeniör Ingelssons skull, se på fröken Linde. Hon *får aldrig några bref* — detta var i det närmaste sanning — men *hon* önskar sig inte döden. *Allt annat.* Med »allt annat» menade hon ingeniör Ingelsson. Man tittade allmänt på fröken Linde, hon, som satt och läste vid matbordet, emedan hon inte hade råd att bränna fotogen i sin egen lampa.

— Nej, sade fröken Linde långsamt, jag önskar mig af princip aldrig döden, så folk hör det. Hennes mörka ögon vandrade öfver sällskapet och stannade på den lilla blonda, som

fortfarande såg ut att vilja dö. Det kom ett drag kring hennes mun, som man möjligen skulle kunna kalla ett leende, men i så fall var det hvarken »ljust» eller »godmodigt».

— A propos döden, har herrskapet lust att höra en historia?

Fröken Linde hade bott på pensionatet ett helt år, men aldrig förr hade hon frågat, om man ville höra en historia. Och naturligtvis ville man det.

— Ja, detta, som jag nu tänker berätta, hände för ett par år sedan en flicka, som jag var vän med. När hon var tjugutvå år, förlorade hon något, som hon höll för att vara ganska dyrbart — vi kunde ju säga sin ungdom med allt, som hör därtill, tro, hopp, kärlek och liknande. Det är så lätt sagdt: förlora sin ungdom. Men att upplefva det, fann hon förfärligare än något hon kunde tänka sig. Hon önskade sig naturligtvis döden, alldeles som ni, fröken Johansson — berätterskan fäste åter sin blick på den lilla blonda. — Hon grät, hon tiggde och bad sina närmaste att få dö, men när hon i stället fick brom och ofvanpå järnpiller med arsenik, blef hon rasande. Sedan grät hon icke mera, åtminstone aldrig mellan 7 f. m. och 10 e. m. och bad dem icke mer om den saken — och inte om något annat heller. I stället vände hon sig till Gud och uppmanade honom i hetsig ton att låta döden

komma i hennes väg. Ty att taga sitt lif fann hon ruskigt, hon hade en mor i lifvet.

Om det nu var bönen eller ej, men något inträffade — en stor olyckshändelse, och Gud förde flickan intill dödens port. Hon hade nyss förut suttit bland en hop glada människor och tänkt, att om döden nu komme, skulle hon ta emot den utan att röra en lem för att värja sig. Den kom — plötsligt, förfärligt, det var en svår olycka. Det hade varit lättare för henne än något annat att dö, hon hade icke behöft mer än underlåta att göra något för sin räddning. Under en sekund, som föreföll henne lång nog, öfvervägde hon för och emot. Hon och döden sågo hvarandra i ögonen. Det var en otäck syn, hon vände sig bort. Och under de närmaste minuterna arbetade hon, lugnt men ihärdigt, på att rädda det lif hon bedt Gud och människor befria sig ifrån. Hon klarade sig, kanske just därför, att hon icke var nog förälskad i lifvet för att mista besinningen, när lifhanken kom i fara. En hel del andra personer miste däremot lifvet vid detta tillfälle, emedan de gripits af panik och blefvo som galna och gjorde allt hvad dåraktigt var.

För flickan blef lifvet icke lyckligare eller gladare efter denna händelse. Men hon önskar icke mera att få dö. Hon har sett för många människor i dödsångest och varit för nära döden själf för att göra det. Och allt hvad lifvet sedan

bragt henne har hon burit utan klagan med slutna läppar och stolt tålamod. Ty sedan hon en gång stått med döden i den ena handen och lifvet i den andra och själfvilligt valt lifvet, anser hon sig ha förlorat rätten att beklaga sig.

Det vore synd att säga, att hon älskar lifvet. Men hon är »hellre en dagakarl på jorden —». Hon tystnade och tog åter till sin läsning.

Den lilla blonda reste sig och gick i detsamma, det såg ut som om hon varit stött, emedan uppmärksamheten flyttades öfver från hennes person och sorger till en annans. En och en följde sällskapet så småningom exemplet, till dess att fröken Linde blef ensam. Hon skulle just gå äfven hon, då ingeniör Ingelsson kom tillbaka och hejdade henne.

— Ni har aldrig låtit mig veta något om ert förflutna, sade han förebrående. Men ni kan bara af en nyck sitta utan vidare och låta hela pensionatet få reda på saker och ting, som ha samband med det viktigaste och bittraste i hela ert lif!

— Tror ni då, att man kan lefva under samma tak som den lilla ljusa i så många månader som jag gjort, utan att till slut öfvermannas af frestelsen att säga till henne: »Ni är en gås, fröken Johansson, det är däremot inte jag»? Ty ni förstod väl, att det var det långa talets korta mening? För resten, hvem

säger, att era slutsatser äro riktiga? Och om jag också talat om »det viktigaste och bittraste i hela mitt lif» — ni har aldrig frågat mig om något.

— Just därför skulle ni berättat det för mig. En gång, en kväll, då vi varit ensamma här inne, och då det varit så pass skumt, att jag inte kunnat urskilja ert ansikte. Jag hade inte tänkt om *er* att ni skulle sätta er midt under en gaskrona, med hela patrasket framför er, och slå upp er själ på vid gafvel. De där drumliga teknologerna och den vämjelige aktören och den närgångne murfveln — hur kunde ni? Som om det inte vore nog att veta, att de förbannade lymlarna skola ha rätt att sluka ert vackra ansikte och er figur hvar dag med blickarna — ni skall också göra er själ till en —

Fröken Linde var förskräckligt blek. Det var länge sedan någon tagit sig an *henne*, hennes stackars heder och ära. Och att höra denne präktige gosse, som älskat och aktat henne, emedan han inte vetat hvem hon var, att höra honom tala på detta sätt, var nästan en smula mer än hon kunde bära. Förstod han då icke? Hvarför vände han henne icke ryggen och gick? Frestelsen att hålla honom kvar kom öfver henne, häftig, öfvermänsklig. Hon slöt ögonen och återkallade i minnet syner ur det förflutna. Det gaf henne mod.

— Hörde ni inte, frågade hon, hvad mr

Goldwin, han, som reste i förra veckan, sade till mig: *Miss Linde, you have a genius for the perverse.* Ni frågar, hur jag kunde... Nåväl, där har ni förklaringen. Jag kan inte ge er någon annan. Och, hör på, ni skall inte — offra — en tanke — vidare — på mig. Godnatt.

Från den dagen behöfde ingen af de andra damerna på pensionatet se snedt på fröken Linde för ingeniör Ingelssons skull.

Fröken Linde sökte öfvertyga sig själf om att detta var just hvad hon hela tiden önskat och åsyftat.

7.

Själasörjaren.

En kvinna kom till en kyrkans tjänare för att genom honom få religionens tröst.

— Herr kyrkoherde, sade hon utan förlägenhet, kan ni säga mig, hvad jag skall göra? Jag har ingenting på jorden att lefva för. Det lif jag har bakom mig förefaller mig lika bitterligen tomt och fåfängligt, som det jag har framför mig. Kan ni visa mig vägen till Gud?

Hon sade detta med ett instinktivt förtroende till mannen framför henne, ehuru både hans person och den Gud, till hvilken hon bedt honom visa vägen, voro henne bekanta i andra hand och på mycket långt håll.

Kyrkoherden såg skarpt på henne, under det han talade, och han blef vred.

— Å, dessa kvinnor, tänkte han, kunna de då aldrig vara något i sig själfva och för sig själfva? (Han glömde, att det just var detta faktum, som gjort honom till en så flitigt använd själasörjare i staden.) Alltid bygga de sitt

hus på sanden, det vill säga, de sätta all sin lit till en man, och när huset ramlar, som det ganska ofta gör, då stå de där totalt hjälplösa, då inse de plötsligt världens fåfänglighet, då, bevars, skall religionen hjälpa, åtminstone så länge, som de icke ha någon annan att stöda sig till och lefva af och igenom. Godt. Jag skall predika om detta vid första tillfälle.

Han hade sett flere unga kvinnor med förtviflade ögon komma till sig med samma bekännelse, nöd och bön och tagit emot dem med mera medömkan än vrede. Hvad som upprörde honom i detta fall var, att kvinnan syntes ha öfverskridit den ålder, då det är förlåtligt, om en erotisk kris sätter så djupa märken i hennes lif och drag, som den tydligen gjort hos denna svartklädda, medelålders dam.

— Hm, sade han oviss, fruntimret —?

— Fru Callenberg, sade hon med en alldeles omedveten värdighet.

— Fru Callenberg har kanske upplefvat någonting specielt, som kommit er att öfvergå till den uppfattning af timligheten ni nyss framlade som eder.

— Ja, sade hon.

— Den är dock icke kristlig, emedan vårt lif tvärtom är en viktig och oersättlig nådetid.

— Icke kristlig? Nej, det tror jag. Men den ligger i alla fall så ganska nära till hands för en stackare, när en ser allt sitt lifs arbete

förfeladt, när en skjutit förbi det mål, som en nu styrt mot i öfver tjugu år.

— Det målet har då icke varit er själs frälsning och frid med Gud?

— Nej, visst inte. Lyckligtvis.

— Hvad för något? Lyckligtvis?

— Ja, ty i så fall hade det först varit riktigt hopplöst, inte sant? Då hade ju äfven den sista utvägen varit stängd för mig, nu är den ännu oförsökt.

— Nå, jag förstår. Den sista utvägen, tänkte han, ja, det var ett sant ord. Det, som borde vara a och o, det betrakta världens barn blott såsom en sista nödfallsutväg att beträda, när alla andra äro stängda. Betecknande, i sanning. Jag skall predika öfver det.

Det blef ett ögonblicks tystnad. Därefter sade kyrkoherden:

— Skall jag af detta förstå, att fru Callenberg hittills varit religiöst likgiltig?

— Ja, sade hon, jag har frågat fruktansvärdt litet efter Gud. Allt mitt arbete och min sträfvan ha obetingadt tillhört denna jorden. Det är kanske därför det gick som det gick.

— Vill inte fru Callenberg förklara sig litet närmare?

— Jo visst. Det är ingen hemlighet.

— Jag kommer naturligtvis i hvarje fall att betrakta hvad fru Callenberg säger mig som en sådan, tillrättavisade kyrkoherden.

— Har kyrkoherden träffat någon kvinna, som lefvat under okunnighetens förbannelse? Starka ord? Åja. Men hur tror ni det känns att vara dotter till en präst, teologie och filosofie doktor för resten, samt hustru åt en man, som bland annat var statsråd, men att aldrig själf ha lärt sig att stafva?

— Är det framlidne statsrådet Callenbergs änka jag har den äran att tala med? Jag får be om ursäkt därför att jag inte kände igen. Men en vidsträckt församling — —

— Visst, visst. Säg mig nu i alla fall, hvad ni tror mitt lif varit. Man beklagar alltid en stor man — jag kan ju utan skryt kalla honom så — som fått en okunnig och inskränkt hustru. Det lär för resten hända alltför ofta för att blott vara en slump. Men jag undrar, om det inte vore skäl att också beklaga en stor mans obetydliga hustru, helst om hon vet, att man beklagar hennes man? Jag tror det nästan. Vet kyrkoherden, jag är säker på, att jag, hvar jag syntes med min man, uppväckte hos alla ogifta, bildade damer den öfvertygelsen, att de hvar och en skulle passat och förstått honom bättre än jag. Och man ansåg det oförlåtligt, att han understod sig att vara någorlunda tillfreds med mig.

— Fru Callenberg öfverdrifver.

— Tvärtom. Det var ju så naturligt. Jag hade aldrig lärt mig att stafva felfritt och inte

heller fått någon undervisning annat än af en gammal okunnig guvernant. Min far hade satt in all sin energi på att skaffa sig kunskaper, och han och mor togo sig så nära de kunde, för att bröderna inte skulle bli utan. Men för mig blef ingenting öfver. Ni kan för resten aldrig tro hvad det räcker bra till med husliga sysslor i en stor familj på landet.

— Allt redligt arbete — —

— Är lika bra? Jag vet just inte. När jag blef gift — bara nitton år — kastades jag in bland de lärda kretsarna i Stockholm. Tror ni inte jag gärna gifvit min skicklighet i att väfva och sköta en trädgård för att kunna skrifva ett oklanderligt bref och använda främmande ord på rätt ställe eller för så pass mycket kunskaper, att min man skulle kunnat sätta mig bara helt flyktigt in i sina planer och intressen? Vet ni, det var rätt svårt att förlåta dem där hemma.

— Jag tror jag börjar förstå, sade kyrkoherden, intresserad af dessa upplysningar om en märklig mans privata förhållanden. Men hvarför ha icke dessa svårigheter *förr* fått föra fru Callenberg fram till den rätta trösten?

— Jo, ser kyrkoherden, jag fick barn — det dugde jag i alla fall till. Och efter fyra pojkar, det är bara en enda af dem i lifvet nu, kom en flicka, den allra sötaste ... Har kyrkoherden någon dotter?

— Sju, sade han och suckade.

— Verkligen? Nå, då förstår ni kanske bättre, hvarför jag inte kommit förr. Fast jag vet inte, om ni riktigt kan sätta er in i, hur vi mödrar känna det. Vi kunna lida själfva och vänja oss vid det, men tanken på att vårt barn skulle utstå detsamma är oss så förskräcklig, att vi — jag kan så dåligt uttrycka mig — vi gå alldeles upp i att försöka afvärja smärtan.

— Hvilket ur två synpunkter sedt är mycket dåraktigt, sade den förståndige kyrkoherden. För det första — —

— Vi känna det i alla fall så, sade hon med en skymt af den hos äkta hustrur icke ovanliga öfverlägsenheten. Åtminstone gjorde jag det, när min flicka var liten, så riktigt liten och hjälplös, och jag satt med henne i knät och beundrade henne, när hon sof eller åt. — En dag, det var innan hon ännu var årsgammal, var jag på middag med min man. Hvad jag gick ogärna! Jag kom att tala litet om musik vid bordet, och min bordsgranne gjorde narr af min favoritkompositör. Jag blef ifrig, och kan ni tänka er, hvad jag sade? *Det är ett fakta, att han är en stor musici!* Ett ögonblick blef det alldeles tyst vid bordet, och min man blef så blek, att jag förstod, att jag sagt en dumhet igen. Han upplyste mig om det, när vi åkte hem, och jag gjorde i all tysthet det löftet att ställa om så, att min lilla flicka fick den bästa uppfostran en flicka nå-

gonsin fått. — Ja, ni vet kanske hur hastigt min man dog. Sedan lefde jag bara för att göra en mångkunnig person af min lilla flicka. Jag var nästan glad öfver de bittra förödmjukelser stackars dumma jag fått utstå, de hade ju bäst af allt lärt mig, hur jag skulle bereda barnets lycka. Nu är hon stor.

— Och filosofie doktor, kan jag tro, sade kyrkoherden.

— För ingen del! Hon är gift med en landtbrukare och drifver mejerirörelse samt uppföder hundvalpar. Flickan hyste en utpräglad afsky för att skaffa sig bokliga kunskaper. Hon är både duglig och lycklig, men *jag har ingen förtjänst af hennes lycka*, den finns trots mina uppfostringsprinciper, inte genom dem. Förstår nu kyrkoherden, att hela mitt lif varit ändamålslöst? Hvarför har jag lefvat, om inte ens mitt lidande kunnat bli barnet till nytta?

— »Jag har ingen förtjänst af hennes lycka,» citerade kyrkoherden snabbt i tankarna. Träffande exempel på det mänskliga högmodet och självviskheten. — Vi äro icke nöjda, om Gud och icke *vi själfva* skapat våra käras lycka. Det där skall komma fram i en predikan.

— En tid tänkte jag, fortsatte fru Callenberg, att hjälpa en annan ung flicka, som däremot hade läslust, till kunskaper. Men det fick jag öfverge. Det kostar att sätta upp mejeri efter de nyaste principerna och hålla sig med

rasvalpar till utställningarna. Hvart enda öre jag kan undvara och litet till går till det. Jag känner mig så utpetad, så förödmjukad och öfverflödig. Hon tystnade och såg full af förväntan på kyrkoherden.

Denne började nu ett anförande, som vi icke tilltro oss att återgifva.

8.

Fräulein Hennings.

Kan fru Krok förklara för mig, hur det kommer sig, att man stundom förföljes af tanken på en person, som inte på flere år kommit inom ens intressesfär? Man hade totalt glömt personen, men så en dag dyker han upp ur minnet och förebrår en det onda, man gjort honom. I går och i dag har jag oupphörligt haft en gammal tysk fräulein i tankarna, som jag gjorde bekantskap med på ett pensionat i Hamburg. Hon var mycket snäll och olycklig.

Jag sade: — Berätta mig något om den damen, som var snäll och olycklig.

Min för detta elev, Alice Boon, vände sitt vackra ansikte med dess mask af leende oåtkomlighet emot mig.

— Jag önskar, att fru Krok hade sett henne, det hade varit en typ att göra något af, tänker jag.

— Det är många, som är snälla och olyck-

liga, svarade jag, sådana finner jag här hemma vid hvarje steg.

— Nåja, det var inte bara det, det lustiga var hennes excentriska väsen. Jag tror att det enda, som var genomfördt hos henne, var disharmonien, ifall jag så får uttrycka mig. Och så svärmade hon blindt för vänskapen.

— När man svärmar, är man *alltid* blind.

— Så, fru Krok vet det, sade hon med en hastig blick. Emellertid, hon svärmade för vänskapen och tillbragte sina dagar med att leta efter en vän. Hon var olyckligtvis förmögen och behöfde inte sysselsätta sig med något mera lönande.

— En manlig vän?

— Manlig eller kvinnlig, men en vän i den högre stilen. Emersons essayer om vänskapen läste hon som bibeln, ja mera.

— Jag gissar, att hon försökte med Alice, sade jag.

— Ja. Tänk att hon aldrig tröttnade! Där på pensionatet var ju en ständig ström af folk, och vid hvarje ny laddning stod gumman där med sitt tomma hjärta, sin törstiga själ och sina emersonska idéer, färdig att bli för den förste, som lämpade sig, en vän för lifvet.

— Stackare!

— Ja, inte sant? De flesta skrattade naturligtvis åt henne och kallade henne efter-

hängsen och förryckt. Ibland kunde en ovanlig intimitet uppstå mellan henne och någon nykomling, som drog fördel af hennes kännedom om staden. Men snart nog började nykomlingen dra sig tillbaka, den kära fräulein hade sina egenheter, och så var det för henne att börja på nytt. För min del tyckte jag det var synd om gumman och höll ut rätt länge både med hennes humör och hennes besvärliga vänlighet. Hvilken vänlighet! Vet fru Krok, det fanns ingenting, som fräulein Hennings inte ville göra för mig. Jag sökte en plats då, och hon följde mig till kommissionskontor och inflytelserika personer, hon skref hit och dit, presenterade mig för sina bekanta och gjorde verkligen hvad hon kunde. Och jag — ja, jag tyckte jag var ädelmodig, som mer eller mindre godvilligt underkastade mig att vara föremål för hennes omsorger.

— Alices fräulein hade bestämdt moderlighetens ande. Man träffar den så ofta särskildt stark hos dem, som inga barn ha. Det verkar så patetiskt.

— Ja, det var just så fräulein Hennings verkade. Och likväl var jag grym emot henne. När vår vänskap räckt i ett par månader, träffade jag på en annan. Han...

— Ah, han?

— Ja, det var en italienare, han kallades för doktor. Han bodde i samma pensionat

som jag, och jag har aldrig sett en karl, som såg bättre ut eller hade ett mera förledande sätt. Att han roade sig med mig, det visste jag från början, så jag har ingenting att förebrå honom. Men det bekymrade mig ganska föga. Det var ingen emersonsk vänskap, det var flirt och — nåja, på den tiden mätte jag inte mina känslor eller vägde mina ord och handlingar. Jag var ett sådant barn, att jag fann det orimligaste nöje i att reta upp pensionatets alla damer emot mig, de unga voro afundsjuka och de gamla shokerade. För de rena är ingenting rent, det har nog fru Krok gett akt på.

Där fanns en afskyvärdt sipp gammal mamsell, som gjorde sig till, och som inte vågade sitta i förmaket, när ett par herrar voro inne, utan att ha en chaperon; kära fru Krok, hvad jag förfärade henne! På den tiden var det ännu roligt att lefva.

— Alice har varit med om mycket sedan dess, sade jag med en blick på de hårda linjerna kring hennes mun.

— Ja, svarade hon med en rysning, men nu skall fru Krok höra, hur illa jag bar mig åt mot fräulein Hennings. Utan samvetskval vräkte jag henne åt sidan. Tänk ändå, hon var ju en fin och bildad människa, hon hade varit mycket god mot mig, och jag tror att hon höll af mig. Om jag bara velat, hade hon blifvit

mig en nyttig och trofast vän i alla dagar. Tror fru Krok, att det höll mig tillbaka? Nej men. Jag var ohöflig mot henne, jag lät henne begripa, att hon var i vägen, jag afslog alla hennes anbud. Jag bara tänkte på den italienske doktorn och låtsade, som om fräulein Hennings vore luft. Nog visste jag hvems vänskap som var den rätta, och att italienaren bara tänkte på sig själf, men likafullt — — Säg mig, är inte alla kvinnor likadana? Förkastar de inte den mest oegennyttiga vänskap af en kvinna, ifall den inte låter förena sig med deras kärlek till den mest själfviske af män? Hellre låta förstöra sig af en man än vara vän med den förträffligaste af kvinnor. Hvad vi ändå är egendomliga! Inte underligt att männen gör med oss som de vill, eller hur, fru Krok?

— Alice liknar en liten flicka, svarade jag, hvars mamma hade ett födelsemärke på kinden. Flickan kunde inte tänka sig annat än att alla mammor hade ett likadant märke, hon trodde det hörde till.

— Skulle jag vara olik de andra, menar fru Krok? Det tror jag knappast, men om så vore, skulle det uppriktigt glädja mig — för de andras skull, sade Alice med sitt kalla, gäckande småleende.

— Alice har inte talat om, hur fräulein Hennings tog Alices beteende, inföll jag.

— Å, fräulein Hennings var inte en af de

där många förståndiga människorna, hon var en af de få, som verkligen förstår. Hon förstod till och med så väl, att hon förlät, hon visade mig aldrig en ovänlig min. Inte en gång den kvällen, då vi möttes i tamburen, jag färdig att gå ut och i mina bästa kläder. Hon frågade mig, hvart jag ämnade mig. — På en konsert, svarade jag kort. — Ensam? frågade hon nästan bönföllande. — Nej. Förlåt mig, jag har brådtom. Naturligtvis sårade jag henne, men doktorn och jag hade en bedårande kväll, och jag glömde att några fler existerade än han och jag. Ett par dagar senare fick jag emellertid veta, att det också existerade en signora, som bar doktorns namn, damen i fråga uppenbarade sig nämligen på pensionatet. Fru Krok kan tänka sig resten.

— Slutet blef väl, att Alice återvände ångrande till sin fräulein?

— Hon hade rest. Det skulle jag också gjort. Men jag mådde inte riktigt väl. Det var i augusti månad och hett! Jag låg i min säng uppe i ett litet vindsrum och stektes sakta. O, hvad jag har hatat den tjocka tyska maten sedan dess. Korf och ärtsoppa! Till slut kunde jag inte se åt deras anrättningar, jag rörde inte vid dem, bara låg och flämtade för att kunna andas. Feber hade jag, och min hals brände som eld. Vattnet

deras kunde jag inte dricka. Jag tror aldrig jag left öfver, om inte fräulein Hennings skickat mig en låda vin, champagne och rhenvin. Jag är rädd att jag aldrig var fullkomligt nykter, så länge det fanns något kvar af det. När det var slut, var jag på benen igen. Jag reste hem till Sverige, fick arbeta och hade inte tid att sörja ihjäl mig öfver italienaren. Fräulein Hennings glömde jag också, men, som jag nyss sade till fru Krok, nu har hon dykt upp igen i mina tankar. Jag mår riktigt illa af att jag uppförde mig så ovärdigt mot henne.

— Och så har Alice försökt det gamla vanliga sättet att godtgöra hvad hon brutit mot *ett* gammalt ensamt fruntimmer genom att söka upp och vara vänlig mot ett annat, sade jag småleende.

— Nej, men fru Krok, protesterade hon, naturligtvis var det ett verkligt nöje för mig att få vara tillsamman med min forna lärarinna.

— Det vill säga: Alice har ingen förbindelse för tillfället, svarade jag, med tanke på hvilka åsikter hon lagt i dagen.

— Nej, sade hon stilla. Det blef slut med honom i förra veckan.

Jag förstod den ångest, som glödde bakom den lugna ytan.

— Och Alice har inte något vin?

— Har inte råd, sade hon med en hopplös suck.

Då gjorde jag något, som man inte kunnat vänta af en gammal förnuftig fru.

Jag gaf henne femtio kronor.

9.

Ekkistan.

Men, *Karola!*

Det låg så mycket i dessa två ord: förvåning, missräkning och förebråelse, att fru Karola Virén upphörde med att bearbeta sin näsduk och såg på sin man.

— Men, Karola *lilla!* Advokaten Virén kunde icke få fram något annat, han var alltför tagen. Detta var alltså hans mönsterhustru, som skulle vara upphöjd öfver sådana af honom afskydda svagheter som nyfikenhet och häftigt lynne! Först blir hon ertappad med att kika i de skilsmässohandlingar och andra papper, som lågo på hans bord och hvilka han i fullt förtroende för hennes diskretion lämnat framme, under det han aflägsnade sig några minuter. Och vid de milda, men allvarliga förebråelser, han därför ger henne, får han bevittna ett uppträde, ett formligt uppträde, med orimliga och oförsvarliga motangrepp och grundfalska slutledningar, med tårar, obehärskade

gester, sönderslitande af näsdukar och liknande.

— Men, bästa Karola, du är inte dig själf.

— Jo, svarade hon vredgad, nu är jag mig själf, för första gången sedan vi gifte oss.

— Jag är som fallen från skyarna. *Du* hemfallen till den föraktliga kvinnliga svaghet, som kallas nyfikenhet! Du, som vann min beundran genom att i en hel dag bära ett bref från mig oöppnadt i fickan, då det likväl *kunde* ha varit friarebrefvet. Syster Klara har själf talat om det.

— Var just meningen det, att hon skulle. Jag kände ju till din smak, och eftersom det inte var säkert att det var friarebrefvet, så ville jag laga att *det nästa* i alla händelser skulle bli det, svarade fru Karola med en öppenhjärtighet, som förfärade hennes man, såsom varande ett bevis på, hur säker hon ansåg sin position, sedan hon blifvit fru Virén.

— Aha, sade han och spärrade upp ögonen som en blind, när fjällen börja falla från dem, om det var *beräkning*, det där med brefvet, så var det kanske likadant vid middagen hos dina föräldrar, då jag friade efter kaffet.

— Hvad menar du nu? frågade fru Karola med ett litet öfverlägset leende.

— Det minns väl Karola! Du hade en sådan charmant klänning, ljusrödt siden med någonting tunt, rynkigt — —

— Chiffon, sade hon medlidsamt.

— Ja, behaglig och älsklig såg du ut i det i alla fall, hvad det än var. Nu, Virén, sade jag till mig själf, är just rätta stunden att ta reda på, om den lilla fröken Karola är en passande hustru för en advokat. Hon är inte nyfiken, det vet jag redan, nu måste jag pröfva, om hon också har det stilla, milda lynne, den man, som har en advokats nervslitande yrke, bör finna hos sin hustru.

— Jo, det är sköna bekännelser du gör, utbrast fru Karola, och advokaten såg med bäfvan en mörk vredesrodnad stiga upp i hennes kinder, det var alltså med flit och af *beräkning* du knuffade betjänten, så att han stjälpte majonnäsen öfver min klänning!

— Ja, visst, och jag har knappt upplefvat en skönare stund — —

— *Hvad* för något?

— En skönare stund än då du med en ängels leende och den ljufvaste röst svarade på mina ursäkter: »För all del, häradshöfdingen, det gör ingenting» och lugn och behärskad reste dig och gick ut för att byta om klänning! När du kom igen, var du i mina ögon ännu älskligare än förut, och som du minns, förlofvade vi oss efter kaffet.

— Nå, hvarthän vill du komma genom att återupplifva de där minnena? Nu är det ju som det är.

— Men, snälla Karola, hvarför skall du låtsas som om du ingenting begrepe? Om det kan styrkas, att en person vid ett pröfvande tillfälle visat sig äga självbehärskning och saktmod, har man då icke anledning antaga, att dessa egenskaper finnas i personens karaktär? Juridiskt sedt har en persons antecedentia — —

— Vill du göra mig en tjänst, afbröt fru Karola med samma olycksbådande leende som förut, så gå in i förmaket. Där står ekkistan, som jag hade i mitt rum, när jag var hemma. Syna den noga, så kanske du upptäcker något, som gör att du tänker dig för, innan du härnäst fördärfvar en klänning för mig.

Advokaten gick, och när han kom tillbaka, stannade han på säkert afstånd från sin hustru.

— Det var huggarn, Karola, sade han aktningsfullt, hvad du har för en kraft i käkarna!

— Ja, och det är inga dåliga eller konstgjorda verktyg, som åstadkommit något dylikt, man ser märken efter hvarenda tand, och ändå är trät bra hårdt, svarade fru Karola självbelåten.

— För all del, häradshöfdingen, det gör ingenting, citerade advokaten med bitterhet, det var alltså öfver kistan som ditt raseri gick ut *den* gången?

— Ja, dig kunde jag ju inte misshandla — *då*, svarade hans fru alltjämt med en cynism, som isade hans blod. Och på något sätt måste

jag ju ge min vrede luft för att bli i kondition — —

— Att komma tillbaka och svara ja på mitt frieri till världens fridsammaste kvinna! O Karola, kvinnans list är förfärlig, den öfvergår mannens förstånd!

— Du skall inte vara ledsen, sade hon tröstande, ty vid åsynen af advokatens förkrosselse hade hon veknat och återfått sitt goda humör, jag skall anförtro dig en yrkeshemlighet: vi är likadana allesamman, så att om du ändå nödvändigt skulle gifta dig, kunde du lika gärna ta mig som någon annan. Nyfikna är vi alla utan undantag, så vidt jag vet, och vill du hitta en fridsam fru, så får du allt leta bra mycket längre än du har tillfälle till. Och för resten, när vi föresätter oss att lura en karl till att gifta sig med oss, då öfvergår vår list t. o. m. en advokats förstånd.

10.

Kråkan.

Den unga frun satt i en af korgstolarna i hallen med slutna ögon och händerna i knät. Åtskilliga plikter väntade på henne, men hon tycktes sakna kraft att rycka upp sig och gå till arbetet. En man, som kom gående öfver verandan utanför, var ända framme vid hennes stol, innan hon märkte något.

— Goddag, frun, och ursäkta att jag kommer rätt in. Vill hon köpa en fågel? En riktigt vacker tjäder, fast den inte är så stor.

— Förlåt mig, svarade hon vänligt, jag hvarken såg eller hörde. En fågel? Ja-a... Hon betänkte sig litet. Skulle det vara riktigt grannlaga mot Bert och Annie Linden? Det var ju som att låta dem förstå, att hon på förhand antog, att de icke skulle skjuta något i dag heller.

Sanningen var då den, att brukspatron Jensen och fröken Linden hittills aldrig kommit hem från sina långa jaktturer med något annat

än heta kinder och någonting uppjagadt i sättet, behärskade af en känsla, som genom en egendomlig rapport öfverfördes från den ene till den andra genom ett blott närmande eller vidrörande.

Det var vid tanken på detta, som hon ännu icke tillåtit sig att förstå, som fru Jensen plötsligt bestämde sig för att köpa tjädern.

När fågelhandlaren efter afslutad affär lämnade villan, möttes han vid trädgårdsgrinden af en herre och en ung dam, båda i jaktkostymer. Hans svar på en fråga, de ifrigt ställde till honom, framkallade hos dem en munterhet, som ännu lyste i deras ögon, när de träffade fru Jensen.

— Nå, sade hon och såg forskande på dem, hvad har ni skjutit åt mig i dag?

— Ingenting, svarade hennes man. Don börjar bli för gammal. Han fick inte upp någonting i dag.

— Å, gjorde han inte, stackars Don! Men kanhända vi få vildt ändå. Ser ni, jag trodde nästan att — Don inte skulle drifva upp något. Och därför har jag köpt en tjäder af en karl, som var här nyss.

Fröken Linden brast ut i skratt.

— Min söta Claire, hvad du är lustig, sade hon omotiveradt.

— Det kan väl hända, svarade den unga frun stelt, men jag kan inte förstå, hvad det har att göra med att jag köpt en tjäder till

mitt eget kök. Den var riktigt vacker, tillade hon, ehuru hon knappt sett på den, och hvarken Bert eller du har skjutit så mycket som en kråka en gång.

Dessa hennes ord tycktes snarare öka än minska fröken Lindens malplacerade munterhet, och äfven brukspatronen skrattade, då han sade:

— Låt oss gå ut i köket och se på tjädern.

— Nej, vet du, Claire, sade han i ovänlig ton, då han fick syn på fågeln, du är då rent ohjälplig! Vara husmor och låta lura sig till att köpa en gammal kråka! Vet du, jag riktigt skäms å dina vägnar inför fröken Linden, som verkligen är en af de bästa kännare jag träffat. Nästa gång du gör några uppköp, så rådför dig med henne, annars vete gudarna hvad vi få för dålighet på bordet. Se, Claire är en sådan originell husmor, vände han sig till sin jaktkamrat, hon kokar fisken, innan hon rensat den, och har, som vi sett, stor förkärlek för kråkor och andra välsmakande djur.

Hans hustru gaf honom en lång blick och vände sig mot dörren för att lämna rummet, då hon fick syn på någon genom fönstret.

— Där står ju karlen, som narrade mig, ännu vid grinden, utbrast hon, kalla in honom Bert, och ge honom, en uppsträckning för hans oförskämdhet och låt honom lämna igen pengarna.

Brukspatronen, som själf vidtalat mannen

att hålla sig i närheten, efterkom mer än gärna hennes begäran. Hans synbara villighet gladde henne, och hon bortvisade en svag misstanke. Ånej, Bert var i alla fall för gentlemanlike för att vilja göra något sådant. Kanske att, när allt kom omkring, hon gjort dem bra orätt i sina tankar, Bert och Annie — —

Nu kom brukspatronen tillbaka med fågelförsäljaren.

— Ni har sålt en gammal kråka åt frun här under uppgift, att det var en tjäder, sade han i en sträng ton, som tvingade fröken Linden att hålla näsduken för munnen för att ej i otid ånyo brista ut i hejdlöst skratt.

— Ja, och han har fått tre kronor, som han skall lämna igen, sade Claire.

— Där hör ni hvad frun yrkar på, det är allt klokast att göra, som hon önskar.

På en vink af brukspatronen lämnade mannen pengarna åt fru Jensen, som tog emot dem och gaf sin man ett tacksamt leende för hans hjälp.

— Men här, fortfor brukspatronen och lade tre blanka tvåkronor i karlens hand, här skall ni i stället få dubbla summan af mig, för att ni gett den här frun en välbehöflig varning att se upp med hvad hon gör af sin mans pengar till en annan gång.

Nu tog fröken Linden näsduken från munnen.

Då det led mot kvällen samma dag kom den förgifne fågelhandlaren tillbaka. I hallen fann han husets herre och hans vackra jaktkamrat, som nu bar en utsökt middagsklänning. De voro lika upptagna af hvarandra som fru Claire på morgonen af sina egna tankar, och bägge sprutto häftigt till, då mannen med en hård smäll lade sina tvåkronor på bordet framför dem. Han hade en oklar förnimmelse af, att han eller någon annan utfört samma rörelse förut, och att han blott följde ett förut gifvet formulär, då han sade:

— Tag igen pengarna! Jag vill ingenting ha för att jag varit med om ett fördömdt fult streck. Jag skulle ge dubbelt igen, om jag inte låtit betala mig för att gå och bjuda ut patrons gamla kråkor åt frun, stackarn.

Han hade hela tiden varit blek under solbrännan, men han öfverfölls af en skakning, då brukspatronen svarade:

— *Hvad rör det mig? Den saken får ni klara med er själf bäst ni kan.*

Ty nu visste mannen, hvarför hela scenen föreföll honom så besynnerligt bekant.

Brukspatronen bemärkte med förvåning mannens sinnesrörelse.

— Hvarför ser ni så hängfärdig ut öfver ett litet skämt? Ah, nu förstår jag! Ni har träffat frun, och hon har läst lagen för er?

— Ja, hon har läst lagen för mig.

— Hvar hade ni den oturen att stöta på henne?

— I hagen, inte så långt från vägskälet. Hon hade herrskapets hund i sällskap.

— Hon kanske sköt kråkor, sade fröken Linden ironiskt.

— Hon hade åtminstone bössa med sig, sade mannen.

— Hon hade väl så tusan heller, utbrast brukspatronen och sprang in i sitt rum. Han var mycket ond, då han kom tillbaka.

— Jag sade så bestämdt till, att geväret var laddadt, och att ingen fick röra det. Den oförståndiga människan! Hon kunde väl begripa, att *hon* inte kunde skjuta något.

— Men det har hon ändå gjort, svarade mannen lågt.

— Hvad då, om jag får fråga?

— Sig själf, sade mannen och gick, liksom Judas lämnande pengarna att användas efter godtycke.

11.

En straffpredikan.

Det här kan inte fortgå längre!

— Hvad är det, som inte kan fortgå? Om Stafva menar min pipa, så är den snart slut.

— Din pipa! Det vet väl Josef, att jag för länge sedan slutat att mena något om din rökning. Jag har inte förgäfves tio års äktenskapliga erfarenheter.

— Sitt ner, kära Stafva, sade pastor Josef Sjölin mildt — han var alltid mild, när hans hustru inte var det — hvad är det, som inte kan fortgå?

— Det förfärliga lefvernet i din systers och svågers hus. Vi förlorar hvarje spår af aktning i vår egen församling för våra släktingars skull. Det är tacken för att vi ställde om den här gården åt dem och tog emot dem, som vi gjorde.

— Är det något nytt oväsen?

— Om det är? Nu grälar de inte längre om jägmästaren, den lär svåger Ludvig, skam

till sägandes, klått upp i enrum, med den påföljd, att han inte längre närmar sig Vilhelmina. Nu grälar de om barnen.

— Hvem säger det?

— Å, Lisa, den stackars flickungen, har nyss varit och beklagat sig för moster Stafva. Det tycks, som om Vilhelmina velat hämna sig för jägmästaren genom att bråka med Ludvig, för att han lär Gustaf att supa, och Ludvig lär ha blifvit rent rasande.

— Men det tror jag syster Vilhelmina tyvärr har rätt i. Jag har själf sett Ludvig inte bara föregå med dåligt exempel, utan också uppmana pojken att ta för sig af starkvarorna.

— Visst har Vilhelmina rätt! Det var just därför Ludvig blef rasande. Han försökte sig inte heller på att rentvå sig, utan bröt ut mot henne, för det hon utarmar honom med sin fåfänga och bara sätter högmod och galenskap i flickorna. Det blef ett förfärligt uppträde — och det spridde deras pigor ut i hela socknen — och slutet var, att Ludvig förbjöd både Vilhelmina och flickorna att kläda sig i hatt. Schalett kunde vara godt nog åt dem. Har du hört på maken? Lisa berättade, att hon gick ner i byn med hatt likafullt, och då örfilade fadern upp henne, den grobianen. Hit kom hon barhufvad, hon sa' till mig, att hon hellre förkyler sig och får hjärnfeber och dör än underkastar sig att gå med schalett som en annan

bondunge. Och ofvanpå alltihop har Ludvig gett Gustaf lof att rödfärga alla fruntimmershattar, som funnos i huset. Är det kristligt eller passande för en, som är svåger till prästen? Vilhelminas nya hatt var från Löfströms och kostade 19: 50.

— Min snälla Stafva, om jag inte minns galet, så var det just den hatten du hade så ondt af, när Vilhelmina fått hem den från stan.

— Ja, för jag tyckte inte den passade för en gift fru vid hennes ålder. Det gör nog Vilhelmina godt att bli stukad, ty fåfäng det är hon, men det var en sådan skada på hatten. För resten finge de dras bäst de kunde, om de bara gjorde det i tysthet. De är så skamligt, att de skall vara släkt med oss.

— Men det kan vi ju inte göra något åt.

— Nej, tyvärr.

— Det vore godt, om Vår Herre ville ta Ludvig, sade pastorn andäktigt.

— Det kan vi inte sitta och vänta på. För resten tror jag vår Herre har bättre smak. Nej, min goa pastor, du får allt lof att ta syster och svåger i upptuktelse.

— Som om inte Stafva visste, hur många gånger jag försökt stifta fred och alltid förgäfves.

— Men har du försökt att predika emot dem? Det skulle du göra, bestämdt tar det bättre, när det kommer från predikstolen. Hör

på, Josef, du sätter ihop en predikan till om söndag, som riktigt förkrossar dem.

— Men, min lilla gumma, texten . . .

— Ä, texten.

— Och så tycker jag verkligen inte . . .

— Vill du kanske, att jag skall hjälpa dig? frågade fru Sjölin nedlåtande. Jag skulle allt skrifva ihop en predikan om äkta makars skyldigheter mot hvarandra och mot barnen och om hvad som väntar de trätgiriga och oskickliga, jag. Jag skulle visa dem, hvad de förlora i detta lifvet, människors aktning och allt sådant — det skulle ta på Vilhelmina, som vill vara så hög. Och sen skulle jag ge dem några passande vinkar om en annan värld för att skrämma upp Ludvig, som tycker så illa om att höra talas om döden.

— Tycker du det passar sig? Att så där utpeka . . .

— Hvem har sagt att du skulle utpeka? Bevare mig hvad du kan vara tröttsam, Josef, du låter en ju knappt få fram ett ord för dina invändningars skull. Den skyldige känner sig nog träffad, äfven om han inte blir direkt utpekad, var du lugn för det. Men jag tror verkligen, att jag skall göra, som jag först tänkte, och skrifva predikan åt dig. Folk säger ju alltid, tillade hon elakt, att de skulle gå mycket mer i kyrkan, om frun ville predika.

Hennes ord hade afsedd verkan.

— Hvad det angår, sade pastor Sjölin sårad, så kan jag nog skrifva en lika bra predikan som du, *fast* jag legat sex år vid akademien.

— Du vill då verkligen inte, att jag skall hjälpa dig? frågade fru Sjölin, som kände sin pastor.

— Nej, jag tackar. Jag ämnar verkligen be att få sköta mitt ämbete utan hjälp af fruntimmer. Och om jag vill i en predikan säga några allvarsord till dem, som behöfver, utan anseende till person, så är det helt och hållet min ensak. Du kanske ursäktar, men jag behöfver vara i ro för att tänka öfver hufvudmomenten i mitt anförande.

Fru Stafva försvann utan att med en min röja någon glädje öfver sin triumf, och pastor Sjölin tog ifrigt itu med att sätta sig in i hvad han oskuldfullt benämnde sin egen förträffliga idé.

— — —

Gudstjänsten var slut och äfven middagen i prästgården, hvari svåger Ludvig och hans fru deltagit. Fru Stafva hade, för att vara viss om att offren skulle infinna sig till den för dem afsedda straffpredikan, inbjudit dem att *komma in från kyrkan* på litet middag.

När gästerna gått, satt pastorn, ännu het efter dagens sinnesrörelse och framgång, i sitt rum och väntade på, att hans fru skulle komma in med rapport och loford. Men hon syntes

icke till, och han måste därför söka upp henne. Han fann henne i hvardagsrummet med Luthers huspostilla.

— Nåå?

— Hvad vill Josef! Jag läser Luther.

— Jag ville bara veta, hvad du säger om min predikan. Du var så emot i början, att jag skulle sjunga ut, du. Var den inte bra?

— Jo, för all del, mycket bra.

— Och tror du inte den tog på vederbörande? Ludvig var så tyst vid middagen, och han tittade så menande på Vilhelmina. Jag är säker på, att de fick anledning att gå in i sig själfva.

— Hm, sade fru Sjölin tankfullt.

— De anförtrodde sig kanske åt dig, Stafva?

— Nej, ja, d. v. s. jag slog fram om predikan för Vilhelmina.

— Och hvad sade syster min?

— Hon sa': Det vore godt, om detta ville ta på Ludvig.

— Å!

— Sen passade jag på och sa' några ord till Ludvig. Han föreföll mycket belåten.

— Belåten?

— Ja. Han blängde på Vilhelmina och sa': Det var bra gjordt af svåger Josef att ge min illaka käring på huden.

12.

Pressens vanmakt.

Redaktören bugade sig förbindligt.

— Naturligtvis skall det bli oss ett nöje att se igenom hvad fröken kan vilja ge oss, ljög han.

— Jag tror hr redaktören svänger sig, svarade fröken Lundin skalkaktigt. Att ni skall se igenom det faller af sig själf, hvad ni måste förbinda er till är att sätta in det i tidningen.

— Vi ska' göra hvad vi kan.

— Å, tror ni inte jag vet, att pappa alltid säger så, när folk söker plats i affären, och han ingenting högre önskar än att de ska' gå sin väg. Ni ska' *lofva*.

— Nåväl, jag lofvar, sade den kvalde redaktören, det är en svaghet hos mig, att jag aldrig kan neka en dam något.

— Jo vackert! Er kassörska har berättat mig, att hon fem gånger förgäfves begärt löneförhöjning.

— Jag menade naturligtvis en ung och vacker dam, rättade redaktören.

Vacker var hon just inte och ung — åja — men hennes pappa ägde nära hälften af aktierna i tidningen, och hon skulle förmodligen rätt snart ärfva dem allesamman. Dessutom ledde hon pappa Lundin med ett lillfinger, och han å sin sida förmådde allt hos direktör Trangren, som tillsammans med honom hade aktiemajoriteten. Det var bäst att passa sig. Men att bjuda en karl på middag och aftvinga honom ett löfte att göra sig löjlig genom att införa fröken Lundins kända pekoral i sin tidning — fy tusan, det var ungefär lika osjangtilt som att med revolvern för bröstet tvinga folk att skrifva på växlar.

— Jaha, då kommer jag själf upp med mina papper i morgon, sade fröken Lundin älskvärdt.

— Oändligt välkommen.

Redaktörens bord liknade vid mottagningstidens början en fästning. Två tjocka tidningslägg, fyra band af Brockhaus' lexikon och hela förrådet af skrifblock bildade ett aktningsvärdt skydd mot fienden, och hela scenen var insvept i cigarrök. Men genom rökskyarna framträngde fröken Lundin utan svårighet ända fram till redaktörens bord och sade:

— Ja, här har jag med mig några prof på hvad jag skrifvit. Jag tänkte, vi kunde ta in det till en början. Det är bara fyra dikter,

fem skisser och några prosadikter, synnerligen stämningsfulla, om jag skall säga det själf.

— Jag tackar, sade redaktören och lade obesväradt undan fröken Lundins digra manuskriptrulle på en hylla, där åtskilliga liknande med ett tjockt dammlager försedda papper hade sin plats.

— Men *jag* trodde, att redaktören skulle läsa igenom det nu, medan jag väntade, och så sätta in det med detsamma, så vi kunde få läsa det hemma i kväll. Det är mammas namnsdag i dag, som redaktören kanske vet, och det skulle passa så bra. Ser ni, den ena dikten är en namnsdagsvers till *Teresia,* och det heter mamma.

— Jag är rysligt ledsen, svarade redaktören, men det är fullkomligt otänkbart att få in namnsdagsversen i dag. Vi gå i press kl. ½3 senast.

— Kassörskan har talat om för mig, att ni kan ta in saker som kommer tjugu minuter innan ni börjar trycka, och att ni t. o. m. stoppar pressarna om det är något riktigt viktigt. Och detta med versen är väl viktigt eller hur?

— Kära fröken Lundin, utrymmet är i dag ovanligt starkt upptaget. Remissdebatten...

— Puh! Sånt läser ju ingen.

— Det måste ändå stå där, för skams skull, förstår fröken. Om fröken inte tror mig an-

gående utrymmet, så kan jag kalla upp ombrytaren. Han var nyss här och beklagade sig öfver, att han fått upp så mycket text. Hälften fick stå öfver, förklarade han. En annan dag alltså.

Redaktören började skrifva nervöst.

— Men det är väl åtminstone ingenting som hindrar, att redaktören läser igenom det jag hade med mig. Det kunde vara roligt att höra hvad ni tycker. Jag väntar gärna.

— Det är mig tyvärr omöjligt. Jag är, som fröken ser, strängt upptagen, hvarje minut är dyrbar. Men jag kan kalla in herr Berggren — det var en af medarbetarna, en slusk med frånstötande yttre — han har kanske tid att läsa igenom frökens papper.

— Nej, jag tackar. Då kommer jag hellre igen i morgon. Till dess måtte ni väl ha hunnit bilda er ett omdöme.

Fröken Lundin hade kommit på sitt elfte besök hos redaktören. Denne hade numera alldeles lagt bort att befästa skrifbordet, att låta alla etablissementets springpojkar löpa ut och in med korrektur eller med bud till faktorn och kassörskan och likaledes lagt bort att beveka den obevekliga genom att framhålla sin brådska. Utmattad och undergifven satt han och läste fröken Lundins manuskript.

— Jaha, sade han därpå, dialogen är synnerligen ledig och lättflytande, men hvad säger

fröken själf om uppslaget? Säkerligen skulle vi kunnat komma med något, hm, mindre banalt Det förefaller mig, som om jag läst något mycket liknande.

— Fy, herr redaktör! När jag förra gången lämnade er den här samma historien, då berömde ni uppslagets originalitet, men bad mig söka göra dialogen litet mindre trög. Och nu är uppslaget banalt, kantänka, och dialogen lättflytande. Nyss läst något mycket liknande! Trodde ni, att jag inte skulle begripa att det var samma historia?

— Bästa fröken Lundin, jag läser så mycket. Men det kan väl hända, att fröken har rätt, och i så fall kanske vi kan ta fram den lilla biten vid tillfälle. För resten har ju fröken redan publicerat en hel del hos oss — han suckade bittert vid tanken därpå — fröken skulle spara på hvad fröken har. Eller ännu hellre, tillade han hoppfullt, försöka med en stockholmstidning. Större publik, mera ära för fröken att vinna.

— Om jag inte vore så säker på motsatsen, sade fröken Lundin naivt, så skulle jag kunna misstänka, att ni inte vore vidare förtjust åt att ha mig som medarbetare. För jag kan aldrig tro, att redaktörer af bara oegennytta hänvisa folk till sina kolleger.

— För all del.

— Och för resten, det räcker nog till både

för er och andra. Jag skrifver alltid fyra ark om dagen. Man måste ju något göra, och tiden går så fort på det viset.

— Det skulle då vara bara i brist på annan sysselsättning fröken tagit till denna? frågade redaktören med en oförklarlig sinnesrörelse. Så att om fröken t. ex....

— Om jag t. ex. hade ett eget hem att sköta, skulle jag nog inte få mycken tid öfrig att syssla med skriftställeri. Men den saken hör ju alls inte hit, eller hur? Hur var det: ni sade visst, att senast i denna veckan skulle min berättelse komma in?

— Jag kan inte lofva. Vi måste gå med sexor och korta sjuor* en tid bortåt, och då får vi så obetydligt rum att ägna åt novellistiken.

— I ert ställe skulle jag laga så, att jag finge mera rum för den. Både pappa och direktör Trangren anser, att novellistiken försummas i tidningen. Jag påpekade det för dem, och de var alldeles ense med mig.

— Å, sade redaktören förkrossad. Han funderade skarpt ett par minuter, så vände han sitt ansikte, som under en jämförelsevis kort tid blifvit påfallande fåradt och förgrämdt, mot sin plågoande och sade med förtviflans mod:

— Fröken Lundin! Vill ni bli hustru?

— Ändtligen förstå vi hvarandra, svarade hon med armarna om hans hals.

* Formatbeteckningar efter tidningsspalternas antal.

13.

Blinda hönor.

Det knackade. En helt ung flicka stack in hufvudet genom dörren.

— Jag kommer in, antingen du vill eller ej.

— Är det Lotte? Då lönar det sig inte att söka hindra dig.

— Nu tar jag af mig kappan, sade Lotte, ty jag ämnar prata och ge mig god tid.

— Det behöfver du inte tala om för mig, kära Lotte.

— Inga spetsigheter, Lily! Får jag se på dig. Du ser ju riktigt kry ut, och fastrarna, som förklarat, att du var så dålig. Dina kinder är alldeles röda och ögonen så glada och glänsande. Vet du, du ser ut, som om någon alldeles nyss hade kysst dig, någon, som du höll rysligt mycket af.

— Hör på lilla fröken! Har man sett sig i spegeln efter en sådan procedur, så man vet, hur man tar sig ut, när »någon kysst en, som man håller rysligt mycket af»! Lotte, du förskräcker mig.

— Låt mig inte göra det för all del. Ligger du hela dagen på chäslongen som nu och tar dig bra ut? Detta är väl din nya *dressinggown* från Peter Robinson? Har hört talas om den i staden. Klär dig utmärkt. Kan slå vad att du gett minst fyra guineas för den.

— Sex och en half, utom tullen, kära Lotte!

— Du är dig då lik, Lily. Hvilket räntelöst kapital! Din husläkare är ju gift, och för resten är du ju...

— Nyss skild från min make, menar du? Riktigt. Men min älskade kusin, detta är ju blott ett nytt skäl för mig att förströ mig med en dressinggown från Peter Robinson. Är det för mycket med sex guineas, sex shillings, sex d., om det kan lindra hjärtekvalen? Fru Lilys ton var litet bitter bakom skämtet.

— Förlåt, sade Lotte. Hennes ansikte hade mulnat till för ett ögonblick, nu lyste det åter upp.

— Vet du, jag kan hälsa dig från Georg. Han kom om hörnet, just som jag var vid din port.

Fru Lily höjde nästan omärkligt på ögonbrynen.

— Gårdsvägen således, mumlade hon.

— Jag frågade honom, om han inte ville följa med upp och se till dig, eftersom du var

litet dålig. Men han bad, att jag skulle hälsa dig så mycket, han hade inte tid.

— En medicinare, som inte har tid! Den obotfärdiges förhinder naturligtvis, sade fru Lily med ett litet skratt.

— Så skall du inte säga, förmanade Lotte. Georg tycker riktigt bra om dig, Lily. Han har tyckt det varit så synd om dig, för att du skulle behöfva skiljas från din man.

— Å, har han? Så vänligt af Georg, svarade fru Lily med en glimt i ögat. Men, Lotte, hvad skrattar du åt?

— Ursäkta mig, Lily, det kom för mig något så löjligt, när vi talade om Georg. Det är om dig och mig och honom, och jag vill bra gärna tala om det, men jag är litet rädd att du blir pikerad. Gör du?

— För all del, sade fru Lily. Allting om »dig och mig och Georg» intresserar mig naturligtvis ofantligt. Hon tog en liten kristallskål från bordet. En pralin? Eller skall jag säga till om te åt dig?

— Inte något te, jag ber. Jo, ser du, Lily, uppriktigt sagdt är fastrarna vid det rysligaste lynne, emedan de fått för sig att du... att Georg är förtjust i dig!

— Att jag »fångat stackars käre Georg», menar du?

— Ja; hur visste du? De är alldeles i upplösningstillstånd. De grälar, och de förtalar

dig alldeles förfärligt. De vågar sig inte på Georg direkt, men, du milde, hvad vi pikar honom!

— Äfven du, Lotte?

— Ja visst, det hela är så galet som möjligt, och jag hjälper till att göra det värre. Jag har ett rysligt skämt med mina gamla blinda hönor till fastrar. Så här ungefär:

— Kan faster Malin tro, att jag mötte Georg och Lily härom kvällen, och de var så upptagna af hvarandra, att de icke såg mig. — Hvad säger Lilla Lotte? Är det inte rysligt! Ja, jag kunde väl tro att det inte är för inte, som Georg äter så dåligt och är så mycket ute om kvällarna och ser så dyster ut. Stackars Georg! Och så gråter vi bägge två, faster Malin och jag. — Så kommer faster Fina: vår husjungfru har sett Georg på Lilys gata två gånger. Och det var Lilys stil på brefvet, som Georg fick i går. Den rysliga Lily! Och så talar vi så illa vi kunna om dig, faster Fina och jag. Det är ett fullt spektakel.

Lotte skrattade, så att tårarna kommo henne i ögonen.

— Är det inte komiskt?

— Tycker du, att jag skall finna det komiskt, att fastrarna är så onådiga på mig! För resten kan jag inte begripa...

— Åjo, Lily, det kan du nog. Med deras

principer...! Den som tager en frånskild till hustru, du vet.

Fru Lily gjorde en grimas, men det såg inte Lotte.

— Dumma lilla kräk, tänkte hon »den, som tager en frånskild...» Som om jag skulle kunna få Georg, utan att låta skilja mig först — — —

— Emellertid är jag färdig att välsigna fastrarna för deras blindhet och lättrogenhet. Nu drar vi dem så stilla vid näsan, Georg och jag, fortfor Lotte, triumferande.

— Georg och du? För första gången under samtalet visade fru Lily något större intresse.

— Ja, just Georg och jag, kom det i jublande fart från Lotte. Ty Georg och jag vi älskar hvarandra mer än några andra i Stockholm och har varit förlofvade en hel vecka! Och tack vare dig, Lily, låta fastrarna oss vara tillsamman så mycket vi vilja. Vi kunna ju gå ut och gå och på teatern och åka skidor och äta middag på Djursholm och ha ett rent himmelrike alla dagar, utan att de misstänka något. Gjorde de det, så bums förkläden, eklatering, kontroll och slut på allt roligt. Nu ha vi vårt i fred, till dess Georg får praktik. Kära Lily, jag är dig så tacksam, för att du är så vacker, att de tro, att Georg måste vara kär i dig! — Hur var det? Fick du en karamell i halsen? Gick den genast ner?... Du är väl inte stött, Lily, för att jag varit litet bedräglig! Det hän-

der jag får samvetskval, när jag håller med fastrarna mot bättre vetande. Tänkte därför jag skulle tala om allt för dig och be dig inte tycka illa vara — —

— Vet Georg om den roll jag spelar i historien? frågade fru Lily sakta.

— Georg, nej för all del, inte det ringaste. Jag har inte vågat tala om för honom ens hvad fastrarna tro och tycka. Han har en sådan égard för dig, han skulle bli mycket missnöjd, om han visste, att ditt namn på något sätt vore inblandadt.

— Å, det tror jag inte du behöfver vara rädd för, trots den omtalade aktningen. Du träffar honom väl i kväll? Hälsa honom då från mig, att du talat om alltsamman för mig i dag och glöm inte att säga, att jag fann det... vara... den... lustigaste... historia...

— Men Lily, hur kunde du? I tusen bitar, den vackra skålen! Och alla karamellerna på mattan. Vänta litet, ligg stilla så, skall jag... Gud i himmelen, Lily — med ett skrik — du är hvitare än dina kuddar, och dina ögon äro grufliga... hvarför tar du mig så hårdt i armen? du gör mig illa. Dö inte genast, säg något först, nej, säg det inte, det är inte sant, det är omöjligt att Georg... du kan inte mena att...

— Jo.

14.

Ananias.

Herr Palmquist satt en julidag i sin gungstol och rökte, men gunga vågade han icke, ty det var så fullt af möbler i rummet, att alla extravaganser i fråga om rörelse förbjödo sig själfva. Så småningom domnade han af i en fridfull slummer, men den varade icke länge, ty rätt hvad det var kom Ulrika.

Ulrika var sedan någon tid tillbaka fru Palmquist. Den något kyliga smekmånaden var slut och hade aflösts af rötmånaden. Hon såg också mera varm och röd än lycklig ut, när hon kom in i rummet, och detsamma var förhållandet med herr Palmquist, då han vaknade.

— Hvarför kommer hon infarande så där och stör mig? frågade han vresigt. Och så dammig hon är om skorna! Gå ut och torka af sig och kom in sen, så skall jag visa henne, hur hon håller ordning i mina rum.

— Nej, sade Ulrika tvärt, jag går inte, förr än du gett mig igen mina tjugutvåtusen fem hundra kronor.

Ulrika var i vanliga fall mild, anspråkslös och from som ett lamm, och det var inte underligt att herr Palmquist stirrade på henne.

— Hon är galen, sade han föraktfullt.

— Nej, svarade hon, men du är en stor syndare och bedragare, liksom Ananias, och nu ger Palmquist mig mina pengar tillbaka.

— Hur kan hon understå sig att kalla mig för Ananias? röt Palmquist och stampade med foten i golfvet, men som han hade filttofflor på sig, hördes det just inte.

— Farbror Petterson kallade dig så, svarade Ulrika. Jag mötte honom på gatan i dag och berätta' för honom, att du sålt alla mina aktier, som jag ärfde, för tjugufem tusen kronor och gett de arma hedningarna på vår lysningsdag, i stället för att jag inte kunde resa ut själf, eftersom jag gifte mig med dig.

— Nå, än sen då, sade Palmquist och tog en tidning. Och nu talar vi inte mer om det.

— Jo, det gör vi, sade Ulrika högtidigt och sorgset, för farbror sa', att du tagit undan hälften, alldeles som Ananias och Safira i nya testamentet, som föll döda ner för apostelns fötter. Jag sa' att det var då omöjligt, sa' jag, för tvåhundrafemtio kronor stod det då så tydligt på de där aktiebrefven, och ett hundra stycken var det, och det blef tjugufem tusen, det visste jag då säkert, för det hade du räknat ut åt mig. Och då skratta' farbror ut mig och

sa', att de där aktierna var värda fyrahundratjugufem kronor stycket minst, för det visste då *han*, och bad mig gå hem till Palmquist och fråga, hvar han gjort af de tjugutvå tusen fem hundra, som blef öfver. *Hvar är de*, Palmquist?

— Det angår dig inte, förklarade Palmquist nonchalant.

— Jo, sade Ulrika gällt, det gör det. För nu vill jag ge hvart enda öre till de arma svarta hedningarnas frälsning i Kina. Du minns väl, Palmquist, hur det var, när jag fick alla de många pengarna, och du öfvertalade mig att stanna och verka här som hustru åt församlingens herde i stället för att resa och omvända kineserna. Du mente på, att du fått klarhet att det var Guds vilja, och då sa' jag att det skulle bli så då, men först ville jag ge alla pengarna till missionen på den första lysningsdagen, för att vara säker på Guds välsignelse. Och missionen *skall* ha dem, så bara ge hit dem, för det är mina pengar, det kan du inte neka för.

Predikanten stod nu i tofflorna framför sin hustru, och de, som sett honom, skulle tyckt, att det var synd om den stackars Ulrika. Men det var ingen, som någonsin fick se honom sådan, och därför tyckte man i allmänhet, att det var mer synd om den begåfvade och rare Palmquist.

— Min sköna fru, sade han, det är inte hennes pengar, det är mina, och inte ett öre får hon till sina gula satar.

— Ja, men jag ä ju myndig, invände hon, när hon hämtat sig så pass efter verkan af det fula ordet, att hon kunde säga någonting.

Palmquist slog till ett flatskratt:

— Myndig, säger hon myndig? Hon var myndig i fyra veckor, men sen gifte hon sig med mig, och nu är det *jag*, som är herre i huset, och *jag*, som gör med pengarna, som jag finner bäst. Visste hon inte det, när hon gifte sig? Det skall vara fruntimmer, som ger sig i giftermål på de villkoren.

— Jag tänkte, stammade Ulrika, som fallit ur sin roll som domare, jag tänkte att, att — —

— Hon tänkte ingenting, svarade Palmquist, och det är inte värdt hon börjar tänka nu, inte. Gå och torka af sig om fötterna och kom igen med en damtrasa. Jag vill ha ordning i mitt hus, hvad fan skall man med en hustru annars?

Men Ulrika rörde sig inte. Med sina runda ögon stirrade hon skräckslagen och häpen på mannen, som hon var van att se gudlig och städad, och som i sin nya gestalt förekom henne grym, ofattlig och ett djäfvulens barn.

Han insåg, att han gått för långt och varit opraktisk. Han slätade med handen bokstafligen bort den nye och fule Palmquist från sitt

ansikte, och i nästa ögonblick undrade hon, om alltsamman blott varit en dröm.

Ty han höll henne i sina armar, och han tryckte henne upp mot sig på ett sätt, som också var nytt för henne. Hon var icke vacker, och han hade aldrig älskat henne, men hon var ung och kvinna i samma rum som han. Han hade ämnat att simulera en ömhet han icke kände, men kom att tändas själf och förvirrade henne, svepte om henne med lidelse, så att hon för första gången i sitt rena, svala och korta lif kom i kontakt med några gnistor från det stora bål, som brunnit så länge, utan att hon sett det.

— Får jag nu tala om hur det var alltsamman? sade han slutligen mildt.

Han hade fått ner henne i sitt knä i gungstolen, slagit armarna om hennes varma och motsträfviga lilla kropp, lagt hennes stackars förvirrade och dumma hufvud mot sin axel, och nu ljög han henne full, frimodigt, skickligt och framgångsrikt. Hon skulle icke tro, att han velat använda pengarna för egen räkning, o, nej då, men det var ett godt verk, som behöfde understöd, och hans hjärta var varmt för det, men hon hade varit så envis, att han icke vågade säga emot henne. Och när han sedan fick så *mycket* mer än han väntat för aktierna, så hade han i all stillhet gifvit öfverskottet till det goda verket, men hon skulle icke fråga honom

hvad det var, han lät aldrig den vänstra handen veta hvad den högra gjorde.

Och så kysste han henne.

— Inser du nu, hur orätt du gjorde mig? sade han.

— Ja, sade hon, med en lång och lycklig snyftning. Hon hade glömt hans brutalitet eller ville göra det.

— Och är inte ledsen längre?

— Neej, hon drog litet på det, du vet ju, att jag har ett sådant hjärta för kineserna, men för tjugufem tusen kan man nog omvända rätt många, inte sant?

— Jo visst, min vän, sade Palmquist med ett mångtydigt leende.

15.

En värld att tiga i.

Det var i en nybyggd villa vid Storängen, röd, hvita knutar och brutet tak — en stuga för en pappa och mamma att bo i, som hade barndop hvartannat år och voro dess gladare för det. I matsalen sken solen in genom hemväfda, röd-grön-hvita gardiner, på allmogeväfnader och tennstop och på de gröna stolarna kring frukostbordet, så att alla små utskurna hjärtan på ryggarna blefvo blödande röda och lysande, som hjärtan skola vara.

Till denna sunda, svenska Carl-Larsson-miljö, tycktes villans ägare och hans hustru valda i ett ögonblick af distraktion, så litet passade de i densamma. Han var den slätrakade, korrekte, något nervöse gentlemannen med tolf tusen kronor i inkomst, hon var den mindre korrekta men mera nervösa öfverklasskvinnan, den något för mycket tummade men icke ointressanta produkten af åtta säsonger och ett obekant antal *flirtations*.

Hon satt med Svenska Dagbladet och läste, han med Dagens Nyheter och läste inte.

Han hade lagt ner tidningen och satt nu och såg på henne. Öfver kanten af Svenska Dagbladet såg han blott ett hår — ett hår som vind öfver ett rågfält, ett hår, som en gång — — men, mon Dieu, man tröttnar på samma hår på samma kvinna, äfven om det då och då förändrar färg för ens räkning, kanske icke minst då.

Hon borde ha märkt af hans gest, när han lade ner tidningen, att något skulle komma, borde fått bekräftelse af tonfallet i hans röst, när han nu talade, men hon hade för länge sedan förlorat all rapport med honom och var döf för nyanserna i hans röst.

— Vill du höra en historia ur tidningen? frågade han.

— Är den lång? sade hon i en ton, som förrådde likgiltighet.

— Åja, den är rätt — lång, men jag skall bara relatera hufvudinnehållet för dig. Det börjar med att det var två unga människor som, ja, som, du förstår, som älskade hvarandra.

— Står det i tidningen?

— Ja, under strecket. Och de skulle förmodligen än i dag varit öfvertygade om att de voro de två för hvarandra skapade halfvorna, men så ville olyckan — —

— Att de gifte sig? inföll hon i en ton, som skulle vara skämtsam men icke var det.

— Du går mig i förväg. Ånej, men han reste bort och blef borta i fyra år, och det är svårt för kärleken att öfverlefva, som du kanske vet.

Hon bet sig i läppen, insinuationen var fruktansvärdt tydlig, men sade ingenting.

— Under de fyra åren, fortfor han, träffade hon många andra män, af dem älskade hon en, men glömde *icke* den förste, ty hon var en kvinna med hänsyn och ville icke göra någon ondt. Och därför, när de fyra åren var slut, ref hon sig lös från sin kärlek och med en obesvärad och glad min och ett hjärta, fullt af hemliga, ljufva och blödande minnen mötte hon den återvändandes kyssar och frågade, när det skulle bli bröllop.

Han, som kom tillbaka, hade också älskat en annan, och kom med hemliga, ljufva och blödande minnen. Men när han såg henne, som väntat på honom, och hörde hennes fråga, ville han icke heller göra henne ondt, och han sade: »till första oktober hyr vi våning,» och det gjorde de och gifte sig den tjuguandra i samma månad.

Nu hade det kommit — innan han talat ut, låg Svenska Dagbladet på golfvet.

— Det är inte sant, att *också du* älskade en annan! flög det ur henne, och då hon såg af

hans min, att det ändå var sant, skärptes hennes drag, mörknade och förvredos.

— Hvad är detta för något, sade han förvånad, du får en sådan besynnerlig min och — tror jag icke — tårar! Hvad kan det göra dig, allt är ju som det är, sedan vi gifte oss den tjuguandra.

— Det underliga, svarade hon med möda, det gränslöst underliga är, att det gör mig ondt, mer än jag kan säga, att du, du kunde vara lika osann mot mig, som jag var mot dig.

— Det är alltså sant, sade han begrundande, att kvinnor aldrig fordrar så mycken trohet af någon, som af den de bedragit.

— Ja, det är sant, emedan det är så orimligt, sade hon. Hon grät icke mer, men blicken var stor och stel af tillbakaträngda tårar. — Du hade väl någon särskild mening med att finna den här historien i Dagens Nyheter? frågade hon efter en stund, misstänksamt.

— Mening! Ja, den förstår du väl? Ville du kanske, att vi skulle lefvat hela vårt lif i osannhet och hyckleri?

— Jag har aldrig lefvat i annat, svarade hon enkelt.

— Inser du inte, att det är godt att få tala ut och bli på det klara med hvarandra?

— Ja, nu har vi gjort det, svarade hon med en axelryckning, och du ser det ömkliga resultatet. Nej, detta, min — vän, *är en värld att tiga i.*

— Men förstår du då inte, att det varit en förtviflad utväg? frågade han, förundrad inför en sida af hennes väsen, som var honom ny.

— Åjo, mer en utväg, sade hon småleende. Efter en stund tillade hon: Men vi har inte tänkt på de två andra, som det ändå är synd om. Mera synd än om oss, vi lider det vår hänsynsfullhet är värd. Jag är rädd, att tanken på dem kommer att förfölja mig.

— Det skall den inte göra, sade han och smålog i sin tur. Jag har inte talat om, att Dagens Nyheter också har slutet på historien. — Han visade henne en annons på första sidan.

— Ja, det är *han?* sade hon.

— Och det är *hon*, sade han, och i morgon kommer de på visit.

IV.

HATTNÅLARNA.

I sin ateljé gick Bengt Bengtsson fram och tillbaka sedan en halftimme, och då och då stannade han och höll ett litet tal till ett porträtt af en vacker kvinna på staffliet.

Han var mycket ung och ganska ful, men det gjorde ingenting, ty han var ett geni och ämnade bli ryktbar. Och Eva, som annars var mycket känslig för manlig skönhet, sade sig med ett förstånd, som gick öfver hennes år, att det var bättre att vara gift med en stor och ful konstnär än t. ex. med en vacker och dum officer.

Bengt Bengtsson älskade Eva, men det var icke henne han målade utan hennes femton år äldre kusin Stefanie. Han hade älskat också henne för någon tid sedan, men Stefanie ville alls icke ha honom, och nu kunde han icke lefva utan Eva. Det var detta han ämnade säga den vackra kvinnan på staffliet, men det var icke roligt, ty naturligtvis skulle hon svara

att hon icke trodde honom och vägra att släppa Eva.

Han insåg själf det fatala och det löjliga i situationen, men han hade icke framkallat den, ty det hade icke ingått i hans planer, att Stefanie skulle invigas i hans och Evas hemlighet ännu på ett par år.

Men Stefanie var en klok kvinna, hvilket Eva icke var, och om en vecka visste hon alltsamman.

En kväll hade Bengt och Eva varit ute i Vasaparken. Det var mörkt, och han ville kyssa henne. När han, som är mycket lång, böjde sig öfver henne, fick han en rispa tvärs öfver kinden af hennes hattnål. Dagen därpå, när Stefanie kom för att sitta för porträttet, såg hon skråman, och på morgonen hade hon iakttagit hur Eva omsorgsfullt stack in sina hattnålar med vänster hand, så att spetsarna skulle komma ut åt höger. Vid nästa möte kunde Eva berätta, att Stefanie visste alltsamman, och efter den betan var det han skulle se Stefanie i dag för första gången.

Till en början hade han varit djupt generad och mycket rådvill och gång på gång uppskjutit sittningarna, så att Eva skämts för honom och hånat honom. Men så hade något händt, något mycket underbart i hans tycke, som han endast kunde förklara som ett direkt ingripande af gudinnan Venus till hans förmån, och därför

var han icke rädd längre, endast tämligen upphetsad och mycket, mycket nyfiken på utgången af den tvekamp han visste skulle komma. Hela framtiden berodde på hvem som nu var starkast, ty ta Eva utan att Stefanie samtyckte, Stefanie som varit hennes far och mor, som uppfostrat henne och gifvit honom själf medel att studera, det kunde han icke. Han var en särdeles hederlig ung man med principer, men Eva tyckte i sitt innersta hjärtas djup, att de voro besvärliga.

Han ansåg sig mycket väl rustad, och han hade tack vare gudinnan Venus kunnat förbereda en liten öfverraskning, som han hoppades skulle ha en ofelbar verkan, men det var icke utan att han fick hjärtklappning vid ringningen. Stefanie Richards var icke just att leka med, och för resten, tänkte han, hvem kan beräkna kvinnor?

Han skyndade sig ut i tamburen och hjälpte henne af med en elegant automobilkappa, och så stod hon där igen i densamma elfenbensfärgade sidenklänning hon bar på porträttet och burit den dag, då han friade till henne.

Hon var trettiofem år men gjorde det bästa af det och var alltjämt mycket vacker. Hon hade kloka och lugna ögon, och det var något starkt och samladt öfver henne, som gjorde att mindre starka och mindre samlade män och

kvinnor med förkärlek gåfvo henne sina bördor att bära.

Bengt Bengtsson mindes, hur Eva sagt, att ingenting skulle kunna vara förfärligare i detta lif än att se Stefanie förlora fattningen, och han undrade med en smula hjärtklappning, om han skulle få se det i dag.

Hon satte sig i position i karmstolen och han började klämma ut sina tuber på paletten, ehuru han visste, att han icke skulle kunna måla. Det föreföll, som om han icke skulle kunna tala heller. När hon märkte det, log hon ett medlidsamt leende och frågade, om han var nöjd med porträttet.

— Det är jag, som borde fråga er om det, svarade han med ofrivillig ödmjukhet. Nej, jag är själf icke riktigt nöjd — det är munnen. Den är min glädje och förtviflan. När jag sett er första gången, gick jag hem och gjorde en skizz af ert hufvud, och vet ni hvad jag satte dit för motto? Det var en rad af fransmännens Daniel och den lät så här:

Comment fais-tu les grands amours
Petite ligne de la bouche?

Det var en fråga, och jag ville porträttet skulle bli ett svar. Men det är det inte, och därför är jag inte nöjd.

Han talade fort och flytande, men när han

slutat, sade han sig själf i gränslös häpnad, att detta var ju alls icke hvad han velat säga.

— Är ni inte nöjd? sade Stefanie, och hennes leende var alltjämt lika outhärdligt medlidsamt. Ni som ändå en gång förklarat er vara specialist på kvinnor.

— Har jag? sade målaren. I så fall har det varit ett utslag af öfvermod, som nu hämnat sig. Tyvärr är jag inte det. I så fall skulle jag som regel gjort dem vackrare.

Han tyckte, att han förlorat allt minne af utgångspunkten, att hans plan gått i stycken, och att det hela skulle bli ett stort fiasko. Han hade klämt ut en hel tub af cinober, för hvilken icke fanns den svagaste utsikt till användning, och nu fick han ta till sitt målarskrin och leta efter en ny.

Stefanie iakttog honom road, och detta att han visste det, höll på att göra honom utom sig.

— Förlåt, sade hon slutligen, men ni skulle inte vilja ge mig den där hattnålen, som sitter i portiären? Den vänstra, ja, tack. Jag har sett på den länge.

— Jaså, sade målaren. Ni har sett på den länge?

— Så egendomlig och vacker den är, sade Stefanie. Och, så lustigt, alldeles lik Evas! Är den också från Nordiska kompaniet?

— Nej, sade målaren. Han hade lagt bort paletten och tände en cigarrett utan att fråga

om lof. Ty han var åter en man och besluten att visa det.

— Jaså, sade Stefanie. Förlåt att jag frågar, men hvar har ni då fått den ifrån?

— Jag har fått dem af min bror — han märkte icke pluralisformen, men hon gjorde det — för att ge dem åt den kvinna jag älskar.

Blef hon blek? Nej, men vänstra handen darrade helt litet.

— Nå? sade hon. Och så lyste hennes ansikte upp af ett blixtlikt löje. — Jag visste inte det, när jag bad er att få se på den. Men jag ger er den så gärna tillbaka.

— Tack, sade han, ni vet hvem jag skall ge den till.

— Ah, hon såg upp förvånad, öppet språk? Det väntade jag inte.

— Det tjänar ingenting till att gå omkring saken längre, svarade han. Ni vet ändå alltsamman. Det var inte meningen.

— Nej, jag kan förstå det, sade hon och nickade. Men säg mig en sak. När ni ville hålla mig utantör saken, hvarför i alla nådiga makters namn alla dessa barnsliga påfund? Var det Eva, som fann på, att ni skulle binda era kärleksbref kring spegelljusen?

— Ja, svarade han, och hon var så stolt öfver det.

— Det är så oändligt likt henne, sade Stefanie med ett mildt tonfall, hon var så road af

att leka gömma ringen, när hon var liten. Och så hattnålarna? Kunde ni inte förstå, att de skulle röja er? Jag måste ju genast känna igen dem.

— Hur så? sade han ifrigt, och hon insåg, att hon försagt sig.

— Kanske ni rent af känner min bror? Det vore annars rätt egendomligt, för han har inte varit hemma på nio år, och jag tror aldrig, att jag nämnt hans namn för er.

— Nej, sade hon likgiltigt.

— Det tycker ni är underligt, fortfor målaren, glad att ha kommit i gång. Men han är så långt borta och har så sällan låtit höra af sig, att jag hinner glömma honom mellan hvarje bok han skrifver. Ser ni, han bor i Amerika och skrifver sentimentala romaner åt yankees.

— Jag har aldrig hört talas om någon författare, som heter Bengtsson, sade Stefanie.

— Inte jag heller. Men det kommer sig af att karlen har tre namn. Han är förstås född till Bengtsson som jag, men när han tagit studenten kallade han sig Bartold, och hur han kunde komma på något så dumt, vet jag inte. Jag var bara en pojke då, men jag svärmade redan för att göra namnet Bengt Bengtsson till ett lika kändt namn som John Ericson eller Carl Larsson. Bartold!

— Er bror måtte inte varit nöjd med namnet heller, eftersom han bytte för andra

gången, sade Stefanie med en beundansvärd ton af höfligt intresse. — Nu tror jag, att jag vet hvem ni menar. Det är Henrik Bartold, som kallar sig Henry Leigh. Ja, jag har t. o. m. ett par af hans böcker. Jag gratulerar er, han skrifver mycket bra. Och att så kunna behärska engelskan!

— Men då känner ni ju ändå min bror, sade målaren envist.

— Å, sade hon, som man känner hundra andra andra författare.

— Tänk, sade han, att jag tyckte ni nämnde hans förnamn?

Hon såg upp med en oväntad rörelse, mötte en blick, full af spänning och nyfikenhet, och för första gången anade hon ett försåt.

— Er bror är inte obekant i Sverige, sade hon iskallt. Man kan väl ha hört ett namn —

— Nåja, sade målaren oförskräckt, då känner ni honom ungefär lika bra som jag. För mig är han mest bara ett namn, så sluten, raka motsatsen till mig, eller hur? En gång t. ex. fick jag lust att veta, om jag hade någon svägerska och skref och frågade. Ånej, svarade han, icke ett ord mer. Men allt det här kanske inte intresserar er?

— Ånej, sade hon. Hennes ton var så lugn, att han började misströsta.

— Jag skref för en tid sedan om er, upplyste han.

— Hvarför det? frågade hon, och det kom en liten farlig rynka mellan ögonbrynen, som han såg och gladdes åt.

— Å, sade han frankt, hvem skulle jag annars skrifva om? Jag menar att jag, det är ju ni, som hjälpt mig fram, och det borde väl intressera honom, eftersom han råkar vara min bror.

— Å, jaså, ja, sade hon. Intresserade det honom?

— Ja, sade han, mycket.

— Har ni märkt, föll Stefanie hastigt in, att vi talat om allting utom Eva? För att ändtligen komma till saken — ni har sagt henne, att ni aldrig älskat någon annan än henne och aldrig kommer att göra det. Och Eva har svarat med en liknande förklaring, med mindre kan det förstås aldrig duga. Men om ni nu vill vara rättvis, kan ni väl inse, att upptäckten, nej, inte förvånade mig, men gjorde mig liten smula betänksam.

— Nej, hvarför det? frågade han obetänksamt.

— Å, sade hon, hvarför skulle ni fråga? Ni tvingar mig ju att påminna er om, att ni för inte alltför länge sedan gjorde mig äran af en kärleksförklaring.

— Jag kommer rätt väl ihåg det, sade målaren med en grimas.

— Hur var det, fortfor hon, jag lät er ju

med all önskvärd tydlighet förstå, att jag af flere skäl önskade ett mera stillsamt förhållande oss emellan än det ni proponerade? Och då hade ni naturligtvis er fulla frihet att öfverflytta era affektioner på hvem ni ville. Det förekommer mig rent af som det naturligaste af allt, att ni skulle vända er från en kvinna, som är 12 år äldre än ni, till min unga och älskliga lilla Eva.

— Nå, men då —

— Ja, men så är det den nästan opassande korta tiden mellan den dag, då ni inte kunde bli lycklig utan mig och den, då ni fann er inte kunna lefva utan Eva — för jag förmodar, att ni inte kan det?

— Nej, sade han. Och inte Eva utan mig heller.

— Och är inte två månader en bra kort tid för en så pass väsentlig förändring?

— Det är två och en half, fröken Stefanie, försvarade han sig. Och för resten var det ju inte meningen, att ni skulle få veta det ännu.

— Vet Eva skälet till denna hemlighetsfullhet? frågade hon litet elakt.

— Å, Gud bevare mig. Men jag försäkrar er, att denna gång är min böjelse för lifvet.

— Det har ni sagt minst en gång förr — och till en annan. Förutsättningarna för att era ord är sanna är nog större den här gången. Men hvar har jag beviset?

— Beviset måste ställas på framtiden.

— Ja, och det är tur för er och alla älskande, att vi vet så pass litet om framtiden.

— Ja, men jag försäkar er, sade han allvarligt.

— Ja, sade hon, naturligtvis gör ni det. Men vårt hjärta hör aldrig upp med att bereda oss öfverraskningar, min herre. Och Eva är det bästa jag har. Jag står i stor tacksamhetsskuld till hennes föräldrar. De tog sig an mig i min ungdom.

— Å, sade han, jag vet hur äldre folk tar sig an ungdomen De hindrar oss att gå våra egna vägar. Och nu är ni så förtvifladt tacksam?

— Har Eva berättat något? frågade hon.

— Ja, det får ni inte förtänka henne. Allt hvad hon vet, vet jag också. Ni fick inte gifta er med den ni höll af, han uppfyllde inte herrskapets anspråk på en ren vandel och troddes eftertrakta er förmögenhet. Och så blef ni knäckt och tackar dem för det. Men jag vet inte, om Eva skulle tacka *er*. — Han talade mycket häftigt och började rusa upp och ned i rummet.

— Nej, sade Stefanie. Inte genast.

— Inte förr än hon blef en förståndig kvinna med all ungdom — hvilken ungdom! — bakom sig. Och då tycker jag, att det

skulle vara mycket hjärtskärande att se den tacksamheten.

— Tycker ni, sade hon, att det är hjärtskärande att se mig?

— Ja, sade målaren och såg henne rätt i ansiktet.

— Naturligtvis gjorde det ondt *då* att inte få välja sin egen olycka utan tvingas ta emot en, som andra fann lämplig för en. Hon talade mera till sig själf än till honom.

— *Det* kan jag förstå, sade han.

— Nej, svarade hon, ni kan inte förstå det, ni är ung och en man.

— Ja, det är obestridligt, och jag tackar Gud för det, så ofta jag kommer ihåg det. Men om kvinnor förstår bättre, hvarför fällde inte Evas mor ett godt ord för er, då Evas far var så hård?

— Kvinnor förstår inte bättre, sade hon. De endast lider litet mera. För resten var hon för lycklig själf och obekant med smärtan. Hon uppskattade den inte.

— Och ändå talar ni om er tacksamhetsskuld?

— Ja, sade hon, som om hon läst upp en läxa, de handlade ju för mitt bästa.

Han kom fram till hennes stol:

— Är ni säker på det?

Hon drog sig undan:

— Ja, ja, men rör inte vid det, jag tycker inte om det.

— Jag har öfvertaget, tänkte målaren.

— Hvarför får jag inte röra vid det? frågade han obevekligt. Jo, därför att ni är rädd, ja, det är ni, för att jag skall röra vid er lifslögn. I ert innersta hjärta vet ni, att det, som ni uppfostrat er till att kalla ert bästa, var det värsta, som kunde ha händt er.

Stefanie rätade på sig och fick drottningminen på.

— Ni är ganska djärf, sade hon kallt. Hvad vet ni om mitt innersta hjärta?

— Om jag är djärf, svarade han, besluten att ej falla undan, så är det för att jag kämpar för Eva. Tror ni inte, jag har förstått, att ni ämnar återgälda er s. k. tacksamhetsskuld genom att handla mot Eva, som de mot er? Ja, bevars, det ser rätt vackert ut vid första påseendet, men vet ni, jag rår inte för, att jag tycker, att ert handlingssätt ganska mycket liknar *en öfverlagd hämnd för ett misstag, som ni aldrig förlåtit.*

— Hvad är detta? tänkte hon. Hvad är det, som nu har händt, eftersom jag låter honom stå här och säga mig detta? Hvarför blir jag icke mycket mera förbittrad, och hvarför går jag inte min väg och förbjuder honom mitt hus och Eva för alla tider? Sådana saker skulle inte den ena människan få lof att säga till den andra.

— Hämnden är klädsamt maskerad, fortfor

han, då hon teg, *det* skulle en man aldrig kunnat förstå — —

Ovanpå detta visste han icke, hvad han skulle vänta, och de ögonblick, som förflöto, innan hon talade, föreföllo såsom evigheter.

— Vet ni af, sade hon slutligen, att ni kämpar ganska hänsynslöst för Eva?

— Ja, svarade han.

— Jag förstår inte riktigt er taktik, fortfor hon. Efter ni kämpar med *mig*, så medger ni ju, att utgången beror på, om jag kan bevekas. Och att då försöka förolämpa mig så dödligt — — Helst om ni tror er veta, att jag aldrig förlåter.

— Jag tillstår, sade han, först nu inseende hela innebörden af sina ord, att jag i hastigheten bar mig förbannadt tölpigt åt. Men tänk inte på mig. Tänk på Eva.

— Hur jag skall kunna tänka på Eva och för Eva i det här sammanhanget utan att samtidigt tänka mycket skarpt på er, det vet jag inte, sade hon.

— Jag har märkt, sade han, att det inte finns några så hårdhjärtade människor i världen som de, som af sina egna sorger bara minns att de gått öfver. Men jag trodde inte ni var sådan. Tänk på er egen sorg!

— Den har jag inte glömt. Men jag tror också, att jag med den köpte mig fri från mycket lidande, som kunde varit svårare, och

att jag är lyckligare nu, än jag skulle varit om — —

— Och ändå kan ni påstå, att ni ingenting har glömt! sade han otåligt.

— Och ni har ingenting lärt, replikerade hon. Hade ni det, skulle ni veta, att man måste tro så, som jag tror, för att kunna lefva.

— Jag, sade han tvärsäkert, skulle hellre hållit min sorg i ära. Jag skulle inte resignerat.

— Ibland tror jag, svarade hon, att man måste välja mellan två saker. Döda sin sorg eller dö själf. Ni vet naturligtvis hvad ni skulle välja? Jo visst. Men ser ni, sorger kan man få så många af, men lifvet är bara ett och så dyrbart. Ni är i den perioden af lifvet, då man tror, att det centrala i ens lif är förhållandet till *en* människa. Och om man då mister denna enda, är det naturligtvis inte så lätt. Men längre fram upptäcker man, att det centrala är något helt annat — förhållandet till människorna.

— Ni anser då inte, att ert lif är förfeladt? sade han förskräckt.

Det var på den förutsättningen, han byggt sin anfallsplan, och han blef mycket nedslagen, då hon småleende svarade:

— Nej, jag smickrar mig med att hysa en alldeles motsatt uppfattning.

Det föll honom icke in, att hon kunde säga så, därför att hon genomskådat honom, han blef endast rasande öfver, att hon satt och roade sig åt hans besvikenhet.

— Det hade jag, för att jag bad er tänka på er själf, sade han mulet. Tänk då i stället litet mer på Eva. Hon har inte er resning, och så är hon så ovanligt ung. Ni vet väl bäst, hur ovan hon är vid sorger och hur rädd hon är för dem. Tycker ni, att hon är rustad att bära — hvad ni burit?

— Lilla Eva, sade Stefanie vekt.

— Betänk, sade han ifrigt, hvad ni vill döma henne till, och hvarför? Ja, det är kinkigt att plädera i egen sak — —

— Å, det tycker jag ni gör utmärkt.

— Jag menar, att ni inte borde riskera att knäcka henne, för jag tror att det skulle knäcka henne, bara därför att det finns en möjlighet att jag skulle göra henne olycklig.

— Efter två och en half månad?

— Nu är ni stygg, sade han förtrytsamt. Herre Gud, jag medger visst, att jag inte är en hvit elefant.

— Jaså, det gör ni ändå?

— Ja, men jag vill bara fråga, hvar ni finner sådana?

— Nej, de är sällsynta, jag vet det, sade hon.

— Ni har väl hört, hur siameserna beter

sig, när de icke kan uppbringa en hvit elefant? De dyrkar hellre en aldrig så litet hvitfläckig än lefver utan gudar. Det kallar jag praktisk moral.

— Som vi kvinnor borde följa? ifyllde hon. Men säg mig, skulle ni nöja er med Eva, om *hon* inte vore så hvit och fläckfri som hon är?

— Hon är nöjd med mig, sådan jag är, sade han undvikande.

— Och hon vet, hurudan ni är?

— Fröken Stefanie, sade målaren i full förtviflan, om det inte vore för Eva, skulle jag ge tappt. Jag kommer ju ingen väg med er, och för resten är det ju ni, som sitter inne med makten och kapitalerna.

— Just nu skulle ni önska, att jag ingenting gjort för er och Eva, eller hur? sade hon litet vemodigt.

— Ja, sade han. Era välgärningar äro tumskrufvar på oss. Jag önskar, att jag inte hade några hedersbegrepp.

— Menar ni, frågade hon, att ni hellre ville vara landtmätare med Eva än konstnär utan henne?

— Jag kan inte ljuga mig till Eva, svarade han. Ni vet kanske inte hvad min konst är för mig. Det centrala i lifvet, som ni nyss talade om. Men hvarför skall ni sätta i fråga något så orimligt? Kan då ingenting af hvad

jag annars har sagt öfvertyga er? Har alla mina många ord varit förspillda?

Han stannade och såg på henne för att läsa ett svar i hennes ansikte och märkte då, att de icke måtte varit det.

— Något har träffat, tänkte han, och nu lägger jag min sista stora sten på slungan.

— Nej, ni har inte spillt ert myckna krut förgäfves, sade hon trött, ni har fått mig att vidröra det förflutna. Ni har gjort mig upprörd, jag kan inte säga er hvarför.

— *Jag* kan det, sade han med dödsförakt. Det är för att jag dragit fram en gammal halfglömd bild ur det förflutna.

— Nej, sade hon, det är snarare för att ni är så hjärtskärande lik mr Henry Leigh.

Som hon sagt det, blef hon förbittrad på sig själf därför och för att hon fick tårarna i ögonen. Men målaren jublade.

— Att jag ändå till sist skulle tvinga er att tala om er hemlighet — och hans, sade han. Det är då den likheten jag har att tacka för att jag inte är landtmätare?

— Ja, svarade hon.

— Ni älskade min bror, och han rörde inte upp himmel och jord för att få behålla er?

— Å, sade hon, för att behålla en kvinna, som älskar honom, har aldrig en man gjort det omöjliga. Snarare då för att eröfra en, som inte gör det.

— Ja, men en sådan skatt!

— En man finner en skatt, och när han funnit den, går han bort och kastar den för svinen, står det inte så?

— Jag hade orätt nyss, sade han, ni har inte — glömt. Men säg mig, visste ni från början att vi voro bröder?

— Nej, svarade hon. Det är en jämförelsevis ny upptäckt.

— Hur gjorde ni den?

— Kan ni inte gissa?

— Likheten?

— Nej, hattnålarna.

— De fördömda hattnålarna!

— Nej, de förgyllda, rättade hon. Han gaf dem åt mig en gång med den motiveringen, att jag var en prinsessa, som ägde allting annat. Jag var förtjust i dem och man fick tvinga mig att returnera dem. Det föreföll mig dumt och filiströst, man behåller ju hvad man fått af en död. Men det är väl för att demonstrera, att en sådan skilsmässa är värre än döden. De nålarna i Evas hatt — — och sen förstod jag hvarför —

— Ni blef ännu mindre hågad att anförtro mig Eva! Å, min bror och jag är bättre än ni tror! Han — älskar er ännu.

— Nej, sade hon utom sig, nu tål jag inte mera. Nu kämpar ni inte bara hänsynslöst utan också oädelt. Ni skonar mig inte det

minsta, ni vill ta ifrån mig allt mitt lugn, som kostat mig så mycket, ni vill göra mig missnöjd med mitt lif — o, jag förstår er! Och till sist vill ni skämta med mig. Ni är mycket grym, men det bryr ni er inte om, bara ni får mig att lofva er Eva. Hvarför tar ni henne inte hellre med våld? Om ett par år är hon myndig — —

Hon gömde händerna i ansiktet och började snyfta sakta, just som hvilken annan kvinna som helst skulle ha gjort, fast man icke precis väntade det af henne.

— Fröken Stefanie, sade målaren allvarligt, det är alldeles sant, att jag inte tycker det är idealet för er att hålla middagar för sömmerskor och gamla folkskollärarinnor. Gud i himmelen, ni, som är skapad för kärlek och en man! Men jag är icke grym och jag gäckas inte med er, det var sant, hvad jag sade om min bror. Jag skickade honom studien af ert hufvud, det var den renaste slump i världen, men han skref och frågade, om jag trodde, det lönade sig, att han kom tillbaka .Jag svarade ja, och så kom han.

— Och nu, sade hon flämtande, har ni honom gömd i en garderob för att plocka fram i rätta ögonblicket! O, det är utmärkt, utmärkt. Jag tror er inte!

— Jag begär inte det, sade han stilla. Men ni måste tro *honom*.

— Aldrig. Det sker inga under.

— Jag tycker ni borde märkt af hans böcker, att han inte glömt er, sade han. Hans vackraste hjältinna, det är ni när ni var tjugu år. Det var hon, som gjorde hans lycka, han har själf sagt det.

De flögo bägge till, då det ringde, och fingo bägge samma tanke, som de dock förkastade såsom orimlig.

Bengt Bengtsson gick för att öppna, medan Stefanie med jätteansträngning kufvade en nervös darrning och for med näsduken öfver ansiktet.

I nästa ögonblick hördes Evas röst, och hon kom rakt in i rummet, rödkindad, varm och strålande och med håret i alla väderstreck.

— Jag har haft en kappkörning med automobilen och blifvit antecknad, sade hon och sjönk ner i en stol.

— Jag undrar inte på det, sade Stefanie torrt. Du ser ryslig ut. Men hvad skulle det tjäna till?

— Jag skall strax gå in i herr Bengtssons inre rum och sätta om håret, svarade Eva. Men jag måste berätta först. Det var en herre.

— En herre? sade de bägge andra.

— Ja, en herre med en automobil. Han har följt oss hela vägen och vi har åkt i alla möjliga slingringar. När helst jag vände mig om, var han efter. Det var för roligt. Jag

misstänker, att det är samma herre, som stirrade på mig så i spårvagnen i går. Tänk om det är någon treflig millionär, som älskar mig, hvad det vore roligt. Men tänk att jag skulle se så hemsk ut i håret! Får jag gå in till er och snygga mig litet, herr Bengtsson? Har ni målat mycket?

Hon försvann in i ett inre rum, och åter sågo de två andra på hvarandra med samma tveksamma fråga i ögonen, som ingen af dem hann ge ord, innan det ringde ånyo.

Denna gång var det författaren från Amerika. Bengt Bengtsson talade länge med honom i tamburen, medan Stefanie satt förlamad, utan att lyssna, utan att tänka, med handen tryckt mot hjärtat, som värkte och sprängde af att allt blod i hennes kropp rusat dit och stannat där.

Hennes första rediga tanke var att gå in till Eva, men innan hon hann utföra den, stod den hon ville undfly bugande framför henne och höll hennes kalla hand i sin. Bengt Bengtsson hade smugit in till Eva, de voro ensamma, och något måste sägas.

— Jag förstår inte det här, sade hon otydligt.

— Knappast jag heller, svarade han. Men jag är ändå igenkänd?

— Tiden har förändrat mycket litet, svarade hon och vågade en snabb blick på mannen, som fortfarande stod framför henne. — Det är annorlunda med mig. — Och hon skulle

velat gråta öfver sin ungdom, som hon förlorat, medan han var borta.

— Du har ännu inte låtit mig se ditt ansikte, sade han.

— Jag vågar icke, svarade Stefanie. Var det en god öfverresa?

— Ja, mycket god, försäkrade mr Bartold. T. o. m. sällsynt god sade kaptenen.

— En färd öfver Atlanten lär under sådana förhållanden vara synnerligen angenäm?

— Ja, sade han, det kan den vara. Men stundom kan det hända, att man längtar så att komma fram, att man finner vägen outhärdlig.

— Hur länge var... jag menar, hur lång tid tar resan?

— Sex dagar, sade han.

— Å, bara sex dagar?

— Ja, från Newyork till Hamburg med Norddeutsche Lloyd.

Efter en paus tillade han:

— Det är en förträfflig linje. Och så blef det tyst igen.

— Nå, men så sitt då ner, sade Stefanie.

Hon kände hans blick på sitt böjda hufvud, såg hastigt upp, mötte hans ögon för första gången och sade i en ny ton:

— Hvarför kom du tillbaka?

— Jag hade väntat, att du skulle fråga: hvarför kom du inte förr? svarade han förebrående.

— Nå, om jag frågar, hvad svarar du då?

— Att jag varit för fattig att komma tillbaka.

— Å, sade hon, afsiktligt misstydande hans ord, är resan så dyr?

— Stefanie, sade han, sådant har vi inte tid till. Du vet nog, hvarför jag for öfver Atlanten första gången och för hvem jag farit öfver den för andra gången.

— Jag vet ingenting, svarade hon. Jag vet bara, att den jag sitter här och talar med är den, som jag för en timme sedan trodde att jag aldrig skulle se mer. När du först kom, hade jag liksom inte förstånd att fatta det oerhörda i situationen. Vi hade talat om dig — du har en spjufver till bror kan jag säga dig — hela min själ var fylld af minnen och så ringde det, och då kunde det nästan inte vara någon annan än du. Men nu har det ändtligen gått upp för mig hur underbart det är. Du och jag, jag och du, hur kan du begära, att min hjärna skall rymma något mera?

— Det begär jag inte, sade han småleende och makade sin stol närmare hennes. Allt hvad den behöfver rymma innefattas i de orden. De säga allt.

— De säga mig endast hvilken egendomlig tillfällighet det är, att vi befinna oss inom samma fyra väggar, sade hon och drog sig något tillbaka.

— Det kan inte vara sant, sade han. Om inte din kvinnliga instinkt sagt dig något, så har väl Bengt Bengtsson?

— Å ja, visst, men jag litar hvarken på Bengt Bengtsson eller min kvinnliga instinkt. Bengt Bengtsson är förälskad och ganska självvisk. Då han bad dig komma, var det ingenting annat än egennytta. Jag har genomskådat honom.

— Nu förstår jag dig alls inte, sade han tankspridd. Men om du vill höra på, har jag något att säga dig.

— Ja, sade hon, men, men, jag är en annan, än när du for.

— Det var det jag hoppades på, när jag löste biljett, svarade han. Jag är också en annan, och nu skall du få höra. Jag brukade stundom tänka på dig — —

— Gjorde du? sade hon småleende. Jag har också tänkt på dig — ibland.

— Och en dag får jag bror mins studie af ditt hufvud. Många underliga ting har jag upplefvat, men då jag fick upp porträttet ur kartongen, det är nu också hjärtskärande likt, blef jag besynnerlig till mods och nästan rädd. Sedan tänkte jag mycket ofta på dig, och i början trodde jag att det betydde att jag skulle dö. Nu tror jag det betyder, att jag skall lefva.

— Om detta är sant, sade hon, så är du nog den första man i världen — —

— Som varit trogen? Ja, det är jag nog, men jag har inte varit det, älskade. Där var bl. a. en skådespelerska, mycket vacker och

föga ärbar, hon gjorde titelrollen i mitt första skådespel, men när det föll, spottade hon på mig och gick. Men hjältinnan i mitt lifs drama är du, Stefanie. Och nu börjar tredje akten. Du vet hur den bör sluta?

— Ja, sade hon, i komedierna. Men om detta är en tragedi?

— Hvarför skulle det vara det?

— Därför möjligen, svarade hon, att jag blifvit så mycket förändrad. Jag har vant mig att lefva ett opersonligt lif, var tvungen till det, ser du. Jag har fyllt det med hvad folk kallar intressen, men de ligger alla utanför mig själf. Det tog lång tid för mig att finna mig till rätta, men nu har jag gjort det. Min återstående väg ligger utstakad ända till slutet. Jag är inte ens säker på att en kvinna som jag kan — kan, jag menar — —

Hon afbröt sig och sökte efter en omskrifning för ord hon skyggade för att använda.

— Kan älska mera, vill du säga? hjälpte han henne småleende. Vet du, i den punkten framför allt har jag en mycket optimistisk uppfattning af könet. Hvad dig beträffar är det inte på förmågan jag tviflar. Men mellan oss står nog din stolthet, ingenting annat.

— Det har aldrig fallit dig in att det kunde vara någon annan? frågade hon litet retsamt. Men på den frågan fick hon aldrig något svar, ty de ryckte bägge till vid ljudet af hvad som

liknade en ordväxling med öfvergång till handgripligheter. Sekunden därefter stod Eva i dörren, där hon blef stående, medan hon och författaren från Amerika fixerade hvarandra med en förvåning, som undgick Stefanie lika litet som Bengt Bengtsson.

— Han i automobilen, Stefanie! utbrast hon. Men Bengt Bengtsson, hvarför tar du mig så hårdt i armen?

— Å, sade målaren med en axelryckning, ingenting.

Stefanie hade plötsligt stelnat till, och han hade sett det. Författaren hade också sett det, men tycktes behålla sin fattning fullkomligt.

— Jag kan förstå, sade han till Stefanie, att denna okända, unga lady, som så oväntadt uppenbarat sig, berättat att och hur vi träffat på hvarandra i dag. Behöfver jag förklara mig?

— Förklara er? upprepade Stefanie stolt. Nej, naturligtvis inte.

— Very well, sade han, då kan jag göra det. Det låter otroligt, fortfor han vänd till Eva, men jag följde inte så mycket efter er, som efter fröken Richards automobil. Att det var hennes, tog jag reda på af chauffören, då den höll utanför bror mins port — talade han inte om det? — och sen hoppades jag, att få tillfälle att se något af henne.

På hela Evas ansikte stod skrifvet med stora bokstäfver: »tro honom inte!» Det var

för Stefanies räkning, men äfven författaren såg det.

Bakom Stefanies rygg gjorde målaren de mest våldsamma åtbörder till Eva, dem Eva återigen icke såg, Stefanie teg forfarande med ett bittert och slutet ansikte, och författaren såg road från den ena till den andra.

— Jag ser, sade han till Eva med lätt ironi i stämman, att ni tänker på mitt uppförande i spårvagnen. Jag hoppas, att ni inte tar illa upp, om jag påminner er om, att ni inte bara har en mycket elegant hatt, men att ni håller den fast på ert vackra hufvud med en ganska i ögonen fallande hattnål af guld — —

— Det där var tur för dig, Henrik, sade målaren torrt. Annars skulle du fått med mig att göra.

— Med hvad rätt? sade författaren. Ah, din fästmö?

— Ja, sade han, djärf af att se hur Stefanie klarnat upp.

— *Jaså*, sade Stefanie.

— Men Stefanie, sade Eva bönfallande, ge efter, är du snäll! Om du nu själf — —

Eva fick en blick så att hon höll på att falla baklänges, och innan hon hunnit hämta sig, hörde hon Bengt Bengtsson sakta men eftertryckligt förbjuda henne att säga ett ord vidare.

— Tvekar ni att ge ert samtycke? frågade

författaren, för hvilken situationen icke var fullt klar. Hur kan det komma sig?

— Det kan jag säga dig, inföll Bengt Bengtsson okynnigt. Fröken Stefanie har nyss anförtrott mig, att hon är mycket lyckligare som ogift än om —. Men kanske att jag inte bör citera?

— Som ni finner lämpligt, sade Stefanie mycket kyligt.

— Då skall jag visa ädelmod.

— Tack, sade hon. Jag skall visa er samma tjänst tillbaka.

Författaren hade under denna replikväxling närmat sig Eva, och de bägge andra hörde honom nu uttala sin förhoppning att så småningom lyckas utplåna det pinsamma intryck han gjort på henne.

— Å, det var inte det, sade målaren, som var vid sitt mest obehagliga lynne. Det är det att du såg på automobilen och hattnålarna och inte på henne.

— Eva, sade Stefanie, som börjat dra på sig handskarna. Vi har middag om tre kvart. Du, som sköter hushållet, kan väl säga, om vi kan sätta i fråga att ta herrarna med oss?

— Vi har förstås fyra sömmerskor till middag, sade Eva trumpet.

— Ingenting annat? Bengt Bengtsson såg så besviken ut, att alla måste skratta, och där-

med var situationen räddad och misstämningen aflägsnad.

— Vågar herrarna? frågade Stefanie.

Författaren bugade sig, och målaren sade:

— Jag säger som Eva, när hon sprang för fröken Stefanie: när det gäller min kärlek, är jag inte rädd för någonting i världen.

— Det är nog så bra, svarade Stefanie, men nu gäller det inte kärleken.

— Det trodde jag, sade han, för mig och Eva och två till. — Det vare då inte för mycket, så som jag ansträngt mig hela förmiddagen.

— Ja ni har förtjänat er — middag, sade hon.

— Och Eva?

— Står automobilen utanför? frågade hon utan att låtsas höra.

— Ja, er egen och min, sade författaren vid fönstret.

— Utmärkt, sade Stefanie. Vill ni som främling ta plats i min?

— Tack, sade författaren, jag vill gärna ta plats bredvid er, men inte som främling.

— Som gammal bekant då?

— Nej, som något annat.

— Hvad ni bröder är lika hvarandra i alla fall, sade hon.

— Och ni kvinnor, ifyllde han, får jag hjälpa er med kappan?

Eva hade under tiden haft en öfverläggning

med Bengt Bengtsson, nu hejdade hon Stefanie, som stod i begrepp att gå, och frågade:

— Skall jag *gå* hem, Stefanie?

— Nej, sade Stefanie, där är ju den andra automobilen.

— Skall *jag* gå? frågade Bengt Bengtsson med hycklad undergifvenhet.

— Då kommer ni för sent till middagen, är jag rädd. Ni får väl ta hand om Eva.

— Nu och framdeles, sade han tryggt.

— Och inga snedsprång?

— Jag svarar endast för *vår* vagn, sade han, men Stefanie hade redan försvunnit ut i tamburen. När målaren såg det, sköt han igen dörren och vände sig mot Eva, som satte på hatten framför spegeln.

— Här har du den andra hattnålen, sade han. Stå stilla ett ögonblick. Jag skall göra en croquis af dig och de historiskt ryktbara nålarna. Är det tröttsamt?

— Jag har ondt i armen förut, sade Eva jämmerligt. Nu vill jag ha en förklaring, hvarför du nöp mig så hårdt?

— Fruntimmer bör aldrig fordra förklaringar, förmanade målaren. Så blefve de mycket lyckligare och vi också. Jag trodde du ville ha en kyss. Det är mycket lättare att åstadkomma.

— Slingra inte, sade Eva, som alltjämt stod tåligt med lyfta armar. Hvarför nöp du mig?

— O, sade han, jag trodde kvinnor hade lättare att fatta i dylika saker än så. Hade jag inte präntat i dig hur gynnsamt det skulle vara för våra planer, om Stefanie handlade mot sina grundsatser och gifte sig med det varnande exemplet själf? Så snart man fått folk så långt är de alltid mycket medgörliga. Därför borde du naturligtvis tegat och låtsat som om du aldrig sett karlen.

— Hade det varit hederligt mot Stefanie? frågade Eva strängt.

— Det hade varit diplomatiskt, svarade målaren. Nu får vi hoppas, att din obetänksamhet inte gjorde någon skada, helst han klarade det så bra, att jag inte kunde gjort det bättre.

— Obetänksamhet? Man har väl hedersbegrepp!

— Det har man. Men egentligen bara för att strunta blankt i dem, eller hur är det vi brukar uttrycka oss?

— Nonsens, sade Eva. Hon tar för resten ändå aldrig din bror nu igen. Hon, som haft så kopiöst med friare!

— Han har dock rest en lång väg för hennes skull. Det borde imponera, när man betänker hur mycket vackra kvinnor det finns i Amerika.

— Kära du, sade Eva, — nu orkar jag inte stå en sekund till — sånt äro vi vana vid.

En herre reste från Petersburg till Cannes för att träffa oss i några timmar och vände efter att ha kysst min handske, som han trodde var Stefanies. Det var väl rörande?

— Henrik är inte min bror för inte, han lär inte nöja sig med handsken, sade målaren.

— Han blir väl tvungen, sade Eva med hattnålarna i munnen. Tror du du Stefanie tar en, som nyss visat — en annan den tydligaste uppmärksamhet? Om du gjort din kur för Stefanie, tror du jag velat se åt dig sedan?

— Nej, det tror jag visst inte, sade målaren med öfvertygelse och slog igen skissboken. Seså, ja, nu är jag färdig och de där ute i tamburen också, hoppas jag.

— Bägge automobilerna står där ute än och väntar, sade Eva vid fönstret.

— Hvad var det jag sa', frågade målaren triumferande.

— Å, du pratar!

Eva ryckte upp tamburdörren i en fart, som konstrasterade skarpt med den försiktighet, hvarmed hon stängde den.

— Bengt Bengtsson, sade hon med en blandning af besvikenhet, häpnad och belåtenhet, o, Bengt Bengtsson, så löjligt, hon och jag bli ju svägerskor!

INNEHÅLL.

I. ***Londonprofiler:***

1. Ansiktet 7
2. Gåsen 15
3. Predikaren 30

II. ***Smålandsskisser:***

1. Den gamle prästen 41
2. Den unge prästen 47
3. Glädjeliket 54

III. ***Snapshots:***

. Professorn och hans dotter 69
2. Karl Henriks tacksamhet 74
3. Förmyndaren 80
4. Cecilias bref 86
5. Den välklädde gentlemannen 91
6. Fröken Lindes historia 96
7. Själasörjaren 103
8. Fräulein Hennings 111
9. Ekkistan 119

10. Kråkan 124
11. En straffpredikan 130
12. Pressens vanmakt 136
13. Blinda hönor 142
14. Ananias 148
15. En värld att tiga i 154

IV. ***Hattnålarna*** 159

6000049713
Göteborgs universitetsbibliotek